

De Nar

i n v e r z

Deze Nar Kost 70 Bfr

De Nar vzw

Postbus 104

B-1210 Brussel 21

Dit is Nar

nr 127/128

De Nar verschijnt 10 maal per jaar en is een maandelijks tijdschrift.

11e jaargang april/mei 1997

AFGIFTEKANTOOR

9000 gent x

Tijdschrift aan verlaagd tarief:

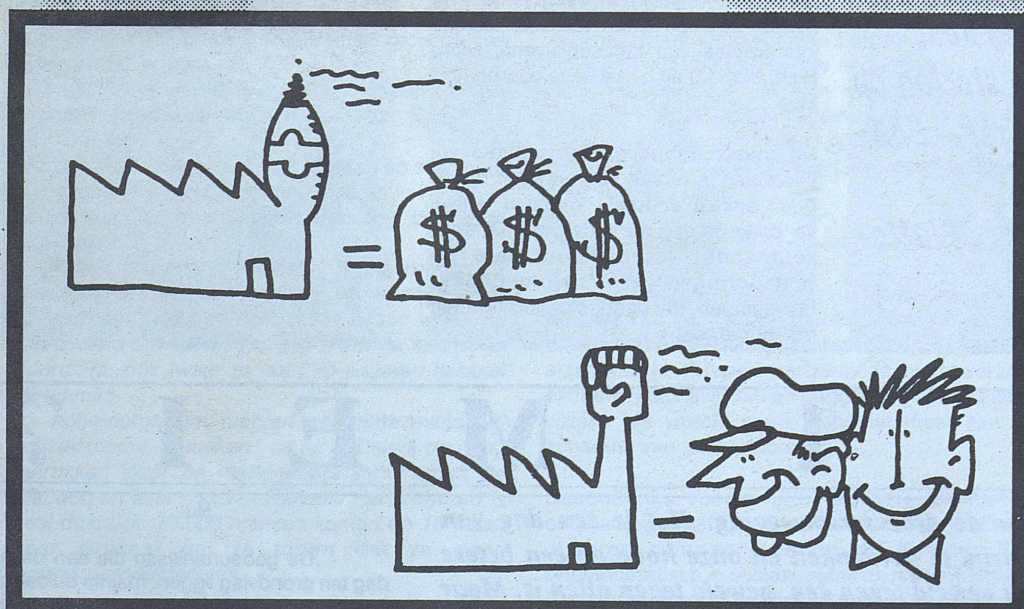
België: 7fr

Eg: 24 fr

Ander: 36fr

Onze droom is hun nachtmerrie!

DRIEMAANDELIJKS
TIJDSCHRIFT
"verZ"

Nr: **6**

April-Mei 97

v.u.: Roger Jacobs,
Kempenhof 45,
3500 Hasselt

Afgiftekantoor: Hasselt 1afd. 3

verZ

i n D e N a r

Welkom in deze interactieve K O L O F O N

DE NAR

wil : een papieren podium
een anarchistisch tijdschrift
een ongrijpbaar maandblad
-(schrapen wat niet past)-

zijn voor wie zich beweegt op vlak van maatschappelijk en socio-politiek verzet tegen wantoestanden, en wil tevens een creatief platform bieden aan mensen die hun kunsten moeilijk laten kunnen. **DE NAR** tracht ook zoveel mogelijk te brengen wat de zuilenpers schraapt of gewoonweg verzwijgt, met een speciale aandacht voor onafhankelijke, "progressieve" en buitenparlementaire groepen en bewegingen of diens sympathisanten. Je kan gerust stellen dat **DE NAR** een links-libertair geïnspireerd blad is, dat opkomt voor een zo groot mogelijke individuele maar ook kollektieve zelfbepaling en ontwikkeling. Konkreet willen we dit doen door initiatieven - gebaseerd op zelfbeheer, alternatieve organisatievormen (zowel sociaal als economisch), sociale actie en weerbaarheid - te ondersteunen en deze ideeën te verspreiden. Daarom proberen we in **DE NAR** hierrond zoveel mogelijk informatie-uitwisseling en positieve discussie op gang brengen. De redactie van **DE NAR** bestaat uit mensen die zich op één of ander wijze in deze doelstellingen terugvinden. Dit wil dus zeggen dat bijdragen aan en informatie voor **DE NAR** door mensen die zich hier ook ergens in terugvinden meer dan welkom zijn, ze zijn broodnodig. Indien dit grote bijdragen (artikels, lezersbrieven, reacties, ...) zijn is het voor ons zeer handig als dit op diskette kan (WP 5.1. / floppies worden na gebruik teruggezonden). Indien dit een probleem is probeer het dan in elk geval getypt op te sturen naar **P.B. 104, 1210 BRUSSEL 21, DE NAR** heeft nu ook een **E-mail adres: de_nar@knooppunt.be** en een **Homepage: http://www.knooppunt.be/~de_nar**.

Een abonnement op DE NAR (een jaar lang maandelijks 1 nummer) kost je slechts 500 Bf. (of 600 Bf. / 30 Fl. voor mensen buiten de Belgische staatsgrenzen. Doe dit best via een gebarreerde cheque of gewoon cash, zodat er niet op wordt gekort.) Door de Belgen kan er gestort worden op **rekening nummer: 068-2050689-39 van VZW DE NAR**.

Naast het tijdschrift doet **DE NAR** ook nog aan verspreiding van allerlei andere bladen, stickers, kleine zelfbeheeruitgaven, brochures, ... onder de naam **DISTRO**. Hiervan kan je altijd een **lijst aanvragen** (LET OP: stortingen voor de DISTRO moeten op een **apart rekeningnummer: 068-2112169-21** op naam van **DE NAR DISTRO**.

VERKOOPPUNTEN

Om **DE NAR** te verkrijgen kan je een abonnement nemen, maar je kan hem ook maandelijks gaan kopen op volgende plaatsen:

ANTWERPEN:

Babylon
Brabo
Bananenrepubliek
Cartoon's
De Groene Waterman
Den Hopsack
Fans
J.H. Sorm
Wereldwinkel
Elcker-Ik
BRUGGE:
Barshock
Dr.Vinyl
BRUSSEL:
Centre Libertaire
Internationaal Centrum
DIKSMUIDE:
4AD
DILBECK:
Tatwala

EERNEGEM:

B-52
GENT:
AEG
De Spinnekop
Infotheek
Kraakpand - Hoge Pontstraat
Zwarte Gat
IEPER:
De Vort'n Vis
LEUVEN:
Clockwork
JJ Records
Los Buenos
Pumkin Records
Wereldwinkel
MECHELEN:
t Sentroem
Wereldwinkel
OOSTENDE:
Het Baken

Natuurlijk kan je ook onze verplaatsbare propagandastands zoeken en **DE NAR** daar kopen. Als jij, trouwe lezer die tot alles bereid is, nog plaatsen weet waar het interessant zou zijn **DE NAR** te verkopen, speel dat dan a.u.b. door aan dit sympathieke maandblad. Het dankt u van harte. Wil je er zelf verkopen aan al je vrienden, vriendinnen, burens, collega's, laat dit dan vooral niet uit en bestel gewoon een hoeveelheid **NARREN** bij ons! We zullen je zelfs dankbaar zijn.

REDAXIONEEL

verZ in De Nar.

De nar in verZ

Na jaren van moedeloosheid en berusting lijkt de massa eindelijk in beweging te komen. Meer en meer mensen worden zich bewust van de nefaste logica van het winststreven. In de verschillende marsen die we de laatste tijd kennen verzetten de betogers zich tegen een wereld die nog maar één internationale kent, die van het geld. De mensen zijn zich bewust van de totalitaire macht van de markt-economie. Zij eisen het recht op op een andere toekomst. Zij willen zich niet neerleggen bij het gevoel van onmacht. En stellen globale vragen. Het gevoel neemt toe dat 'heel het systeem' tot op het bot moet aangepakt worden. Voor vrijheidlievende socialisten ligt hier een taak weggelegd: ook zij kunnen vorm en inhoud geven aan deze systeembedreigende beweging. Om recuperatie te voorkomen. Om het Vlaams Blok de pas af te snijden. Het is dan ook met veel plezier dat we de handen in elkaar geslagen hebben en samen met de redactie van De Nar u dit nummer kunnen aanbieden. Als een experiment. Als een kleine stap in de richting van een samenwerkingsverband van ecologisten, anarchisten, libertaire marxisten, oude en nieuwe sociale bewegingen.

Wij zijn benieuwd naar de reactie van onze lezers. We kunnen hen alvast beloven dat we vanaf het volgende nummer (in juli) terug op ons gewone formaat zullen verschijnen. En met de gebruikelijke onderwerpen. Door onvoorziene omstandigheden was het Roger Jacobs niet mogelijk om de geplande artikels af te werken. Hij is in ons volgend nummer opnieuw van de partij.

Redactie verZ.

Roger Jacobs en Johnny Lenaerts

*** Een jaarabonnement op verZ (4 nummers) kost 300 BF/17 fl. te storten op rekeningnummer 800-1595224-59 van Johnny Lenaerts, Platte-Lostraat 47, 3910 Kessel-Lo.**

Er is inderdaad beweging in de samenleving. De oude waarden staan op de helling, de "politieke" malaise is groter dan ooit, ...

De marsen voor werk tonen de onvrede met de economische "winstdictatuur", de witte mars en de witte comités toonde de onvrede met het politieke systeem, waarin gewone mensen niets te zeggen hebben, ...

Als we deze beweging koppelen aan de ervaringen in de oude en nieuwe sociale bewegingen dan komt er een duidelijke breuklijn naar boven met het autoritaire, centralistische en kapitalistische systeem.

* De val van de Berlijnse muur heeft aangetoond dat socialisme zonder democratie onleefbaar is, ...

* De groene stroming heeft ons duidelijk aangetoond dat we op zoek moeten naar nieuwe productievormen en dus ook nieuwe productieverhoudingen, ...

* Het feminisme heeft het belang aangetoond van de politisering van de levensomgeving en machtsanalyses die verder gaan dan zuiver economische analyses.

* De politieke corruptie toont aan dat het parlementaire systeem uitnodigt tot machtsmisbruik.

* De ene helft van de bevolking werkt zich kapot en de andere wordt verplicht om maatschappelijk afzijdig te blijven wegens "werkloosheid".

Duidelijk wordt ook dat de oplossingen van linkse splinterpartijen, die het kapitalisme in naam afwijzen, geen echte oplossingen bieden zolang ze blijven vast houden aan hun sectarisme ("wij hebben de enige echte wetenschappelijke interpretatie van het socialisme, Blah, Blah, Blah...") en hun elitaire voorhoede-idee.

De maatschappijverandering die wij voorstaan is er een van anderen op en geen enkele andere! We zien, zowel vandaag de dag als in de geschiedenis, voldoende voorbeelden van de "ontsporingen" van "revolutionaire" bewegingen, die geen rekening houden met hun basis.

De "basis" van een sociale beweging is niet zomaar de achterban, het kannonnenvees, ... De basis is de enige echte revolutionaire kracht. Het is aan ons libertairen (of we nu vanuit ecologische, marxistische of anarchistische hoek komen) om dit terug duidelijk te maken.

Optimisten zouden zeggen dat het systeem in crisis is, laten wij dan ook optimistisch handelen en deze crisis gebruiken!

De laatste maanden zijn in De Nar verschillende oproepen gelanceerd tot een hergroepering en heroriëntering van de libertaire krachten. De recente gebeurtenissen maken duidelijk hoe broodnodig een radicaal alternatief van onder op is. Laten we dan ook niet blijven steken bij kleine verschillen of nuances. Wat ons bindt is duidelijk: een (basis)-democratische, anti-kapitalistische en ecologische maatschappijvisie.

De tijd is voorbij dat we ons in een hoekje laten drummen. Wanneer we gemarginaliseerd worden door de huidige status quo, laten we ons hier dan niet voor schamen maar met trots terugslaan: radicale maatschappijkritiek wordt nu eenmaal niet gesmaakt door de machthebbers.

Beschouw dit nummer, uitgebracht ter gelegenheid van 1-mei, dan ook als een begin (of de voortzetting?) van de discussie over een heropleving van de libertaire beweging, naar meer samenhang, ... Een radicaal en onafhankelijke basisnetwerk dat het masker van de Nieuwe Politieke Cultuur kan opheffen en naar de toekomst van een Nieuwe Revolutionaire Beweging kan wijzen.

Het offensief is geopend, ...

De Narren!

W A A R O M I M E I ?

Meer dan een eeuw geleden nam de Amerikaanse Arbeidersfederatie een resolutie aan die verklaarde dat '8 uren een legale werkdag zullen uitmaken vanaf en na 1 mei 1886'. In de maanden voor deze resolutie waren over heel Amerika al duizenden arbeiders gestart met de strijd voor een kortere werkweek. Geschoold en ongeschoold, mannen en vrouwen, zwart en wit, immigrant en 'native', ze strenden allemaal samen. Chicago was het strijdcentrum. Meer dan 300 000 arbeiders kwamen op 1 mei de straat op.

De anarchisten van Chicago

Het waren de activiteiten van de anarchisten in de Centrale Arbeidsunie en op straat die van Chicago het centrum van de 8-uren beweging maakten. De anarchisten dachten dat de 8-urendagenkel kon bereikt worden door directe actie en solidariteit. Ze overwogen dat de strijd voor hervormingen, zoals de 8-urendag, op zichzelf niet voldoende waren. Ze zagen dit als slechts één veldslag in een verder durende klassenstrijd, die enkel zou eindigen door sociale revolutie en de verwezenlijking van het anarchisme (een 'vrije maatschappij gebaseerd op een coöperatief productiesysteem', in de woorden van hun programma)

Met deze ideeën organiseerden en strekten zij. De anarchistische bonden waren gebaseerd op directe controle van onderop, wat het type samenleving reflecteerde dat

1 mei is een dag met een speciale betekenis voor de arbeidersbeweging. Het is een dag van wereldwijde solidariteit. Een moment om vroegere strijd te herdenken en onze hoop op een betere toekomst te tonen. Een dag om zich te herinneren dat geweld tegen één, geweld tegen allen is. Maar waarom 1 mei? Wat is daar de geschiedenis van?

ze voorstonden. De Amerikaanse heersende klasse zag haar winsten en macht ondermijnd worden door de directe actie van de verenigde arbeidersklasse. Ze reageerde met geweld.

Haymarket

Op 1 mei ging de helft van de McCormick Harvester Company in Chicago in staking. Twee dagen later opende de politie het vuur op de piketten. Er viel één dode en verscheidene gewonden. Geschokt, riepen de anarchisten voor de volgende dag een protestbijeenkomst samen op de Haymarket. Het was een vreedzame bijeenkomst en de regen stuurde het merendeel van de grote massa snel weg. Toen er slechts 200 mensen overbleven, verscheen er een politiekordon van 180 man, en sommeerde de massa om onmiddellijk uiteen te gaan, zelfs al was er volgens de burgemeester van Chicago 'niets dat er op leek een politie-interventie nodig te hebben'.

Op dat moment werd er een bom gegooid in de politierangen, met als gevolg één dode en ongeveer 70 gewonden. De politie opende het vuur op de

toeschouwers, er vielen vele doden en gewonden.

Een rijk van terreur kwam over Chicago. Vergaderplaatsen, vakbondsgebouwen, drukkerijen en privéhuizen werden bestormd (meestal zonder huiszoekingsbevel). Vele verdachten werden in elkaar geslagen en soms afgeperst. 'Voer eerst de raids uit en zoek de wet later op', was de publieke verklaring van J. Grinnell, de openbare aanklager. De raids en de repressie, gesteund door de pers, verzakten de 8-urenbeweging. Een belangrijke bron van ongerustheid en angst voor de heersende klasse was weggenomen en zowel de Amerikaanse Arbeidersbeweging en de anarchistische beweging kenden een terugval. De raids hadden een deel van het probleem opgelost, nu waren er zondebokken nodig.

Het proces

Acht mannen, allen anarchisten en actieve vakbondsmensen, stonden terecht voor moord. Er werd geen enkel bewijs geleverd door de staat dat één van hen iets met de bom te maken had. In feite waren drie van hen niet op de bijeenkomst geweest en een andere was daar met vrouw en kinderen.

Een bevooroordeelde rechter en jury en een hysterische pers zorgden ervoor dat alle 8 veroordeeld werden. Hun enige 'misdaden' waren hun anarchistische ideeën, vakbondsactiviteit en de bedreiging die dit vormde voor de heersende klasse. Grinnell maakte het duidelijk, 'Het anarchisme staat terecht...deze mannen zijn uitgekozen...omdat ze leiders zijn'.

Ondanks wereldwijd protest werden vier van de Martelaars van Haymarket gehangen. Een half miljoen mensen vormde de lijktroet en 20 000 kwamen samen op het kerkhof. In 1893 maakte de nieuwe gouverneur van Illinois officieel wat de arbeidersklasse in Chicago en over de hele wereld al heel de tijd wist, en vergaf de Martelaars omwille van hun duidelijke onschuld en omdat 'het proces niet eerlijk was'.

In 1889 stelde de Amerikaanse delegatie op het Internationaal Socialistisch Congres in Parijs voor om 1 mei als een vrije dag aan te nemen. Dit om de strijd van de arbeidersklasse te herdenken en het Martelaarschap van de Acht van Chicago. Sindsdien is 1 mei een dag van internationale solidariteit.

Nul

De gebeurtenissen die aan deze dag ten grondslag liggen, maken duidelijk dat de echte betekenis niet ligt in een stadswandeling, gevolgd door speeches van SP-politici en vakbondsfunctionarissen. Het is niet verwonderlijk dat de echte geschiedenis en betekenis van 1 mei verborgen zijn.

Als de anarchistische ideeën van de Martelaars van Chicago beter bekend werden en terug in de praktijk gebracht, zouden de vakbondsfunctionarissen en SP-politici zonder job vallen! Het 'Chicago-idee' van de Martelaars toont aan dat er een reëel, praktisch alternatief bestaat voor zowel de huidige arbeidersbeweging als het huidige systeem.

1 mei moet, net als de arbeidersbeweging zelf, gered worden van al diegenen met een gevestigd belang in het huidige systeem. 1 mei moet opnieuw een dag worden om de vroegere strijd van de arbeidersklasse te herdenken en een dag om solidariteit te tonen met hedendaagse strijden. Maar we moeten daar niet ophouden, we moeten van elke dag een Eerste Mei maken. De toekomst van arbeidersbeweging ligt in het terug opheffen van haar eigen verborgen verleden. We moeten een echt, strijdend alternatief creëren en de nieuwe wereld op de oude bouwen!

DE LANGE MARS, ...

NAAR HET EINDE VAN HET KAPITALISME ?

De laatste 6 maanden hebben meer schokgolven gestuurd door de Belgische samenleving dan de voorbije 6 jaar samen; de tragische gebeurtenissen rond verdwenen en vermoorde kinderen hebben een oproep gelanceerd naar een meer humane en rechtvaardige samenleving. Mensen staan wantrouwig t.o.v. het gerecht, politici, de bureaucratie en de blinde marktlogica waarin alles te koop is. Enerzijds is de beweging die dit op gang gebracht heeft gerecupereerd door loze beloften van de huidige machthebbers maar anderzijds begint er een besef te groeien dat machthebbers altijd loze beloften zullen maken zolang ze geen tegengewicht krijgen van onderuit. De Nieuwe Politieke Cultuur waar iedereen zijn/haar mond van vol heeft zal van onderop moeten komen. We kunnen er absoluut geen vertrouwen in hebben dat politici vanaf morgen onze zaakjes "proper" zullen regelen. Willen we verandering, dan zullen we die zelf moeten maken, afdwingen, wars van de heersende logica! Dat is een Nieuwe Politieke Cultuur.

Een Nieuwe Politieke Cultuur op het sociale kerkhof

Op ditzelfde ogenblik sluit het ene bedrijf na het andere, hele regio's en gemeenschappen die economisch afhankelijk waren van deze bedrijven vallen in een zwart gat. Gewone mensen (zij die nog niet volledig geïndoctrineerd zijn door de "vrijemarktreligie") begrijpen de logica niet meer van een economie die los is komen te staan van dagelijkse behoeften. Op dit ogenblik zijn er binnen de Europese Unie (officieel) 20 miljoen werklozen en 50 miljoen armen en de situatie is niet aan het verbeteren. De oplossing die wordt voorgespiegeld: meer markt, meer besparingen, ...

Na reeds enkele jaren van afslankingen, onderaannemingen (om de sociale wetgeving en de vakbonden te omzeilen) en delocalisatie vallen er steeds meer rake klappen:

**in Oostende sluit de RMT haar deuren na anderhalve eeuw economische activiteiten in de regio. De belangrijkste economische activiteit; het inzetten van passagiers- en vrachtovervoer over het kanaal blijkt zo rendabel dat een andere holding deze activiteit overneemt, maar dan wel zonder de voormalige werknemers.*

**De legendarische Boel-werf in Temse sluit voorgoed, en dankzij de Europese Unie mag de overheid hier ook geen nieuwe bestedingen doen; men moet de nieuwe concurrentielogica binnen Europa respecteren.*

**Op een ogenblik dat er nog nooit zoveel electro-apparaten verbruikt worden gaat het Belgische Nova failliet.*

**Forges de Clabecq zet 1.800 mensen op straat; het is rendabeler om de productie te laten vallen en in Polen staal te gaan kopen dan het bedrijf te hervormen.*

**En dan is er Renault Vilvoorde: 3.100 mensen op straat, zonder waarschuwing of onderhandelingen op voorhand. Na een hele reeks acties wordt nu voorgesteld dat sommigen aan het werk kunnen in Noord-Frankrijk (waar ze net 300 anderen hebben afgedankt).*

De actiemotor, om hiervan een (inter)nationaal politiek thema te maken, wordt in België op gang getrokken door de werknemers van Forges de Clabecq en later ook van Renault. Het antwoord is heel duidelijk: 70.000 mensen komen op 16 maart naar Brussel om te tonen dat ze geen wegwerpproducten zijn.

Het schorsen van uitkeringen, verplichten van pseudo-opleidingen, het bijcreëren van nep-statuten voor eveneens verplichte, slecht betaalde en onzekere arbeid gaat nog steeds in stijgende lijn. Wie nu werk wil moet tevreden zijn met half, tijdelijk en slecht betaald werk. Het probleem van (jeugd)werkloosheid ligt volgens de overheid bij het gebrek aan scholing en onaangepaste "zoekattitudes". De (jeugd)werkloosheid is percentageel gedaald door al deze maatregelen, maar ook het totaal aantal jobs is gedaald. De oplossing bestaat er dus in om mensen op de arbeidsmarkt te krijgen i.p.v. de situatie te wijzigen.

"Jan-met-de-pet" (je weet wel: iedereen zonder partijkaart of naam als intellectueel) vroeg in de witte mars een Nieuwe Politieke Cultuur. Blijkt nu dat economie ook politiek is en dat er meer politieke mogelijkheden zijn dan de "wilde" vrije markt! Nationale politici, die met de schrik om hun hart de oppositie zien groeien, wijzen beschuldigend naar Europa. Dat dezelfde generatie politici dit Europa gemaakt heeft wordt in alle talen verzwegen. Ze reageren, samen met het VBO (Verbond van Belgische Ondernemingen) verontwaardigd op de sluiting van Renault: "dit is een excès dat de geloofwaardigheid van ons economisch systeem ondermijnt". Conclusie: "we moeten het 'wilde' kapitalisme tegen gaan; om het 'humane' kapitalisme te redden.

EURO-kapitalisme? Euro-Nationalisme

Jarenlang hield men ons voor dat heel wat van onze economische en sociale problemen opgelost zouden geraken in het eengemaakte Europa van morgen. Misschien zou dit wel enkele ongemakken en een overgangperiode met zich meebrengen, maar weldra zou de criminaliteit spectaculair dalen, er zou volledige vrijheid van verkeer zijn en de welvaart zou veralgemeend kunnen worden; dankzij onze betere concurrentiepositie,

Het kapitalisme had een oplossing gevonden voor de crisis waarin ze zich bevond (1 grote vrije markt; een spel zonder grenzen.) en ondertussen kregen wij burgers van dat Europa mooie beloften mee naar huis: nooit meer oorlog (binnen Europa), gaan en staan waar je wil (open grenzen). Je moest wel zeer extreem nationalistisch en enggeestig om dit niet te willen: "de wereld stopt toch niet meer aan de schaduw van de kerktoeren".

Desondanks voeren vele groepen, en niet in onbelangrijke mate anarchisten/libertaire socialisten, al jaren campagne tegen dit Europa. Een ondemocratisch, a-sociaal, elitair en niet-ecologisch Europa; het Europa van het kapitaal! Dit verzet tegen het Europa van het kapitaal kon in de ons omringende landen nooit echt groeien en werd op één lijn geplaatst met het xenofobe en conservatieve Euroscepticisme van de Anglo-Saxische landen. Dit verzet ging echter om iets helemaal anders. Het heeft zowel het ondemocratische, autoritaire 'Fort Europa' aan de kaak gesteld als het falen van het sociaal-democratische model (waarin de staat de scherpe randjes van het kapitalisme moest afvlijen). Het huidige Europa van het kapitaal is een verwezenlijking van een veranderend economisch systeem: de internationale vrije markt; de globalisering van het kapitalisme. Nationale en regionale economieën moeten het afleggen tegen internationale geldstromen. De (nationale)staat is zijn greep op de markt kwijt.

Voor het neo-liberalisme is het nieuwe Europa een poging om als Europa sterker uit deze verandering te komen dan de "concurrerende continenten", voor sociaal-democraten (in zoverre zij het neo-liberalisme afwijzen) is dit een poging om de greep op de markt te herwinnen via een supernatie-staat. Wegens de steeds verdere globalisering van de economie is het meer dan ooit nodig om een internationale tegenbeweging op gang te trekken om de marktlogica te keren.

De drie belangrijkste peilers waarop het beleid van Europa momenteel gebaseerd is zijn allesbehalve sociaal te noemen:

Ten 1e: Europa zoekt zijn plaats in de werelddominatie definitief te veroveren door een economisch en politiek imperialisme dat duidelijk gespiegeld is aan het grote voorbeeld van de Verenigde Staten. Om de concurrentieslag te kunnen winnen moeten we de markt in onze richting draaien. De vazalstaten aan de periferie van de EU worden met handen en voeten gebonden aan de economische politiek van de EU met de belofte van nieuwe investeringen en economische hulpprogramma's. De EU creëert economische kolonies als afzetmarkt maar ook als (concurrerende) stok achter de deur om de eigen loonkosten te drukken. We hoeven niet langer jaloers te zijn op de VS die Midden- en Zuid-Amerika konden uitzuigen, Wij kunnen dit nu doen met Oost-Europa.

Ten 2e: Deze economische en sociale politiek is enkel gericht op de eigen inwoners binnen de grenzen van de lidstaten. Of het nu gaat om de verdeling van de welvaart of de migratiepolitiek, het afstemmen van de productie, het eigen-volk-eerst idee bloeit weelderig binnen de grenzen van het nieuwe Europa zonder grenzen. Fort Europa wordt een feit. Aan eerlijkere Noord-Zuid verhoudingen wordt niet eens gedacht terwijl we de grenzen sluiten voor vluchtelingen.

Ten 3e: De productiviteit binnen de EU moet dringend stijgen: dit is vooral zichtbaar in de sectoren gelieerd met de wapenindustrie; als nieuwe supermacht moet er een volledig onafhankelijke militaire macht worden opgebouwd. De economische belangen van de EU blijken samen te gaan met het opbouwen van een Duits-Brits-Franse kernmacht als teken van Europese onafhankelijkheid.

Het nieuwe Euro-nationalisme is gevaarlijk: leidt de aandacht weg van de werkelijke aard van het economische systeem (of dit nu in 3, 8 of enkele tientallen landen heerst) en het zal 'oude eigen-volk-eerst nationalisme' niet verminderen maar slechts aanwakkeren.

Maskers af!

In de klassieke marxistische analyse van de economie als een samenspel tussen arbeid, kapitaal en natuurlijke grondstoffen is ook een verandering opgetreden: deze productiefactoren zijn los van

elkaar komen te staan. Een zeer belangrijk kenmerk van dit evoluerend kapitalisme: het kapitaal is voor het eerst in de geschiedenis -mede door dit eengemaakte Europa, GATT en de NAFTA-akkoorden, en en de Zuid-Oost-Aziatische vrijhandelszones (de vrijhandelszones in Afrika en Zuid-Amerika hebben wereldwijd nog niet dezelfde impact)- los komen te staan van de factor arbeid. Waar vroeger het maken van winst grotendeels gekoppeld was aan productie en consumptie (in eigen streek?) is het kapitaal een autonome factor geworden die kan worden aangezogen of worden weggetrokken zonder dat zij een blijvende binding moet aangaan met de aanwezige arbeid. Kapitaal als traceerbare, streekgebonden factor is volledig aan het verdwijnen.

Over de natuurlijke grondstoffen, die aanwezig moeten zijn voor de re-creatie van kapitaal, hebben we dan nog niet eens gesproken. Deze factor verhoudt zich op een gelijkaardige wijze tot de factor kapitaal. Ondanks de constatering dat we een ecologische ramp tegemoet gaan tenzij we op een andere manier beginnen produceren (met beperkte grondstoffen) is ook hier een verregaande flexibiliteit doorgevoerd. De keuze voor een andere en duurzamere productieform wordt uit de weg gegaan. Vanaf het ogenblik dat er in een sector of regio problemen opduiken trekt het kapitaal zich terug en probeert een nieuwe regio, een nieuwe grondstof,

Flexibiliteit (bepaald vanuit de positie van de werkgevers) en concurrentie zijn absoluut geen voorwaarde (meer?) voor arbeid of voor bestaanszekerheid. Integendeel ze zijn de oorzaak van het feit dat een economisch systeem -dat ooit de gedisciplineerde arbeid creëerde en alzo loskoppelde van de lokale gemeenschap, van de lokale behoeften, ...- mensen terug afstoot wanneer ze niet meer genoeg bijdragen aan de vooruitgang en de groei van het kapitaal. In deze zin behoort dus iedereen die niet de controle heeft over de factor kapitaal (met name er hebben en liefst veel) tot de factor arbeid. Deze analyse is allesbehalve nieuw, maar wat wel nieuw is, is het feit dat er nieuwe scheidingen worden getrokken tussen de mensen die door arbeid enkele kruidels worden toegeworpen. Er is zelfs over die kruidels geen zekerheid meer: enkel hooggeschoolde, flexibele en gehoorzame arbeidskrachten worden nog toegelaten om (tijdelijk) bijkomend kapitaal te produceren in ruil voor een redelijk loon, maar de rest van de bevolking of zelfs hele regio's worden uit dit maatschappelijk proces uitgesloten. Zij worden veroordeeld tot een laag, onzeker inkomen en worden beschouwd als de surplus-bevolking. Op deze manier verworden wij tot een "maatschappelijke last", een onderklasse, ...

Het idee dat deze overgebleven groepen dan maar hun eigen plan kunnen trekken, een eigen economisch systeem uit de grond zullen stampen, ... is niet realistisch, zonder dat er een effectieve machtsmacht tegen het kapitaal wordt gevormd. Het flexibele kapitaal laat immers niet veel mogelijkheden over om in de marge van haar bestaan leefbare alternatieven op te bouwen. Al was dit maar omdat wij het nodige kapitaal niet bezitten.

Ondertussen weigert de "sociaal-democratie" nog steeds de vrije markt af te zweren ("het is geen morele waarde op zich, maar t.a.v. het staatsocialisme met een planeconomie is het nog steeds het beste distributiesysteem, ...") en is uiteindelijk een "aanvaardbare" vorm geworden van het neo-liberalisme. Kapitalisme met een humaan gezicht? Maskers af!

De weg vooruit, ...

De mars voor werk voor werk, die op 2 februari in het Waals-Brabantse industriestadje Tubize plaatsvond, en meer dan 50.000 demonstranten bijeenbracht, was een belangrijk signaal vanuit brede lagen van de bevolking dat niet iedereen de dictatuur van de vrije markt nog langer vanzelfsprekend vindt. We moeten deze mars ondanks zijn spectaculaire omvang en strijdare karakter ook niet te fel de hemel in prijzen. De mars was geen revolutionair moment, ...

Vervolg op pagina 4!

DE LANGE MARS, ...

..., en zelfs een deel van de eisen die er werden gesteld zijn minstens twijfelachtig te noemen. Wat er wel was en dat zal niemand ontkennen: een enorm gevoel van solidariteit met de 1.800 arbeiders gezinnen die in de kou zouden komen te staan. Deze solidariteit werd uitgebreid naar iedereen die het slachtoffer is geworden of dreigt te worden van het ontspoorde kapitalisme. Zo werd het strijdpunt overgenomen door arbeiders uit andere sectoren, bedienden uit de overheidsdiensten, studenten, werklozen, ...

Deze solidariteit vormt een breekpunt in de na-oorlogse sociale consensus (waar de sociaal-democratie zich al jaren op beroept om haar tekortkomingen mee te verdoezelen): meer en meer mensen stellen het samengaan van een democratische, vrije samenleving met de vrije markt in vraag. De internationale van het geld, het Europa van het kapitaal, het zuivere winststreven en de ondergeschiktheid van de burger aan de logica van de competitiviteit worden openlijk in vraag gesteld en mensen eisen het recht op een toekomst die niet is bepaald door onaantastbare economische wetten. Onder dit motto worden er in heel Europa acties georganiseerd en zullen er ook marsen worden georganiseerd op Amsterdam ten tijde van een Europese top-onmoeting.

Om het in de woorden van een delegatie van VolksWagen in Le Soir te zeggen: "We beleven een vorm van industriële revolutie, ... We moeten nadenken over de post-industriële maatschappij, waarin de waarde arbeid een andere zin moet krijgen, om de uitsluiting door werkloosheid te vermijden." Niet enkel de samenleving als een geheel moet nadenken over deze nieuwe vormen van arbeid, verdeling van de welvaart, ... maar ook de sociale bewegingen, de basis van de vakbonden, ...: is het na-oorlogse overlegssyndicalisme nog wel aangepast aan de nieuwe evoluties binnen het globale kapitalisme?

..., Vanuit de basis

Wat de mars in Tubize duidelijk maakte is dat sociale bewegingen en omwentelingen ook buiten de bestaande apparaten kunnen ontstaan: de mars was georganiseerd door de basis van de Forges de Clabecq. Zij kon slagen zonder de expliciete steun van partijorganen of zelfs de vakbonden. In zekere zin was dit net de kracht van deze betoging; de bestaande structuren droegen de mars ook wel maar maar grotendeels uit schrik om de controle te verliezen. Het initiatief kwam van gewone militanten en sympathisanten en zij slaagden er in om meer volk te mobiliseren dan de traditionele vakbonden. Naar analogie met de "witte mars" werd gesteld dat "gewone burgers" (met-de-pet) ongeacht hun politieke kleur of lidkaart wel degelijk iets te zeggen hebben. Wat verschilde met de witte mars is het feit dat de recuperatie vanuit de huidige status-quo werd tegengegaan! Het accent van het strijd lag dan ook zwaarder op wie de economie bepaalt

("haal het geld bij de banken, ... ") dan op het percentage nieuwe jobs.

Verdeel en heers!

Binnen het kapitalisme worden mensen opgedeeld in categorieën naar gelang hun bruikbaarheid en rendabiliteit, hun specifieke winstgevende capaciteiten, ... Natuurlijk is het zo dat arbeiders/bedienden niet verantwoordelijk zijn voor de sector waarin ze zijn tewerkgesteld en dat zij ten allen tijde zich willen vrijwaren van sociale uitsluiting en bestaansonzekerheid door werkloosheid is logisch. Maar wanneer de arbeidersbeweging de logica van het kapitalisme overneemt om slechts enkele jobs te beschermen, stellen wij ons de vraag: welke rol willen wij dat arbeid inneemt in de samenleving. Hierbij is het absoluut noodzakelijk dat we de huidige verdeling en invulling van arbeid en inkomen kritisch bekijken.

Binnen de vakbonden en de hieruit volgende sociale strijd worden mensen momenteel op dezelfde wijze opgedeeld: werknemers tegenover werklozen, bedienden t.o.v. arbeiders, de privé t.o.v. de overheidssectoren, tewerkstelling in Frankrijk t.o.v. tewerkstelling in België (of was het Vlaanderen). Dat dit vaak voor een bekrompen "sectoriële" reactie zorgt i.p.v. dieper maatschappelijk vraagstukken aan te pakken, lijkt voor zich te spreken. Op deze wijze lijken de strategie en de perspectieven van de arbeidersbeweging op een dood spoor terecht te komen.

Dit werd pijnlijk duidelijk op de "mars voor werk" op 16 Maart in Brussel ("in touw voor werk") ondanks de indrukwekkende opkomst van om en bij de 70.000 mensen. Het groene kleurvak volgde op het rode en dan kwam het blauwe, afgewisseld door de PVDA met hun immense dinosaurussen (metershoge afbeeldingen van Marx, Engels en Lenin) om weer over te gaan naar het groene vak van de bedienden, ... Na de rode Vlamingen kwamen de blauwe Walen, ...

Dat dit tot een gebrek aan strijdbaarheid en intercommunale, sectoriële solidariteit leidt lijkt mij duidelijk. Terwijl we net met deze marsen op een belangrijk punt staan om het offensief te openen tegen het a-sociale Europa, het wilde kapitalisme, ... maar de eisen en strijdmethodes moeten dan ook voorbij de kapitalistische logica gaan. (En bijvoorbeeld niet zoals het ACV gaan oproepen voor de bouw van nog meer autostrades omdat dit enkele (tijdelijke!!!) jobs zal opleveren).

..., voor werk of werk voor, ... ?

De arbeidersbeweging moet enkele belangrijke keuzes maken wil men een belangrijke rol blijven

spelen in het heroriënteren van de samenleving naar een toekomst die in het teken van de maatschappelijke en individuele behoeften staat. We moeten stoppen met te kiezen welke vorm de kruimels moeten hebben.

Zonder afbreuk te willen doen aan de rechtvaardige en nodige strijd tegen sluitingen, afslankingen, ... (zie artikel 'Naar een heropleving van de arbeidersbeweging!'), acht ik het, gezien de situatie, broodnodig om enkele bedenkingen te formuleren bij de roep om werk: ondanks het "arbeidsherverdelingsbeleid" dat de laatste jaren door de overheid gevoerd wordt en alle "plannen" ten spijt zijn er (procentueel) geen nieuwe jobs bijgekomen (zelfs met "nieuwe" de arbeid erbij is dit cijfer gedaald) en is de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur gestegen. De tijdelijke arbeid stijgt spectaculair terwijl vaste betrekkingen blijven dalen. Wij voeren geen actie voor nog van deze "plannen" waarbij al de inspanningen gevraagd worden van de gewone werkmens, werkloze, student, ... -omdat de overheid het kapitaal niet meer kan controleren zonder dat het ons iets wezenlijks oplevert.

1. We hebben geen boodschap aan nieuwe jobs als hiervoor de groei-economie ongewijzigd blijft en we dus steeds méér moeten werken om onze job te behouden. Zolang de stijgende winst centraal staat hebben we geen "zekerheid van inkomen" of van "verworven rechten": dit zijn dan tijdelijke gunsten zolang het geen crisis is. Een wezenlijke verandering is er dus niet. We moeten de illusie laten varen dat we kunnen (en willen) terugkeren naar de 19e eeuw met haar "volledige" werkgelegenheid, in de huidige vorm is dit absoluut geen garantie voor meer welvaart, laat staan welzijn. Eerst en vooral moet de armoede en slechte arbeidsvoorwaarden bestreden worden: jobs (zonder voorwaarden hieraan verbonden) zijn geen garantie voor een leefbaar inkomen.

2. Werkloosheid tegen gaan heeft geen zin als er geen andere invulling van "arbeid" komt, dan vergroot enkel de scheiding tussen de onfortuinlijke "werkende" arbeidersklasse en de succesvolle middenklasse die tijd heeft om met "niet-materiële" zaken bezig te zijn. Wat een luxe is van de bezittende klasse wordt door het sociale stigma en de uitsluiting ervaren als een last van de niet-bezittende klasse: vrije tijd! Een radicale arbeidsduurvermindering mag niet langer uitblijven.

3. Door de koppeling van inkomen en arbeid is er geen enkele andere mogelijkheid dan de kapitalistische logica te volgen, ook in sectoren en projecten waar menselijke behoeften centraal staan (het is bijvoorbeeld onmogelijk om elke vorm van vrijwilligerswerk een volledig betaald en erkend statuut te geven). Het recht op een menswaardig inkomen, ongeacht de prestaties (dus ook voor mensen die fysiek of psychisch niet kunnen werken) moet een recht worden en dus ook een strijdpunt van de arbeidersbeweging. Het afschaffen van de sollicitatieplicht en het stoppen van de heksenjacht op de "profiterende doppers" moet een prioriteit worden in de strijd naar een "sociaal" europa.

In het 19e-eeuwse westerse verleden nam de vrouw traditioneel heel wat "zorgtaken" op zich, zowel

binnen als buiten het gezin. In de 20e eeuw begon dit te veranderen o.a. door haar positie op de arbeidsmarkt. Willen we de gelijkheid nastreven tussen de seksen, en dus de verkregen economische onafhankelijkheid van vrouwen niet terugschreeven, dan moet deze "zorgrol" op andere manieren ingevuld kunnen worden zonder dat de *personen* die hiervoor kiezen hun economische onafhankelijkheid verliezen (de positie van de man als kostwinner moet dus ook in vraag gesteld worden zonder een nieuwe afhankelijkheid te creëren).

4. Even belangrijk als het tegengaan van uitsluiting is het stoppen van de commercialisering van het dagelijkse leven. De uitdaging voor de 21e eeuw is enerzijds het tegengaan van een duale samenleving en anderzijds (terug) ruimte scheppen om menselijke behoeften te bevredigen zonder dat dit allemaal in anonieme economische "transacties" moet vertaald worden.

5. De ecologische impact en sociale waarde van activiteiten kunnen niet langer als een "bijkomende waarde" bekeken worden maar moeten op hetzelfde niveau komen als het "verdiene" van de boterham.

Verder zijn er ook nog enkele zeer belangrijke eisen die de traditionele vakbonden stelselmatig vergeten: Arbeidstaakbeheersing (of kortweg: zelf kunnen bepalen hoe je je werk invult) en autonomie op de werkplaats.

Als er van de werknemers flexibiliteit wordt geëist, hoe zit het dan met de flexibiliteit voor de werknemer? (Loopbaanonderbreking?, vrijwillig halftijds gaan werken?, educatief verlof?, ...)

Daarom is het -als nieuwe impuls voor de arbeidersstrijd- enorm belangrijk dat -bijvoorbeeld bij conflicten zoals bij Forges de Clabecq, wat niet meteen het meest milieuvriendelijke bedrijf was- er ook ecologisten in solidariteit meedoen, dat werklozen zich solidair tonen met werknemers en vice versa. In de sociale conflicten en massale afdankingen als gevolg van het éénigemaakte Europa en de algemene globalisatie van de economie, zit de mogelijkheid om nieuwe paden in te draaien. Het na-oorlogse model van de "sociale" groei-economie heeft zijn beste tijd gehad; het "sociale" masker valt -eindelijk ook in het rijke westen- af en toont de brute logica van een systeem dat niet langer in staat is om enerzijds de basisbehoeften van een steeds groter deel van de bevolking te bevredigen en anderzijds de aanwezige hulpbronnen opgebruikt om daarna weer uit de spuwen (of dit nu schaarse grondstoffen zijn of arbeiders).

Dit is maar een begin, ...

Filip Vanden Berghe

WAAR STAAN WE MET HET

Mij is gevraagd om nog maar eens een inleiding op het anarchisme te schrijven. Nu zitten de archieven al vol met algemene inleidingen op het anarchisme, elk met zijn eigen accent. Een herdruk van één van deze inleidingen zou dus veruit de meest comfortabele (en economische) oplossing zijn. In plaats van de zoveelste pure inleiding op het anarchisme te schrijven, heb ik me daarom de vrijheid genomen om uit te gaan van de vraag: waar staan we als anarchisten? Ik heb daarbij een ietwat ongebruikelijke route gevolgd. Ik begin met enkele spekulaties over de achterliggende motieven en emoties waaruit het anarchisme ontstaan is (kan zijn). Vervolgend met een situering van het anarchisme tussen enkele andere ideologieën. Plus toch ook iets over de inhoud van het anarchisme, het is per slot van rekening een inleiding. En om te eindigen probeer ik de vinger te leggen op enkele tere, zwakke plekken in het anarchisme.

TUSSEN TWEE POLEN

Wat zouden de motieven en emoties kunnen zijn die ten grondslag aan het anarchisme zouden kunnen liggen? Ik bedoel daarmee niet de toevallige aanleidingen of tijdelijke motivaties waardoor iemand er toe komt zich aan te sluiten bij de anarchisten. Het gaat me dus niet om de zuiver persoonlijke motieven zoals vrienden of een lief bij de anarchisten hebben, indruk willen maken op vrienden of vriendinnen, ouders pesten, enz. .

(Intussen heb ik het er toch maar tussen gesleurd in deze 'inleiding'. Misschien zou het wel meer moeten gebeuren, het zou een wat realistischer beeld geven van de politieke bewegingen en de behoeften van hun deelnemers. Maar blijkbaar doet het vermelden van toevallige en persoonlijke of zelfzuchtige motieven afbreuk aan de voorstelling van de ideologie en raakt de idee van een 'nobeles zaak' die de menselijke persoon overstijgt, daardoor besmeurd. Als ideologieën eens wat meer relativerend bekeken zouden worden, zouden ze misschien minder aanleiding geven tot onterechte en soms zelfs onmenselijke uitwassen.

Om terug te keren op het spoor: heel speculatief zou ik willen suggereren dat het anarchisme gebaseerd is op twee motieven of emoties: langs de ene kant de rebellie: de individuele emancipatie, uitdaging van alle gezag, de opstandige daad, de uitbraak uit knellende banden, een zucht naar vrijheid en langs de andere kant een emotionele verontwaardiging over de schrijnende sociale wantoestanden en sociale ongelijkheden.

Het anarchisme beweegt zich in het spanningsveld tussen deze twee polen. Tussen deze twee polen zijn alle denkbare variaties van anarchisme mogelijk: van individualistisch anarchisme, over mutualisme, anarchosyndicalisme, kollektivisme tot libertair communisme. Al naargelang de ene pool meer doorweegt dan de andere, zullen de accenten verschillen. Er is een tijd geweest dat deze accentverschillen tot steriele discussies en veel onzinnig onderling gekrakeel leidden, maar die tijd is momenteel -gelukkig- voorbij; hoezeer sommigen dat misschien ook betreuren en blijkbaar ook in de Nar een soort politiek correctness-oorlogje zouden willen voeren. Ook het individualistisch anarchisme heeft wel degelijk zijn nut, al is het maar om de wat al te vlot, algemeen aanvaarde beperkingen - of het nu onder

de noemer rationaliteit is of sociale verantwoordelijkheid of wat er nog zoal te verzinnen valt, terug in vraag te kunnen stellen en te doorbreken. Omgekeerd is een dosis sociale bewogenheid onontbeerlijk om niet te vervallen in een elitair individualisme, dat uiteindelijk leidt tot de uitbuiting en het onvrij maken van economisch zwakkeren (liberalisme, kapitalisme).

Als één van de twee voornoemde polen volledig ontbreekt, dan komen we terecht buiten het anarchisme, namelijk in een vorm van liberalisme langs de ene kant of van autoritair communisme langs de andere kant. Anarchisme zou dus kunnen gezien worden als een groep verwante ideeën op een continuüm tussen twee polen met aan zijn grenzen het liberalisme/kapitalisme en het autoritair communisme.

EEN MEER OF MINDER TRADITIONELE UITLEG

Dat blijft rijkelijk vaag voor een inleiding natuurlijk, tijd voor een meer traditionele inlassing dus. Sloganesk uitgedrukt is het anarchisme een uitwerking van het aloude bekende adagium van de Franse revolutie: vrijheid, gelijkheid en broederschap. Broederschap is in meer moderne termen *solidariteit* en *niet-uitsluiting*. Solidariteit staat voor wederzijdse hulp, maar tegelijk ook voor sympathie en steun voor de zwakkeren en onderdogs. Om mezelf te citeren uit een andere inleiding: 'We willen alle pogingen (initiatieven) steunen die leiden tot minder afhankelijkheid en tot meer ruimte en meer vrijheid. ... We willen de zwakkere onvoorwaardelijk verdedigen tegen de machtige en de sterkere. Gevestigde

machten moeten niet meer verdedigd worden. Integendeel, ze kunnen dat voor zichzelf meer dan genoeg.'

Vrijheid staat voor *anti-hiërarchie* en *anti-autoriteit*. Vrijheid is negatief uitgedrukt het ontbreken van heerschappij van mensen over anderen en positief uitgedrukt het krijgen van zoveel mogelijk kansen om zelf keuzen te maken. Het is vrijheid over zichzelf en dus niet over een ander. Het woord vrijheid wordt helaas wel veel in die zin misbruikt. Wat is 'vrijheid' van ondernemen anders dan dat werkgevers voor zichzelf de vrijheid nemen om het milieu te vernietigen, om arbeiders gemakkelijker te kunnen ontslaan en om zelf de werktijden aan anderen op te kunnen leggen. Deze zogenaamde 'vrijheid' is in feite een vrijheid om anderen uit te buiten en te overheersen. Vrijheid zoals anarchisten bedoelen is dus niet deze vrijheid om over en voor anderen te beslissen. Het is ook niet het chaotische 'I do what I want, fuck you', zonder rekening met de anderen te houden.

'Anarchisme is het ideaal van het afschaffen van alle gewelddadige en dwingende autoriteit van de ene persoon over de andere op alle gebied, of het nu economisch, religieus of politiek is.', om ook eens een citaat van een ander te gebruiken, van Luigi Fabbri in dit geval.

Gemakshalve wordt anarchisme soms omschreven als tegen de staat en tegen wetten zijn. Dat is echter maar een halve waarheid: anarchisten zijn ook tegen elke economische centrale macht, niet alleen tegen de staat. Onderdrukking en uitbuiting zijn niet het monopolie van de staat. Sommige multinationals zijn trouwens machtiger dan veel nationale staten. Elke machtsconcentratie en de daaruit volgende grote machtsongelijkheden leiden uiteindelijk tot ongelijkheid, dwang en uitbuiting. Ook de 'vrije' markteconomie is zo'n systeem dat

NAAR EEN HEROOPLEVING VAN DE ARBEIDERSBEWEGING!

Er wordt de laatste tijd veel gesproken over een crisis van de arbeidersbeweging. In navolging van de Franse socioloog/filosoof Alain Bihr ('Du Grand Soir à l'Alternative. Le mouvement ouvrier européen en crise', Les Editions Ouvrières, Paris 1991) zijn we evenwel van mening dat wat in crisis verkeert het sociaal-democratische model van de arbeidersbeweging is. Dit model berust op het idee dat de arbeidersklasse zich van zijn uitbuiting en onderdrukking kan bevrijden, of op z'n minst in aanzienlijke mate diens last kan verminderen, door de politieke staatsmacht te veroveren via haar politieke vertegenwoordigers. De staat wordt aldus opgevat als de verplichte en onmisbare weg naar de emancipatie. En het socialisme dat uit deze politieke revolutie zou voortvloeien wordt opgevat als een min of meer geradicaliseerde verstaatsing van het kapitalisme.

Dit sociaal-democratische model, in zijn reformistische versie, werd in West-Europa na het einde van de Tweede Wereldoorlog veralgemeend in het kader van een historisch compromis tussen kapitaal en arbeid. In ruil voor het opgeven van zijn revolutionaire strijd werd aan de arbeiders de 'sociale zekerheid' gegarandeerd. Niet enkel zijn sociale bescherming, maar in bredere zin een relatieve stabiliteit van de werkgelegenheid, een groei van het 'levensniveau', een vermindering van de arbeidstijd, de bevrediging van een aantal fundamentele sociale behoeften (woning, gezondheidszorg, opvoeding, beroepsopleiding, cultuur, ontspanning). Kortom, het perspectief om te ontsnappen aan een leven van miserie en onderdrukking, zoals dat voordien de norm was.

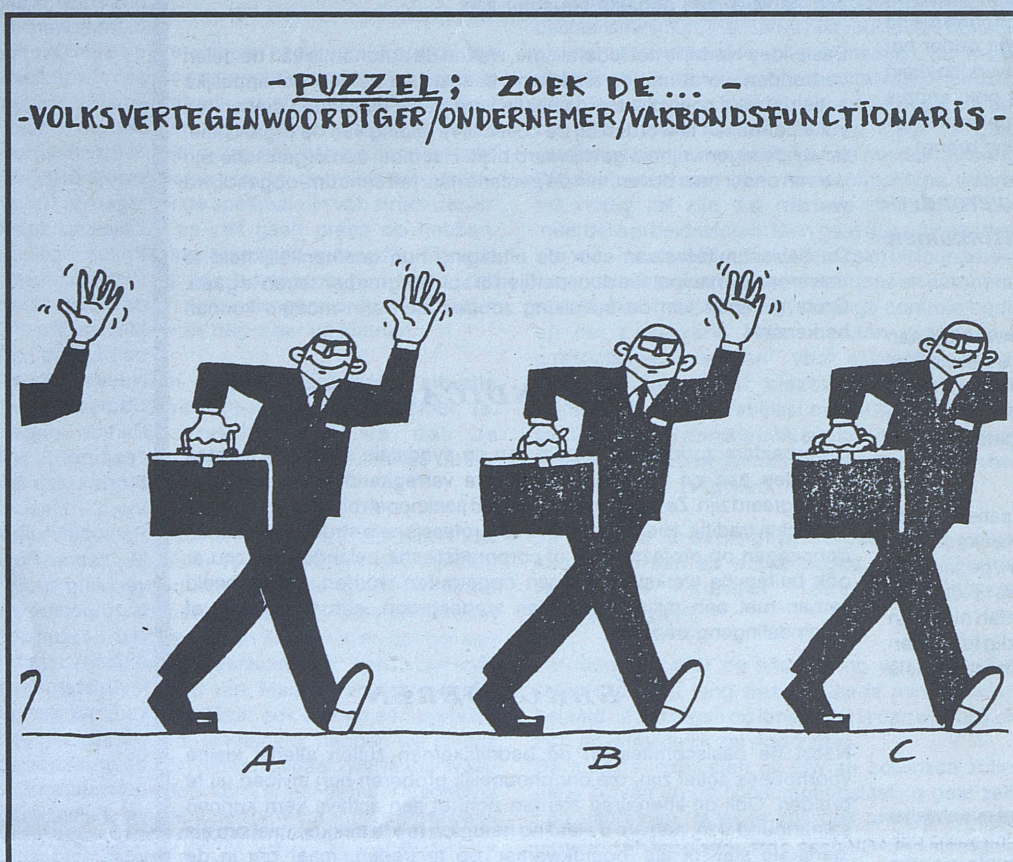
Deze ontwikkeling heeft heel diep de westerse arbeidersorganisaties getekend. Het heeft hun integratie in de machtsstructuren van de kapitalistische maatschappij, van het staatsbedrijf, bevorderd. Langzaam werden de arbeidersorganisaties omgevormd tot de garant en de beheerder van dat evenwicht tussen kapitaal en arbeid, door een bemiddelende rol tussen hen te spelen. Diens bureaucratisering nam toe, en bracht de top van de syndicale en partij-apparaten buiten de controle van de basis. Aan de leden werd de macht ontnomen om over hun eigen strijd te beslissen, het cliëntelisme vierde hoogtij.

De breuk van dit compromis zal zich voordoen op initiatief van de heersende klasse als in het begin van de jaren zeventig de crisis aangegrepen wordt om de economie te herstructureren. Minder rendabele bedrijven worden afgestoten, door middel van een soberheidspolitiek worden de reële lonen vermindert, door middel van de automatisering van het arbeidsproces worden flexibele en precare werkvormen doorgevoerd, dat alles tegen de achtergrond van een hoog structureel werkloosheidsniveau. Ten slotte wordt er een versterkte internationalisering van de afzetmarkten en van de productie doorgevoerd.

Op politiek vlak betekent dit dat, omstreeks 1980, alle westerse regeringen, van rechts of van links, zich verzoenen met het neo-liberalisme, en een nog zwaardere soberheidspolitiek doorvoeren, met een nog grotere structurele werkloosheid.

Terzelfdertijd leidde deze politiek naar de crisis van het sociaal-democratische model van de arbeidersbeweging.

Deze crisis, die momenteel overduidelijk is, vertaalt zich op de eerste plaats in een leemte: de politieke en syndicale organisaties ontbreekt het aan elke strategie van strijd tegen het kapitalisme. Niet enkel aan elke revolutionaire strategie, met als doel een einde te stellen aan de kapitalistische uitbuiting en overheersing, maar zelfs van elke reformistische strategie, met als doel om compromissen af te dwingen die de last van die uitbuiting en overheersing zouden

kunnen verlichten. De ruimte om tussen kapitaal en arbeid te bemiddelen, een rol die zij decennialang vervuld had, is veel te klein geworden.

Daarnaast zijn door de kapitalistische herstructurering heel wat bastions waar de vakbonden sterk stonden (staalindustrie, textiel, scheepsbouw) ontmanteld, waardoor de vakbonden vele strijdbare kernen verloren. Tegelijkertijd plaatst de ontwikkeling van de werkloosheid en van de precarisering meer en meer arbeiders buiten het traditionele actieterrain van de vakbonden. Dit alles leidt naar een legitimiteitscrisis. In de ogen van meer

en meer lagen van de bevolking, voornamelijk van werklozen en precaren, verdedigen de vakbonden en de partijen veeleer de belangen van de arbeiders die van een statuut op werk en loon verzekerd zijn. Vele jongeren herkennen zich niet meer in de oude vastgeroeste structuren.

Maar ook in de ogen van de heersende klasse hebben deze organisaties dikwijls hun legitimiteit verloren. Deze probeert hen op alle mogelijke manieren te ondermijnen: door precare arbeidsvormen, door de individualisatie van de arbeidsuren en de lonen, door een participatie in het

beheer. Op die manier willen de patronen het doen uitschijnen dat syndicale organisaties nutteloos en verouderd zijn.

KOERSWIJZIGING

De ineenstorting van dit model van de arbeidersbeweging kwam op een ogenblik dat de bevolking geconfronteerd wordt met de omvorming van het geheel van de arbeids- en levensomstandigheden. Automatisatie van het arbeidsproces, herstructurering van de arbeidscollectieven, de ontwikkeling van deeltijdse arbeid en flexibilisering, tegen de achtergrond van een hoge structurele werkloosheidsgraad: dat alles zijn even zovele 'nieuwe' vormen van uitbuiting en overheersing dat het patronaat de afgelopen jaren ontwikkeld heeft zonder dat de arbeidersbevolking zich heeft kunnen verzetten, bij gebrek aan een offensieve strategie, zelfs van een coherente en efficiënte defensie.

Deze crisis van het sociaal-democratische model kan evenwel een nieuwe kans voor de arbeidersbeweging betekenen, op voorwaarde dat men nieuwe eisen weet te formuleren en een aangepaste organisatievorm kan ontwerpen. Hetgeen volgt wil dan ook niet meer zijn dan een bescheiden bijdrage aan het noodzakelijke debat over de te volgen koerswijziging. Voor een verdere uitwerking van deze thesissen verwijzen we ook hier naar het eerder genoemde boek van Alain Bihr.

NIEUWE DOELSTELLINGEN

Om een nieuwe impuls aan de arbeidersbeweging te geven zouden er nieuwe doelstellingen moeten geformuleerd worden die enerzijds realistisch zijn, die beantwoorden aan reële vragen van de arbeiders en rekening houden met de actuele krachtsverhouding - en tegelijkertijd in de richting van een breuk met het kapitalisme wijzen.

vervolg op pag. 6!

ANARCHISME?

ongelijkheden en onvrijheden schept, met z'n voortdurende druk om groter en sterker dan de concurrenten te worden om het hoofd boven water te houden (en anderen onder te duwen).

Vrijheid is onlosmakelijk verbonden met gelijkheid. Zonder gelijkheid (of althans bij grote ongelijkheden) zullen bepaalde mensen en groepen met meer macht altijd in staat zijn voor en over anderen te beslissen en om meer keuzemogelijkheden naar zich toe te trekken dan andere personen, waardoor die anderen onvrij gemaakt worden. Omgekeerd, als er geen echte vrijheid is, wil dat zeggen dat sommigen meer politieke en/of economische macht hebben dan anderen, en dan is er ook ongelijkheid.

Gelijkheid staat in het anarchisme negatief voor geen grote machtsongelijkheden en positief voor gelijke kansen voor iedereen. Het zal wel duidelijk zijn dat met gelijkheid hier dus niet bedoeld wordt dat iedereen hetzelfde zou moeten doen of zijn. Eigenlijk zouden we beter spreken van gelijkwaardigheid.

EEN DERDE WEG?

Om terug aan te sluiten bij het minder traditionele gedeelte: anarchisme behoudt het gelijkheidsidee en de idee van sociale rechtvaardigheid uit het communisme, maar zonder het autoritaire en de ontwaarding van het individu en behoudt uit het liberalisme de idee van ontplooiingsmogelijkheden en ruimte voor het individu, maar zonder het elitarisme en de sociale mistoestanden (kapitalisme!) die er het gevolg van zijn. Anarchisme als het ware als de derde weg tussen kapitalisme en communisme, als de alternatieve keuze. Dat zou nog eens een mooi staaltje van propaganda zijn! Wat een stunt: anarchisme als een

tussenweg, een vanzelfsprekende alternatieve keuze, in plaats van de traditionele situering aan het uiterste, extreme einde van het ideologisch spectrum, als de randideologie van halve gare marginalen met -in het beste geval- een mooie, maar hopeloos onbereikbare, naïeve utopie, maar in elk geval gedoemd om in de marge te blijven.

Maar als het anarchisme zo'n evidente derde weg zou kunnen zijn, waarom heeft het dan zo weinig succes? Want laten we wel wezen: we hebben politiek weinig te betekenen. Hoogstens kunnen we beweren dat het anarchistische gedachtegoed en de anarchistische aspiraties een continue, konstante onderstroom vormen, die af en toe eens aan de oppervlakte komt (Spanje 1936, mei '68).

HELAAS, GEEN STRATEGIE

De hoofdreden zou wel eens kunnen zijn dat we geen haalbare strategie hebben om tot een anarchistische maatschappij te komen. Wat we wel hebben zijn defensieve achterhoedegevechten, naast aanzetten voor een alternatief, maar geen strategie. (Voor allen die nu al vrezin: néén, dit is geen pleidooi voor één strategie. Voor mijn part mogen er veel strategieën zijn, alleen is het beroerd dat er momenteel helemaal geen enkele is.)

De defensieve achterhoedegevechten zijn het zoveelste protest tegen de zoveelste nieuwe maatregel van politiek of bedrijfsleven. Het is een achterna hollen van de feiten, en vaak een machteloze geste, een symbolisch protest. Heel links is trouwens in dit bedje ziek. (Niet dat een solidariteitsbetoging met de Renaultarbeiders bijvoorbeeld niet belangrijk

is, maar het zet zo weinig zoden aan de dijk.) Daarnaast hebben we een paar aanzetten tot een alternatief, zoals de anarchistische kraakpanden en de AEG (Anarchistische Economische Gemeenschap). Een soort tijdelijke autonome zones, om ook eens een modeterm te gebruiken. Vrijruimtes waarbinnen we ons ding kunnen doen en een voorafspiegeling van een anarchistische gemeenschap kunnen opbouwen, maar die zeer kwetsbaar blijven voor ingrijpen van buitenaf. We moeten ons geen illusies maken, in de mate dat we succesvol zouden worden en lastig voor politiek en bedrijfsleven, kunnen we ons verwachten aan initiatieven van de overheid om deze vrijruimtes te verstoren en op te doeken. Het zijn eerder gedoogruimtes. Dat wil niet zeggen dat we ze gratis gekregen hebben. Dat sommige kraakpanden in Gent tijdelijk met rust gelaten worden bijv., heeft veel te maken met de politieke agitatie en weerwerk die het vorige stadsbestuur ondervonden heeft naar aanleiding van ontruimingen. Er is gevochten voor deze vrijruimtes en ze zijn ook belangrijk.

Maar het zou onzinnig zijn om te beweren dat met een paar van die tijdelijke autonome zones de anarchistische maatschappij nu al bereikt is. De tijdelijke autonome zones kunnen hoogstens een aanzet zijn voor de verwezenlijking van de anarchistische dromen. Het gaat niet op om deze nu te gaan verheerlijken als het summum van het summum, noch als einddoel of als de tactiek (een lege ruimte inrichten tot je eruit verdreven wordt en dan in een nieuwe lege ruimte intrekken). Zeker het kan en is in de praktijk een zeer realistische manier van doen, maar alleen daarmee zullen we nog geen anarchistische maatschappij bereiken.

Als we het anarchisme ook weer voor grotere groepen aantrekkelijk willen maken, zullen we niet

alleen moeten aantonen hoe sommigen kunnen ontsnappen aan uitbuiting, regelgeving en controle in tijdelijke vrijruimtes, als moderne 'nomaden', maar hoe machtsongelijkheid daadwerkelijk kan verkleind en afgebroken worden. En daar hebben we nu net een onvoldoende duidelijk, haalbaar, praktisch antwoord op.

Zeker, we hebben tal van voorbeelden hoe we alternatieven op basis van gelijkheid en vrijheid zouden kunnen inrichten op vrijwel alle gebieden van het leven of het nu onderwijs (vrije scholen, Summerhill) of economie (koöperaties, onderlinge uitwisseling) is, om maar een paar voorbeelden te geven. We hebben ook veel ervaring in kleine groepen met organisaties zonder leiderschap en besluitvorming op basis van gelijkheid. Deze positieve zaken heb ik in *Hedendaags Anarchisme, een inleiding voor jongeren* uitgebreid in de verf gezet. Maar we hebben enkel vage ideeën hoe we denken de machtsongelijkheid in de huidige maatschappij ongedaan te maken of op zijn minst te verminderen.

In *Hedendaags Anarchisme* ben ik om de hete brij heengelopen door wat te zwaaien met de notie 'direkte actie' en de nogal goedkope bemerking dat de geschiedenis toont dat niets onwrikbaar, voor eeuwig vastligt, en veranderingen soms heel snel en onverwacht kunnen verlopen (vb: ineenstorting van de Sovjetunie). Maar als we willen dat onze alternatieven niet beperkt blijven tot experimenten en een paar kleine groepjes, maar op ruimere schaal ingang vinden, zullen we toch een duidelijker antwoord (of antwoorden) moeten kunnen geven. Precies in de mate dat we machtsongelijkheden uit de huidige maatschappij weten te verkleinen, zullen onze alternatieven meer kans maken. Als we moeten wachten tot na de 'grote revolutie', zouden we wel eens bedrogen kunnen uitkomen.

Ludwig

NAAR EEN HER- OPLEVING VAN DE ARBEIDERSBEWEGING!

1. Werk voor allen, minder werken, anders werken.

Deze doelstelling gaat in de richting van een aanzienlijke vermindering van de maatschappelijk noodzakelijke tijd dat de maatschappij in haar geheel, en dus ook elk lid afzonderlijk, moet besteden aan zijn materiële en organisatorische reproductie. Dank zij de ontwikkeling van nieuwe technologieën kan deze oude droom van de mensheid verwezenlijkt worden. Dank zij de productiviteitsstijging die met de automatisering gepaard gaat, is het mogelijk dat ieder (veel) minder hoeft te werken.

In de huidige maatschappij wordt evenwel deze utopie herschapen tot een nachtmerrie. Want de noodzakelijke arbeidstijdvermindering die uit de invoering van nieuwe technologieën voortvloeit, neemt onder het kapitalisme de vorm aan van een massale ontwikkeling van werkloosheid en precarisering. Vandaar de eis 'werk voor allen', maar ook 'anders werken', omdat elkeen recht heeft op een maatschappelijk nuttige activiteit, die de capaciteiten van elk individu tot ontplooiing brengt.

2. Een radicale arbeids-duurvermindering veronderstelt de invoering van een gewaarborgd basisinkomen voor de periodes waarin men niet werkt.

Dit is iets heel anders dan het 'minimum-inkomen' dat tegenwoordig aan werklozen uitgekeerd wordt in ruil voor hun gedwongen inactiviteit of uitsluiting. In die vorm heeft het basisinkomen geen andere functie dan de uitsluiting draagbaar te maken en de maatschappelijke dualisering leefbaar te maken door 'armoede-revoltes' van de gemarginaliseerden in de kiem te smoren.

Wanneer het daarentegen opgevat wordt als de compensatie voor de verplichting van het individu om bij te dragen tot de noodzakelijke arbeid, dan verleent het basisinkomen aan het individu het recht om, gedurende heel zijn leven, de bijdrage te innen van de maatschappelijke rijkdom die hij mee heeft helpen produceren. Het basisinkomen heeft dan niets van een miserieloontje. Het moet elkeen toestaan om zich volledig te kunnen wijden aan de deelname aan het sociale leven en aan zijn individuele zelfverwerkelijking.

3. Anders en iets anders produceren.

Het recht eisen op 'werk voor allen' betekent niet dat om het even welke economische activiteit zou moeten verdedigd worden. De inhoud en de betekenis van het werk moet onderzocht worden, en bijgevolg moeten er prioriteiten, en ook limieten, bepaald worden. Dat betekent dat het productieproces moet gereïnteerd worden, rekening houdend met een vijftal criteria. Ecologisch gaat de voorkeur uit naar technieken en producten die op de natuurlijke grondstoffen bezuinigen en de afvalhopen zo klein mogelijk proberen te houden. Ook de 'sociale efficiëntie' zou moeten gemaximaliseerd worden, d.w.z. de sociale kosten in termen van arbeidsduur en arbeidskracht-slijtage moeten zo laag mogelijk gehouden worden. Productie-activiteiten moeten vervolgens beoordeeld worden naar hun sociaal nut: wapen- en nucleaire-industrieën worden afgeschaft, de bevediging van collectieve behoeften krijgt voorrang op individuele behoeften, behoeftenprioriteiten worden via een democratische planning vastgelegd. Decentralisatie van het productie-apparaat en ontvetting van de bestuursbureaucratie moeten gestimuleerd worden opdat directe democratie en zelfbeheer terug een kans zouden krijgen. Tenslotte moeten de productie-activiteiten, bekeken vanuit een internationale context, ook de gewone mensen van de derde wereld ten goede komen.

4. Naar een nieuwe sociale cultuur.

Ook het maatschappelijk leven buiten de productiesfeer moet zoveel mogelijk aan de kapitalistische overheersing onttrokken worden, zowel aan de markt als aan de staat. Het gaat erom een sociale democratie te ontwikkelen waarin vrije vereniging en zelfbeheer centraal staan. Dit veronderstelt echter een echte arbeidsduurvermindering als een middel in de strijd tegen werkloosheid en precariteit, want in een gedualiseerde samenleving worden alternatieve praktijken noodzakelijkerwijze geperverteerd. Verder veronderstelt dit een 'culturele revolutie' die het leven, beheerst door economische waarden en praktijken en door het arbeidsethos, vervangt door een leven gecentreerd rond zelfontplooiing en communicatie met de anderen in het kader van een collectieve participatie aan de maatschappelijke wereld. In plaats van het liberale ego en de zelfzuchtige individualiteit komt de communistische sociale individualiteit.

5. De greep van de kapitalistische wereldorde losser maken.

Op internationaal niveau pleit Alain Bihr voor een loskoppelingsstrategie ten aanzien van de wereldmarkt die aangedreven wordt door een dubbele, sociaal destructieve, logica. Enerzijds is er de concurrentiële logica in het kapitalistische centrum die leidt tot afbraak van de sociale zekerheid en sociale dumpingpraktijken. Anderzijds is er de uitbuitingslogica in de perifere landen die moet omgebogen worden met behulp van samenwerkingsverbanden die een zelfstandige ontwikkeling stimuleren. Deze samenwerking kan zowel op macro-vlak (bv. annulatie van schulden, gegarandeerde grondstoffenprijzen, steun aan regionale samenwerkingsverbanden, ondersteunen van agrarische hervormingen) als op micro-vlak (ondersteuning van een alternatieve praxis door NGO's en vooral plaatselijke projecten).

ONAFHANKELIJKE BASISCOMITÉS

Ten einde een vorm van tegen-macht uit te bouwen zouden er overal basiscomités dienen opgebouwd te worden, die de lokale strijd ondersteunen, of lokale alternatieve projecten animeren, zowel op het terrein van de productie als daarbuiten. De comités zouden op nationaal, of zelfs op internationaal vlak kunnen gebundeld worden, om op die manier de samenwerking te verzekeren met andere groepen die in dezelfde zin op het zelfde terrein actief zijn (bv. federaties van basissyndicaten of van ecologische bewegingen). Op lokaal vlak zou een netwerk een gepaste structuur zijn.

Basis-idee hierbij is het federalisme, waarin de autonomie van de delen verbonden wordt met de algemene eenheid en gemeenschappelijke actie dat elke collectieve organisatie vereist. De individuen dienen ten volle betrokken te worden bij de collectieve leiding van de organisatie, terwijl de eigen vrijheid gevrijwaard blijft. Het moet een organisatie zijn die van onder naar boven, van de periferie naar het centrum, opgebouwd wordt.

De basiscomités staan voor de uitdaging hun onafhankelijkheid te bewaren, en manipulatie door partijen of splintergroepen tegen te gaan. Grote groepen van de bevolking zouden zich erin moeten kunnen herkennen.

STRIJDSYNDICALISME

De arbeiders zouden het terrein van de syndicale strijd niet moeten overlaten aan de vakbondsleiders, die verregaand in het systeem geïntegreerd zijn. Ze zouden terug moeten aanknopen bij de revolutionaire syndicale traditie. Hierbij zouden interprofessionele structuren moeten doorwegen op professionele of corporatistische belangen, en zou er ook buiten de werksfeer kunnen opgetreden worden, bijvoorbeeld samen met een milieugroep, een vredesgroep, een werklozen- of vreemdelingengroepering.

WERKGROEPEN

Naast de basiscomités en de bedrijfskernen zullen allerlei kleine voorhoedes actief zijn, die onophoudelijk proberen hun invloed uit te breiden. Ook de libertairen zouden zich tot een actieve kern kunnen samenbundelen, niet om de leiding naar zich toe te trekken, niet om als 'generale staf' of als 'hoofdkwartier' op te treden, maar om in de komende acties het zelfhandelen van de massa's te propageren en het standpunt van de arbeidersraden te verbreiden. Deze libertaire groepen - 'werkgroepen' - zouden in voortdurende discussies en door zelfscholing tot zelfstandige eenheden worden gevormd, en kunnen dienen als basis voor de nodige reflexie en verdieping van het politieke en economische inzicht. De groei en het samengaan van de werkgroepen kan alleen het resultaat van een revolutionair ontwikkelingsproces zijn.

COMMUNISME

De voorstellen die wij hierboven geformuleerd hebben, kunnen de spil vormen van een heropleving van de revolutionaire strijd en leiden naar een breuk met het kapitalisme. Maar het is ook mogelijk dat op basis van deze objectieven een nieuw compromis tussen kapitaal en arbeid tot stand komt, en dat het sociaal-democratisch reformisme in een nieuw jasje (een groen?) een nieuwe bloeiperiode zou kennen. Om dat te verhinderen is het nodig dat elke partiële doelstelling of deelstrijd geplaast wordt in het perspectief van ons toekomstideaal, waarbij we willen herinneren aan de woorden van de Italiaanse revolutionair anarchist Malatesta:

'Ook wij streven naar het communisme als de volmaakte prestatie van menselijke solidariteit, maar het moet een anarchistisch communisme zijn, dat wil zeggen: vrij en algemeen aanvaard, een middel dat de vrijheid van allen garandeert en dat zich verder kan uitbreiden; daarom blijven wij bij ons standpunt dat het staatscommunisme, dat autoritair is en aan anderen wordt opgedrongen, de vreselijkste tirannie is die ooit de mensheid heeft overvallen, gekweld en verminkt.'

Maar naast de productievorm die op het kapitalisme zou moeten volgen, betekent het begrip communisme ook de beweging die voor die nieuwe maatschappijvorm ijvert, een beweging die zich zowel binnen maar ook tegen de huidige productievorm ontwikkelt, die ontstaat in de schoot van de materiële en sociale omstandigheden van het kapitalisme, met de bedoeling deze af te schaffen, te vernietigen, op te heffen.

In deze strijd voor een andere maatschappij ontstaat er een nieuw sociaal gevoel, een sociale individualiteit, waarin het individu het 'privé'-karakter van zijn activiteit overstijgt en op een actieve manier probeert zin te geven aan de veelvuldige relaties die hij met de anderen aanknoopt. In de beweging voor het communisme, dat zelf een communistische beweging is, komt het nieuwe principe van een alternatieve maatschappij tot uiting, waarin de individuele mensen hun capaciteiten ontplooiën in de relaties die zij met elkaar aanknopen en in een samenwerkingsverband (en niet overheersing) met de hulpbronnen van de natuur die aan de wereld zijn duurzaamheid verlenen. Want de vereisten van autonomie en zelfontplooiing worden niet vervuld in de afzondering, maar in de vrije vereniging van de individuen met elkaar en hun deelname aan de creatie van een sociale wereld.

Met de Mars voor Werk werd ons de weg gewezen naar een libertaire toekomst.

Johny Lenaerts

NIEUWS VAN HET FRONT!

Nieuws van het Front is terug van nooit helemaal weg geweest. U begrijpt het niet helemaal. Maakt U zich geen zorgen, wij ook niet. De rubriek Nieuws van het Thuisfront komt niet terug en wordt vanaf heden in deze rubriek 'geïntegreerd'

De Gentse Kraakbeweging is teruggefallen op twee kraakpanden. Het pas gekraakte pand aan de Coupure 73 werd door de krakers verlaten na bezoek van de gerechtsdeurwaarder *** Pogingen om in Brussel te kraken mislukten en het kraakpand in Luik bestaat nog steeds *** Hierbij willen in extremis nogmaals oproepen voor de Nationale Solidariteitsdag met Vluchtelingen en mensen zonder papieren op zaterdag 12 april. Om 15 h. is er een mensenketting rond het dportatiekamp te Steenokkerzeel en om 16h30 een feest in de Spoorwegstraat 50 te Zaventem. Wie wil deelnemen aan de actie kan om 14h30 de bus nemen aan de achterkant van Brussel Noord (reserveren op 053/834771) *** Voor de liefhebbers van alternatieve muziek: het Ieper Autonoom Centrum de Vort'n Vis heeft nu ook een homepage: <http://195.7.3.1./club/Jan.Claus> *** Op 28 oktober werd in Barcelona één van de bekendste kraakpanden ontruimd, de Cine Okupado, na de ontruiming volgde eeng rote demonstratie met zo'n tweeduizend mensen en werd gereld tot in de late uurtjes. Vier krakers kregen in het totaal acht jaar gevangenisstraf vanwege hun betrokkenheid. Op 10 maart werd een pand in Madrid ontruimd waarbij 150 mensen werden gearresteerd *** De PKK en de Turkse communisten van de DHKC hebben aangekondigd hun krachten te bundelen in de strijd tegen de Turkse staat *** Hier nog wat adressen van gevangen zittende Italiaanse anarchisten: **Michele Pontolillo en Giorgio Rodriguez**, Prison Povincial de Badajoz, Carretera de Olivenska km7, Badajoz (Extremadura); **Claudio Lavazza en Giovanni Barcia**: Prison Provincial de Jaen, Carretera Bailen Motril, Jaen; **Marzio Muticelli**, Carcere Militare, Via di Forte Boccea 251, 00167 Roma; **Giacomo Calligaris Va dell'** Uvaspina 18, 70020 ad Altamura (Bari); **Antonio Budini**, Via Prati Nuovi 7, 38067 Voghera (PV); **Christos Stratigopulos en Marco Camenisch**, Via Sforzesca 49, 28100 Novarra; **Jean Weir**, Via Bartolo longo 92, 00156 Rebibbia, Roma; **Carlo Tesseri** Via G. Leopardi 2, 61034, Fossombrone (PS); **Horst Fantazzini en Franco Fiorina**, c/o Carcere S. Michele, 15040 Alessandria; **Orlando Campo**, Via del Macchie 9, 57100 Livorno; **Gregorian Garagin**, Carcere di Rebibbia, Via Majetti 165, 00156 Roma; **Porcu Francesco**, Via della Montagna, Ponta della Togaia, 50047, Prato. Momenteel zijn we aan de vertaling bezig uit het Italiaans van een artikel waarin de situatie van deze gevangen staat uitgelegd. Hopelijk verschijnt dit in de volgende Nar. Je kunt ook meer info vinden op Internet: <http://www.ecn.org/zero/anarchy.htm> *** Op 14 juni worden duizenden demonstranten verwacht in Amsterdam die aldaar zullen protesteren tegen de Europese Top in verband met het verder afwerken van het ganse Maastrichtproject, dat waanzinnig gedoe om Europa 'n te maken. Op hetzelfde moment heeft de punkbeweging aangekondigd Chaosdagen te organiseren te Amsterdam. De Chaosdagen in Hannover zijn jaarlijks terugkerend feest van rellen, chaos en bierdrinken die de ganse regio op zijn kop zet *** Overleden Judi Barri, de bekende Amerikaanse Earth First!-aktiviste die begin jaren negentig het slachtoffer werd van een bomaanslag. Judi overleed aan de gevolgen van kanker. Een paar weken voor haar dood beweerde het FBI op een proces tegen haar dat ze de ziekte simuleerde om aan vervolging -wegens haar aktivisme- te ontkomen *** Sinds 17 december 96 houden een twintigtal leden van Memiento Revolucionario Tupac Amarista de Japanse ambassade in Lima (Peru) bezet en worden ± 60 ambassademedewerkers gegijzeld. De voornaamste eis van de bezetters is de vrijlating van zo'n 400 politieke gevangen van de MRTA. In Peru zitten zo'n 4000 mensen in de gevangenis op beschuldiging van terroristische delikten, waaronder die van het MRTA. De omstandigheden waarin deze grope zich bevindt zijn veruit de slechtste van alle gevangenen, zelfs in vergelijking met die van het Lichten Pad. Via de weinige bezoekers die de MRTA-gevangenen krijgen, sijpelen de gruweldaden door waarmee de gevangenen gekonfronteerd worden. Ze worden met dertig opgesloten in cellen van drie meter op vier, en kunnen één maal per dag een half uur naar buiten. Velen lijden aan TBC en zijn in slechte gezondheidstoestand. Omwille van hun vermeend terrorisme worden ze systematisch uitgesloten van arbeids- en sportmogelijkheden binnen de gevangensmuren. Sinds het begin van de bezetting is het bezoekrecht aan MRTA-gevangenen geschrapt-ook van het Rode Kruis, de enige organisatie die toegang heeft tot de gevangnissen, kan er niet in- waardoor de gevangenen van de buitenwereld zijn afgesloten. De omstandigheden in bepaalde gevangnissen zijn schrijnend. De staat investeert ongeveer 10 Bfr. per dag, per gevangene waardoor de gevangenen afhankelijk zijn van voedselpakketten van familieleden. De overheid in Peru lijkt niet te willen toegeven aan de eisen van de bezetters en alles lijkt erop dat de bezetting manu militari zal beëindigd worden *** De NSV-betoging in Antwerpen op Donderdag 23/3 is rustig verlopen. Voor de fascistien zelf toch. Daar zorgden onze ordediensten voor natuurlijk. Zo'n driehonderd NSV'ers marcheerden van de Ossemarkt naar de Groenplaats om daar wat peptalk te verkopen. Een mini-tegenbetoging die op de Rooseveltplaats 'op de bus stond te wachten' werd vakkundig opgeruimd en ineengeklopt door de politie. Ze stonden in de weg van een toekomstige bus kaalkopjes. Wat antifa's slaagden er zelfs in tussen de bende op de Groenplaats te kruipen, daar wat tetsen uit te delen en vliegenvlug te verdwijnen. Het proces tegen de lieve zielen die het extreemrechts café De Leeuw van Vlaanderen in '93 wat netter hebben gemaakt is weeral eens uitgesteld. Het gerucht doet de ronde dat de aanklacht 'vernietiging' ondertussen zou verjaard zijn. Waarschijnlijk draait het uit op boetes, schadevergoedingen, voorwaardelijk en probatie. Komt terug voor op 26 mei, 9h. correctionele rechtbank, eerste kamer, justitiepaleis Antwerpen *** Dan nu zoals steeds het citaat van de maand: **'Sinds de overval op De Leeuw van Vlaanderen in augustus 1994 heeft Kreaxie niets meer van zich laten horen. Maar zoals de ervaring met anarchistische groepen leert veranderen zij als kameleons regelmatig van naam en van samenstelling. Daarbij komt dat anarchisten makkelijk afhalen om nog verder in de (drug)marginaliteit af te glijden.'** Tot zover de schokkende resultaten van een onderzoek van KOSMOS (Kring voor het Onderzoek naar de Socialistische en Multikulturele Ondermijning van de Samenleving). Dit citaat en andere hilarische artikels over de 'ondermijning door links van de samenleving' kun je op de Kosmos website vinden op internet.

De Man aan het Front

STUFF YOUR JOBS, WE WANT OUR TIME !

arbeidsverhoudingen in de toekomstige maatschappij

Je zult wel al doorhebben dat de sociale conflicten ondertussen tot volle wasdom aan het komen zijn. In de marge daarvan begint de discussie over hoe we arbeid in de toekomst moeten bekijken, los te branden. Dirk Diels wil die denkoefeningen uit de marginaliteit en op de politieke agenda. In zijn boek Ondergesneeuwde sporen zet hij op een rijtje hoe onhoudbaar het vastgeroeste arbeidsdenken is en waardoor een nieuw kan werken. Waardering van alle arbeid in een burgermaatschappij ziet hij als sleutel. Een steen in de kikkerpoel van loonslavernij.

De ideeën die je beschrijft in je boek vertrekken vanuit het concept van de verzorgingsstaat, maar je wil ook meer keuzevrijheid voor het individu. Hoe kan dat met de bemoeizucht van die staat ?

De opzet van het boek is ook dubbel. Ik probeer over ons sociaal model radicaal door te denken en alternatieven te ontwikkelen. Maar je kunt onze verzorgingsstaat ook niet zomaar met een pennetrek wegdenken. Daarom probeer ik nieuwe richtingen aan te geven vertrekkend vanuit het bestaande.

Je geeft wel richtingen aan, maar schrijft er niet bij hoe je die kunt bereiken.

De machtsverhoudingen heb ik niet uitgewerkt. Het is nu nodig om grondig na te denken over richtingen die we moeten uitgaan. Ik merk dat een groot deel van de linkerzijde onder de retoriek van machtsverhoudingen gewoon de denkoefening niet meer wil maken en men eigenlijk gelijk spoort met het systeem. De bedoeling van mijn boek is voorbij de machtsbasis te gaan bekijken welke meer vrijheidsgezinde visie we kunnen gaan ontwikkelen vanuit individuele autonomie.

Je pleit voor een basisinkomen en wil dat gaan financieren door bij de sociale zekerheid een nieuw principe te voegen : het billijkheidsprincipe, het idee dat iedereen een gelijk recht moet hebben op de rijkdommen van de maatschappij. Zet dat niet de deur open naar nivellering van alle rijkdom?

Het morele appél achter het basisinkomen is er een van gemeenschapsvorming, autonomie en herverdelende rechtvaardigheid. De vorm van basisinkomen die ik verdedig is een burgerschaps- of participatie-inkomen dat verbonden is met wat burgers doen in netwerken in de samenleving. Het is niet zomaar de neo-liberale visie van een aalmoes voor zij die uitgesloten zijn van de arbeidsmarkt. Het is een recht dat ik koppel aan je rol in de samenleving. In onze maatschappij worden we te veel aangesproken op onze rol als productiekraacht of consument en te weinig op onze veel ruimere rol als burger. Daarom heb ik principes willen centraal stellen als uitbreiding van de verzorgingsstaat. De financiering van de sociale zekerheid is nu gebaseerd op productie en consumptie. Maar de

welvaartsstijging gebeurt met een steeds minder grote input aan arbeidskracht. Dan is het niet meer dan logisch dat we de vrijgekomen rijkdommen ook op een billijke manier gaan verdelen.

De rijkdommen worden wel steeds groter maar nogal ten koste van de rest van de planeet.

In mijn denken zit er ook een heel duidelijk ecologisch perspectief dat er op gericht is om een waanzinnig voortdurende productivistisch systeem terug onder controle te brengen, aan te passen aan het ritme van mensen en natuur. Het is dan heel belangrijk om andere handelingsperspectieven te ontwikkelen waarbij mensen niet meer de speelbal zijn van structuren en processen waar ze zelf geen greep op hebben. Daarvoor is het basisinkomen belangrijk. Mensen kunnen zo terug grip krijgen op hun leven, zelf keuzes maken en niet meer gedwongen worden in een richting waar ze niet meer uit kunnen.

Je gaat uit van een post-schaarste situatie waarin het productieprobleem opgelost is. Maar in de praktijk zien we dat de economisering groeit en dus steeds meer dingen schaars worden.

Wij hebben een samenlevingstype dat alleen kan blijven bestaan als er voortdurend nieuwe markten worden aangeboord zodat de geproduceerde goederen voldoende hun ruilwaarde kunnen behouden. Dat kan alleen functioneren binnen een perspectief van niet-duurzaamheid. Auto's zijn daar een goed voorbeeld van. Maak duurzame wagens en de markt stort in. Maar ook binnen een systeem van duurzaamheid, eindigheid, hebben we steeds minder arbeid nodig om een bepaald welvaartsniveau te bereiken. Daardoor komt er steeds meer autonome tijd vrij die je kunt benutten om echt anders om te gaan met de dingen. Dat betekent tegelijkertijd een radicale kritiek op de verloederende van de publieke ruimte en het passieve consumptisme.

Hoe kun je een inkomen gaan koppelen aan de burgerrol in de maatschappij ? Het lijkt me moeilijk te voorkomen dat mensen dat burgerloon opstrijken maar eigenlijk vooral bezig zijn met commerciële activiteiten.

Daar is een moeilijk punt. Ik heb twee perspectieven ontwikkeld waarbij gemeenschapsinkomen centraal

staat. Het eerste is de werkverdelingsverzekering, een radicale arbeidsherverdeling zodat er arbeidsvolume vrijkomt voor mensen die een klassieke baan zoeken. Zij die hun arbeidsvolume verminderen krijgen daarvoor een gemeenschapsinkomen om de loonderving op te vangen en hen in staat te stellen andere taken te ontwikkelen. Een tweede perspectief is binnen de werkloosheidsuitkeringen en het bestaansminimum mensen er niet voor te sanctioneren als ze activiteiten doen. Laat mensen de meest uiteenlopende activiteiten doen, betaald of onbetaald, maar laat ze die sokkel in de werkloosheid tot een bepaald niveau behouden. Hoe meer ze gaan verdienen boven een plafond, hoe minder uitkering. We evolueren naar een maatschappijtype waarbij het nodig zal zijn dat mensen deelnemen aan meerdere arbeidssferen. Men gaat dus uit meerdere bronnen inkomsten putten. Niet alleen uit loonarbeid, maar ook uit gemeenschapsinkomens en autonome arbeid. Dan heb je wel een strenge controle nodig op het zwartwerk. Maar mensen mogen niet gesanctioneerd worden voor activiteiten die ze doen en liefst zelf kiezen ook. Bouw dus vrijheidsgraden in je sociaal model en laat mensen een uitkering combineren met een inkomen. Je systeem moet natuurlijk ook gefinancierd worden, en dan heb je controle op zwartwerk nodig.

Je nieuwe ordeningsprincipes gaan nogal knabbelen aan de winstmarges. Hoe wil je dat realiseren zonder een gigantische kapitaalvlucht ?

De discussie over de financiering van de sociale zekerheid is al lang bezig. Steeds minder wordt betaald uit heffingen op lonen. Dat is een evolutie die zich onvermijdelijk zal doorzetten. De huidige inkomsten uit btw en accijnzen zullen gelijk blijven en de consumptiebelasting gaat zelfs nog uitbreiden. Maar je zult ook andere bronnen moeten vinden zoals een vermogensbelasting en heffingen op speculatieve transacties en de kapitaalmarkt. Daar moet dringend werk van gemaakt worden. Binnenkort gaan we ook technisch de mogelijkheid hebben om die internet-achtige circuits waarlangs geldtransacties verlopen te controleren en er dus heffingen op te doen. Een andere mogelijkheid is natuurlijk via de politiek druk te gaan uitoefenen op de economie.

Die sterke burgerrol in de maatschappij, valt dat te combineren met een mandataire democratie ?

Ik volg Anton Pannekoek in zijn kritiek op een parlementair systeem dat er vooral op gericht is tegen burgers te zeggen 'stem maar op ons en wij zullen het wel in uw plaats doen'. Zo ontleem je ervaring, inzet en waardering aan mensen. Ik vind dat neo-republikeinse gedachten goed heel belangrijk. Ik heb dat in mijn boek uitgewerkt door veel waarde te hechten aan de civiele arbeid, de maatschappelijk-participatieve arbeid. Dat is heel de sfeer waarin mensen vrijwillige verbanden aangaan om vorm te geven aan hun samenleving. Je ziet dat nu bijvoorbeeld in de witte comités. Dat zijn ongreepbare netwerken van burgers die initiatieven nemen en blijkbaar toch heel de samenleving aanspreken. Dat is het perspectief wat we vorm moeten geven : de manier waarop mensen zelf initiatieven kunnen nemen.

Het is nu nog te vroeg om te zeggen dat die witte comités een nieuw soort sociale beweging zijn. Maar ze kunnen het wel worden als ze een bewegingsidentiteit gaan ontwikkelen en kritiek gaan leveren op heersende normen, tradities en instituties. Er zijn ook meer dingen bezig dan die witte beweging. Bij het Spaghetti-arrest liepen ook de scholen en fabrieken leeg. Elk jaar zijn er protestbewegingen. Je merkt dat er een grondig ongenoegen is met de heersende logica. Het is alleen nog niet voldoende uitgekristalliseerd en helder om vertaald te worden naar brede politieke eisen. Maar het smelt wel. Het komt erop aan dat meerdere mensen in verschillende netwerken eenzelfde gevoel helder kunnen verwoorden en dat politiseren. En dan merk ik dat bijvoorbeeld de familie Russo er op een geweldige manier in slaagt een burgerperspectief te schetsen. Dat kan een tegenkracht gaan vormen voor het allesoverheersende economistische denken.

Didier Laplasse

Ondergesneeuwde sporen, een andere visie op arbeid en burgerschap is uitgegeven bij Acco en kost je zo'n 798 ballen.

Barco, uw aandeel in de wapenhandel

Reeds jaren voert het Forum voor Vredesactie actie tegen de AFCEA wapenbeurs en wapenhandel in het algemeen. Zoals het succes van deze acties toeneemt, neemt ook de intensiviteit van deze campagne toe. Tussen de jaarlijkse pieken van activiteit rond de wapenbeurs zullen nu ook acties ondernomen worden tegen andere bedrijven. Eén van die bedrijven is Barco, producent van hoog-technologisch wapentuig en vaste standhouder op de AFCEA-beurs. Op 14 mei gaat de aandeelhoudersvergadering van BARCO door te Kortrijk en die zal opgevolgd worden met een actie. Wil je dus deel hebben aan het succes van deze campagne, ga dan op 30 april om 10h. naar de actievoorbereiding in Tsentroem in Mechelen in de Oude Brusselsestraat of neem contact op met Forum voor Vredesactie, Van Elewijckstraat 35, 1050 Brussel, tel 02/648.75.83 of fax 02/640.07.74. Daar kun je ook voor 200Bfr. de BARCO-brochure bestellen.

KERNENERGIE OF DEMOCRATIE ?

30 000 politieagenten waren er nodig om het transport van nucleair afval naar het Duitse stadje Gorleben te kunnen laten doorgaan. Het Castor-transport werd naar aloude gewoonte ettelijke dagen opgehouden door sit-ins, sabotage en blokkades door tienduizenden mensen, zowel aktievoerders van over heel Duitsland als de plaatselijke bevolking. De Duitse staat heeft met zijn machtsvertoon nogmaals pijnlijk duidelijk gemaakt hoe kernenergie samengegaat met een uitgebreid repressie-apparaat. Dit koste de Duitse staat wel 80 miljoen DM, om even aan te tonen dat directe actie wel degelijk "loont"!

DE STRIJD VAN EEN HEDENDAAGS ANARCHA-FEMINISME

De vraag wat een feministische strijd tegenwoordig kan betekenen dringt zich bij heel wat mensen op. Temeer omdat we het verhaal van 'gelijkheid voor mannen en vrouwen' nu allemaal al wel goed hebben begrepen, het zelfs al in wetteksten is ingedrongen. Wat rest er ons nog buiten de kleine kantjes bij te schaven, de tijd af te wachten om het ter dege in ons te laten doordringen, en het beogen van de werkelijke naleving van wet en begrip?

Over gelijkheid en gelijkwaardigheid

Over gelijkheid van de seksen praten, betekent ook over ongelijkheid praten. Schrijfsels door de jaren heen leverden verschillende analyses, gaande van een 'natuurlijk verschil' tot het 'niet-bestaan' van een verschil.

In het eerste geval worden biologische aspecten gezien als voldoende om tot twee totaal verschillende geslachten te kunnen besluiten. Sommigen baseren zich hierop om alle nu bestaande socio-kulturele realiteiten te verantwoorden (en ze daarom ook te accepteren, wat we bijvoorbeeld binnen extreem-rechts gedachtengoed terugvinden: de vrouw als van nature echtgenote en moeder). Anderen menen dat dit verschil geen aanleiding mag geven tot een verschillende waardering van beide geslachten.

Aan de andere kant staan diegenen die elk verschil herleiden tot een 'gekonstrueerd verschil'. Zij gaan ervan uit dat vrouwen en mannen in wezen gelijk zijn. Zodoende moeten alle verschillen in deze socio-kulturele realiteiten worden aangepakt.

Deze gelijkheids- of verschil-diskussie heeft lange tijd geleid tot interne tegenstellingen in de vrouwenbeweging. Toen stonden gelijkheids- en verschilfeministen dikwijls recht tegenover elkaar. Nu lijkt het alsof beide deze kloof steeds meer overbruggen, door in te zien dat dit geen splijtzwam hoeft te zijn. Beide komen dan op voor gelijkwaardigheid in de plaats van gelijkheid. Bij gelijkwaardigheid doet een eventueel verschil er immers niet toe; men wil dat iedereen eenzelfde waarde toebedeeld krijgt. Heden ten dage gaan trouwens steeds meer stemmen op om vooral ook aandacht te hebben voor de vele verschillen die er tussen vrouwen en tussen mannen onderling bestaan, zodat we veel beter kunnen spreken van een oneindig gamma aan identiteiten, florierend van het extreem als 'mannelijke' betiteld, tot wat men plaatst onder het extreem 'vrouwelijke'. Dit vrouwelijke/mannelijke hoeft dan ook niet eens tot een vrouw, respectievelijk een man, te behoren (of omgekeerd). Geen specifiek sekse-gebonden eigenschappen dus.

Hoewel deze discussie belangrijk is om huidige sekse-identiteiten van hun konstruktie en vooral van hun ongelijke waardering te ontdoen, toch is ze niet voldoende om een structurele verandering te waarborgen. Deze discussie gaat voorbij aan een meer diepgaande analyse van de oorzaken van ongelijke waardering van vrouwen tegenover mannen, die belangrijk is voor de te voeren strategie.

Wij zijn van mening dat een anarcha-feministische strijd vandaag vooral daar nuttig kan zijn waar zij in twee richtingen een soort van diepgaande alertheid kan bieden. Hiermee bedoelen we een anarchistische alertheid waar het feminisme betreft; en een feministische alertheid daar waar het anarchisme betreft.

Anarchisme over feminisme

Laten we het huidige gelijke-kansen-beleid als voorbeeld nemen van een strategie die gebaseerd is op een bepaalde kijk op de oorzaken van de ondergeschikte positie van vrouwen. In feite komt het er dan op neer dat je stelt dat het grote probleem is dat vrouwen en mannen ongelijke kansen hebben met betrekking tot opvoeding, onderwijs, tewerkstelling, politieke mandaten, ... Eens vrouwen dezelfde kansen als mannen krijgen, komt het wel allemaal in orde. Dit moet natuurlijk vooral in de wetgeving weerspiegeld worden; want hoe de wet in elkaar steekt, daar leeft iedereen toch naar h6?

Volgens ons is het juist daar dat het schoentje wringt; en vooral daar dat de doekjes tegen het bloeden uitgedeeld worden, de schaamlapjes tegen het in-zien. Naast het feit dat wij niet geloven dat dergelijke wetten een fundamentele mentaliteitswijziging zouden kunnen teweegbrengen, houdt een dergelijk gelijke-kansen beleid tevens het volgende in, of leidt het er althans toe:

- vrouwen worden opgewaardeerd tot de 'mannelijke norm'
- dit alles kan zich afspelen los van andere maatschappelijke veranderingen
- zijt content en hou je mond

In een gelijke-kansen-benadering is er eigenlijk nooit sprake van 'aan wiens kansen moeten die dan wel gelijk zijn'? Men gaat er sowieso van uit dat vrouwen al al die jaren staan te roepen om te mogen zijn, doen en laten zoals mannen dat zijn, doen en laten.

Dit vult men dan onder andere in door vrouwen de 'kansen' te geven zich evenveel af te matten in het werk, mee te doen aan de volksverlakkerij van een parlementaire democratie, ... Medeplichtiger kon men de vrouwen eigenlijk niet maken.

Dit zagen enkele vrouwen in de 19de eeuw reeds in. Emma Goldman bijvoorbeeld vond dat werk en stemrecht eisen voor vrouwen er in feite op neerkwam te eisen dat ook vrouwen nog op meer manieren zouden onderdrukt worden dan ze al werden. Gelijkheid wordt dan verkregen door gelijke uitbuiting. 't Is maar wat je gelijk noemt. Bij gelijke kansen gaat het dus nooit om maatregelen waardoor mannen dezelfde 'kansen' krijgen tot opvoeding van de kinderen, tot gezellig thuiszitten bijvoorbeeld; of tout court: waar vrouwen en mannen 'andere' kansen aangeboden worden.

Dit brengt ons tot het tweede punt: met het streven naar gelijke kansen trekt men zich geen zier aan van wat er zich in diezelfde wereld nog afspeelt. Men gaat ervan uit dat deze gelijke kansen zich moeten afspelen in ons huidig maatschappelijk systeem. Een systeem dat enerzijds compleet gebaseerd is op het 'werken om te leven'-principe, gecombineerd met een minimale inspraak van de deelnemers, en een ideologische geschiedenis die grote lagen van de bevolking zover gekregen heeft dat ze de consumptie-idealen allemaal achterna lopen. Het centraal staan van 'gelijke kansen op een job' binnen het gelijke-kansen-beleid leidt paradoxaal genoeg (of zouden ze het zo bedoeld hebben...?) tot bewijzen voor de onhoudbaarheid van ons huidig economisch systeem. Dit systeem slaagt er nog niet eens in om aan de helft van de mensheid (traditioneel waren dit de mannen) een job te verschaffen; laat dus staan aan de hele mensheid. Resultaat: horden klagende mannen én nu ook vrouwen, die zagen om werk dat met de huidige globalisering zelfs steeds schaarser wordt. Een handige oplossing zou natuurlijk zijn het al schaarse werk van deze 1/2 te herverdelen, zodat bijna iedereen 1/2 van het werk gaat doen. Probleem: het ideologisch gedachtengoed waar men iedereen zo goed van overtuigd heeft, schrijft iedereen een bepaald bezitspatroon voor (auto('s), huisje, en vooral veel 'materiaal'), dat onmogelijk bereikt kan worden met 1/2 job - tenzij loonbehoud natuurlijk, wat de geldbaronnen nooit zullen geven + herinner de globalisering. Het is schrijnend te moeten toezien hoe mensen verblind zijn door hun strijd voor het behoud of het krijgen van een job (zie de Mars voor Werk, Werk, Werk,.... Brussel 16 maart), wat hen tevens alle energie of wilskracht ontnemt om fundamentele eisen te stellen (Leef!). Een vicieuze cirkel dus, waarin men zolang men een bepaalde (arbeids- en consumptie-)ideologie wil blijven volhouden logisch en gelukkig nooit zal slagen.

We kunnen deze tendenzen natuurlijk nog een tijdje laten doorgaan tot de boel vanzelf ontploft (nog vele Clabecqs en Renaults), ware het natuurlijk niet dat we andere wegen zien, en dat we ze ook liefst zo snel mogelijk zouden bewandeld zien - niet in het minst omdat wij steeds meer voelen én als vrouw én als sociaal bewogen personages in dit spektakel dat met dit scenario tevens een fascistische screenplay mogelijk is en dat ook de regisseurs reeds klaarstaan (avant la lettre à la Le Pen of Dewinter; uitvoerende letter à la Johan Vande Lanotte). Dit brengt ons meteen terug tot ons eigenlijk thema: de gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen is geen kwestie van een opwaartse beweging van vrouwen naar mannen toe, maar wel een strijd voor andere waarden, waarbij een gelijkwaardigheid voor allen terzelfdertijd inherent en vanzelfsprekend is. Net op dit punt willen wij het belang van een anarcha-feministische strijd situeren. Een feminisme zonder anarchisme heeft niet veel te bieden aangezien het bepaalde wortels ongemoeid laat. Bevrijding van vrouwen betekent niet voldoende als zij geen totale bevrijding nastreeft. Naast het arbeidsthema is een gelijkaardige kritiek te leveren wat het partij-politieke en het onderwijs-gerichte luik van gelijke-kansen betreft. Vrouwen als ministers etc.; vrouwen als ondernemers etc. zal niets veranderen aan de maatschappelijke uitsluitingsmechanismen waar het huidige systeem toe leidt. We kunnen dan ook beter onze pijlen op andere doelen richten en onze feministische idealen meteen aan onze anarchistische koppelen. Omweggetjes (dwaalsporen) via de wegen van gelijke kansen leiden er enkel toe dat je als feministe je mond moet houden: er wordt voor gezorgd!

Feminisme over anarchisme

Het 'gelijke kansen beleid' mist een maatschappelijke kijk op de dieper gelegen oorzaken van machtsongelijkheid. In een wereld waar mannen niet vrij zijn, kunnen onmogelijk vrouwen vrij zijn. Zouden we dan niet een bijna eksklusieve vrijheid van de vrouw verwachten in de anarchistische kringen? Anarchisme is een strijd voor een zo groot mogelijke vrijheid en gelijkheid voor iedereen. Hoewel de autonome benadering van 'de mens' de indeling in 'de man' en 'de vrouw' uitsluit, merken we dat dit in werkelijkheid niet zo is. De strijd tussen theorie en praktijk dwingt ons tot verdere kritieken en analyse.

Het is gemakkelijker om je anti-seksist te noemen dan je ernaar te gedragen/het te zijn, het is zelfs heel verleidelijk om je erachter te verschuilen of je gedrag ermee te verantwoorden. Het lijkt of jezelf anarchist(e) noemen voldoende is om 'clean' en 'pure' te zijn en niet langer subjeekt tot zelfkritiek. We wensen allemaal onszelf en anderen optimale vrijheid, dit in denken, voelen, praten, gaan en staan. De vrijheid

om het woord te nemen, om plaats te nemen, betekent ook in het anarchistisch verhaal het woord afnemen, plaats innemen. Deze vrijheid kost het woord en de plaats, jawel, van vrouwen. Is het je al opgevallen dat tijdens discussies, aan de bar of in debatten, meestal vrouwen stilzwijgend toeluisteren? Is het ooit eens in je opgekomen om daar een vraagteken bij te plaatsen? Is het ooit eens in je gedachte geweest om dat als 'niet OK' te benaderen, je misschien eens af te vragen of je zelfs een discussie kunt voorstellen zonder jouw woord? Misschien is het dan tijd om inderdaad eens je mond te houden. Vrouwen worden vaak in de schaduw van hun (mannelijk) lief gezien of gehoord. Hun ideeën moeten veel meer onderbouwd zijn om au serieus te worden genomen. Je liefde en genegenheid in alle vrijheid kunnen ervaren en uiten, blijkt een moeilijke zaak, zeker als het gaat over de vrijheid van uiten van je geliefde ...

Ook in anarchistische kringen. En dit bewijst voldoende het feit dat het (zelfs) voor anarchistes/n zo moeilijk is om eigen leven in te vullen naar welgemeende ideeën en ideologieën. Het gaat er dan vooral niet om dat je je van staat en wet los maakt - maar om wat in essentie anarchisme betekent: hoe maak je jezelf vrij van normen, rollen, gedragspatronen, en benader je anderen als vrije en zelfstandige individuen? Wat men dus zou verwachten, dat het anarchisme dit allemaal logischerwijs inhoudt, is in realiteit niet het geval.

Seksisme is nooit werkelijk een thema geweest binnen het anarchisme, laat staan een prioriteit. Vandaag is het probleem 'racisme', daarna zullen we misschien eens denken aan het 'seksisme'. Maar wie bepaalt de belangrijkheid? Waarom is 'racisme' een groter probleem dan seksisme? Is het toevallig dat zij die de bevoorrechten zijn in het probleem 'seksisme' eerst kiezen voor het racisme? Zoals vrouwen het diep in hun koppeke zijn gestoken dat ze met zichzelf en het persoonlijke moeten bezig zijn, dat ze weinig te vertellen hebben op vlak van politiek, dat denken aan hen niet gelaten is, zo is het ook diep in de koppekes van mannen gestoken dat zij het zijn die de organisatie in handen nemen, dat zij de politiek behandelen, dat zij denken en spreken en dat ook goed kunnen. Het zou een illusie zijn te denken dat wij daar geen deel van zijn omdat we anarchistes/n zijn. Sekse-identiteiten zitten zo diep in ons lijf, dat een heel kritische zelfblik kontinu nodig is om je er bewust van te zijn. En dat geldt eveneens voor elke identiteit en positie, als westerling/e, als hetero, ...

Vrijheid is niet iets dat gekreëerd of beschermd wordt via wetten en staten. Het is ook niet iets dat spontaan ontstaat als staat en economisch geweld de wereld af zijn. Het is iets dat moet geschapen worden door jezelf. Het enkel aan een kapitalistische organisatie van de maatschappij wijten, is dus niet compleet, en de revolutie zal de oplossing niet brengen.

'The fact is, we are what we do. And if we do not today what we believe to be true, it is the nature of life that we will probably not do it tomorrow.' (Howard Ehrlich) Een ware propaganda van de daad. Flick Ruby: 'Anarchisten worden geen feministen omdat ze het zo dikwijls zeggen, ze zijn het pas als ze ernaar handelen. Dit betreft zeker ook de relaties onderling, waarin pijnlijk naar buiten komt hoe weinig persoonlijk de politiek voor sommige anarchisten is.'

Het is niet alleen belangrijk om de kloof tussen handelen en denken te overbruggen, maar ook om mechanismen bloot te leggen, die ervoor zorgen dat wij, bewust of onbewust, de 'normen' van het systeem mee in stand houden. Structuren zitten in ons hoofd en produceren nieuwe structuren.

Het anarcha-feminisme bekijkt het patriarchaat, een gehele organisatie gebaseerd op macht en overheersing, als een werkelijkheid waar het om mensen gaat, zonder zichzelf daarvan te verwijderen.

Kleine groepen als basis-organisatorische eenheid, met nadruk op het persoonlijke en het politieke, op anti-autoritarisme en op spontane directe actie, is essentieel anarchisme. Volgens sommigen brengt dit vrouwen in een unieke positie van de dragers te zijn van een 'subsurface anarchist consciousness which if articulated and concretised can take us further than any previous group toward the achievement of total revolution'. (Ruby, Flick)

'We vragen niet aan mannen om op te draaien voor de zonden van hun voorvaders (denk maar aan Proudhon), wel vragen we hen verantwoordelijkheid te nemen voor de masculiniteit van de toekomst.' (Flick Ruby) Dit kan geen moeilijke kwestie zijn voor mensen die geloven in de veranderbaarheid en maakbaarheid van een maatschappij en haar individuen. Het is zelfs één van de mogelijkheden om mensen te proberen te veranderen: door hen alvast op deze realiteit te wijzen.

Aan vrouwen vragen we niet zich konstant bewust te zijn van hun onderdrukking, maar er vanonderuit te komen (aktief).

hiv\elle

citaten uit: RUBY, Flick, Anarcha-feminism, Spunk Press Catalog. http://www.cwi.nl/cwi/people/Jack_Jansen/spunk/cat-us/anarcfem.html

De sociale koers van het Vlaams Blok LINKSE SOEP!

ADOLF

Niet alleen de datum maar ook de plaats van afspraak waren weloverwogen. De Blok-meeting zou immers plaatsvinden aan het standbeeld van priester Adolf Daens in Aalst. Daarmee was de oorlogsverklaring compleet: niet alleen de socialistische maar ook de christelijke arbeidersbeweging zou in haar hart geraakt worden - juist door de symbolen ervan te misbruiken.

Om zijn voetvolk en masse ter plekke te krijgen had het Blok vanuit heel het land gratis bussen ingelegd. Meer dan duizend Blokkers daagden er die dag evenwel niet op. De socialistische 1-meistoot in Aalst trok meer volk. En toch wist het Blok zelfs die ogenschijnlijke nederlaag om te buigen tot een overwinning. Want zelfs al waren ze slechts met duizend, ze stonden er toch maar mooi. Niets of niemand had hen kunnen tegenhouden.

De arbeidersbeweging was erdoor verrast geweest, wist er niet goed raad mee en mopperde dan maar wat. Ze liet gebeuren wat extreem-rechts op haar eigen terrein nooit zonder slag of stoot zou toelaten: dat anderen het trachten in te palmen. 'Zondermeer een schot in de roos,' kon het partijblad de maand daarop tevreden blokletteren. 'Het Vlaams Blok heeft met deze eerste nationale 1-mei manifestatie duidelijk aangetoond dat de SP niet het alleenrecht heeft op de verdediging van de belangen van de werknemers.'

Duizend militanten bijeen brengen mag dan niet bijzonder veel lijken voor een partij met een half miljoen kiezers, een paar jaar eerder zou het idee alleen al nog compleet ondenkbaar zijn geweest. Weliswaar hadden de Vlaams Blok-Jongeren in 1992 al een bescheiden 1-mei meeting georganiseerd, dit maal had het Vlaams Blok zelf het initiatief genomen, een nationale bijeenkomst van gemaakt, in openlucht dan nog wel, en er een grootscheepse propagandacampagne tegenaan gecooïd. De eerste manifestatie sinds de partijtop een betogingsverbod had afgekondigd na de gewelddadige incidenten in Ronse op 4 september 1993, was haar goed bevallen. De tijd was er rijp voor, zo oordeelde het Blok.

'RUK NAAR LINKS'

Binnen het extreem-rechtse kamp onthaalde vrijwel iedereen de Blok-manifestatie op applaus. 'Een zeker te herhalen initiatief,' becommentarieerde *Dietsland-Europa*, het maandblad van Wère Di.

De extreem-rechts militantengroep Voorpost, die mee de ordedienst voor de manifestatie had geleverd, was ook in haar nopjes. Daar had ze dan ook alle reden voor. Na de parlementsverkiezingen van 21 mei 1995 had Wim Van Dyck, de jonge hoofdredacteur van het Voorpost-vormingsblad *Revolte*, enkele kritische bedenkingen geformuleerd onder de titel 'Verkiezingen, een maat voor niets?'

Volgens Van Dyck, die tevens gemeenteraadslid van het Blok in Mol en universitair medewerker van de Kamerfractie is, waren die verkiezingen een teleurstelling voor het Blok. De partij had gehoopt minstens 15% van de Vlaamse stemmen te halen, maar bleef steken op niet meer dan 12,3%. 'Heeft het Vlaams Blok dan geen groeikansen meer?', vraagt Van Dyck zich vervolgens af.

En hij antwoordt ontluisterend: 'Natuurlijk wel, maar men moet goed beseffen waar die kansen liggen, wie de rechtstreekse concurrenten zijn. Om de belangrijkste te noemen, de SP: we erden reeds een pak arbeiders, velen kunnen nog volgen. Al deze mensen hebben grosso modo één ding gemeen: een conservatief waardenpatroon (dat aansluit bij dat van het Blok), gekoppeld aan een sociaal-economisch linkse opstelling. En in dat laatste zit de uitdaging voor het Blok. Men geeft toe dat het sociaal-economisch programma rammelt, daar moet dus wat

EEN KORTE HERINNERING AAN HET "SOCIALE" VLAAMS BLOK

I mei 1996. Wat niemand voor mogelijk had gehouden, gebeurde. Voor het eerst in zijn geschiedenis greep het Blok de Dag van de Arbeid aan om op straat te komen. 'Het Vlaams Blok roept al zijn militanten, sympathisanten en mandatarissen op om aanwezig te zijn,' had het partijblad met de nodige aandrang laten weten. 'Het is van groot belang dat deze manifestatie een absoluut succes wordt. Het Vlaams Blok wil immers het socialistische 1-mei monopolie ongedaan maken.'

aan gedaan worden. Ik zie maar één mogelijkheid: de sociaal-economische ruk naar 'links', weg van elke neo-liberale stellingname, maar zonder te vervallen in een egalitair socialisme natuurlijk, dat andere segmenten in de samenleving zou afstoten. De SP is een machtsgeile Belgische partij, zij is slechts in schijn een volkse partij. Indien het Blok erin slaagt thema's, methodiek (volkshuizen, verenigingsleven, ...) en symboliek van het verkalkte socialisme over te nemen, te vertalen en te verzoenen met het nationalisme, dan bindt men blijvend de nu verworven mensen en ligt de weg open voor een explosieve groei.'

Waarna Van Dyck een voorstel doet dat inslaat als een bom: 'Laat men eens beginnen met een nationale 1-meiviering, compleet met optocht en vlaggengezwaaai (geen rode uiteraard): ik ben ervan overtuigd dat de respons groot zal zijn en het chagrijn bij de SP nog veel groter. Wil het Vlaams Blok de "partij van het volk" zijn, dan dient hierover ernstig te worden nagedacht.'

NATIONAAL-SOCIALISME

Met zijn 1-mei manifestatie wil het Vlaams Blok zich niet in de plaats van de traditionele arbeidersbeweging stellen. Het wil die arbeidersbeweging gewoon uitschakelen. Van zodra het Blok aan de macht komt, zal de 1ste mei niet langer een feestdag van de arbeidersbeweging zijn.

De 1-mei manifestatie van het Blok stond niet op zich. Ze was bedoeld als hoogtepunt van de 'Werk voor eigen volk eerst'-campagne, die de partij in maart 1996 lanceerde. 'Werk voor eigen volk eerst' moest een van de grootste propagandacampagnes worden ooit gevoerd. Het Blok had er een slordige 6,5 miljoen frank voor uitgetrokken - een recordbedrag voor een campagne buiten verkiezingstijden. Daarmee werden 250.000 geluidscassettes aangemaakt (kostprijs: 9 fr. per stuk), 100.000 zelfklevers en 25.000 affiches gedrukt, en 150 reclamepanelen van 20 m² afgehuurd. Op hun beurt zorgden de Vlaams Blok-Jongeren voor de verspreiding van 60.000 scholierenpamfletten rond de jeugdwerkloosheid.

De miljoenen die het Blok ervoor over heeft, zeggen veel over wat er op het spel staat. Het Blok wil met alle middelen een wig drijven tussen de georganiseerde arbeidersbeweging en diens traditionele achterban. Het beschuldigt er de socialistische beweging van vervreemd te zijn van haar sociale basis. De sociale strijd die het Blok wil voeren, is in de eerste plaats een propagandaslag, bedoeld om zichzelf een sociaal imago aan te meten. Daarbij worden niet alleen de symbolen van de socialistische en de christelijke arbeidersbeweging gevisieerd, het Blok gaat ook te rade bij zijn eigen tradities.

Net na de 1-meimanifestatie publiceert het partijblad daarover een opmerkelijk artikel. 'Al te dikwijls wordt het Vlaams-nationalisme verweten dat het totaal afwezig is gebleven in de sociale strijd van ons volk. Dit verwijt is beslist onterecht,' luidt het in de inleiding. Ten bewijze daarvan wordt zowaar Edgard Delvo ten tonele gevoerd. Onder de titel 'Van marxist tot nationalist' wordt Delvo daarbij voorgesteld als 'één van de merkwaardigste en boeiendste figuren die de stap heeft gezet van het socialisme naar het Vlaams-nationalisme, zonder daarbij zijn sociale bestrevingen te hebben moeten prijsgeven.'

Die omschrijving is niet helemaal correct. Delvo was in de eerste plaats een overtuigd nationaal-socialist. Maar die historisch nochtans juiste term krijgt het Blok niet over de lippen. In de plaats daarvan spreekt het over 'zijn volksnationale socialistische gezindheid die hij probeerde te verwezenlijken in het kader van de Nieuwe Orde.' Daarmee wordt verwezen naar de collaboratirol die Delvo tijdens de Tweede Wereldoorlog speelde.

Edgard Delvo (*1905) stamt uit de socialistische arbeidersbeweging. In 1928, op 23-jarige leeftijd, wordt hij secretaris van de in 1911 opgerichte Centrale voor Arbeidersopvoeding. Delvo staat sterk onder invloed van BWP-leider Hendrik De Man, die een socialisme zonder klassenstrijd aanleunt. Eind 1940 wordt Delvo lid van de Raad van Leiding van de met de nazi's collaborerende Eenheidsbeweging VNV (Vlaams Nationaal Verbond). Hij is er verantwoordelijk voor de ideologische scholing. In 1941 meldt hij zich aan als vrijwilliger voor het Oostfront, maar VNV-leider Staf De Clercq weet hem tegen te

houden door hem als VNV-propagandaleider te benoemen. In 1942 wordt Delvo leider van de Unie van Handen Geestesarbeiders (UHGA), de collaboratievakbond die in 1940 was opgericht door Hendrik De Man.

In 1945 wordt Delvo bij verstek ter dood veroordeeld. Gedurende bijna dertig jaar verblijft hij in ballingschap in Duitsland. In 1974 keert hij naar Vlaanderen terug. Extreem-rechts ontvangt hem met open armen. 'Nog steeds beziel door het oude vuur, heeft hij toen gepoogd zijn volksnationale socialistische gezindheid terug in de belangstelling te brengen,' zo schrijft het Blok vandaag.

Dat deed Delvo onder meer met de publicatie van het boek 'Sociale collaboratie: pleidooi voor een volksnationale sociale politiek', dat bij Uitgeverij De Nederlandsche Boekhandel verschijnt. Professor Karel Van Isacker voorziet het van een inleiding. Het boek verschijnt in 1975, maar dateert in feite uit 1944. Delvo schreef het toen 'ten behoeve van zijn geestesverwanten en van de hele arbeiderswereld,' zo noteert Van Isacker, als 'een uitvoerige belijdenis van zijn geloof in de volksstaat, gebouwd op de organische, solidaristische volksgemeenschap, (...) een gezindheid die alle groepen en standen solidair tot een volksgemeenschap verbindt en op elkaar richt.'

De zeventigjarige Delvo ziet zijn boek evenwel niet enkel als een historisch document. Hij hoopt opnieuw een politieke rol te kunnen spelen als raadgever van extreem-rechts. Het maandblad *Dietsland-Europa* biedt hem daartoe de mogelijkheid. Tussen 1976 en 1983 kan hij er talloze artikels in kwijt. Daarin brengt hij niet alleen zijn oude denkbeelden in herinnering, hij laat ook niet na verbanden te trekken met actuele situaties.

In 1978 publiceert Delvo zijn tweede boek 'De mens wikt: terugblik op een wisselvallig leven'. Vijf jaar later verschijnt 'Democratie in Stormtijd: democratisch socialisme in de crisisjaren dertig'. 'Dat Delvo vandaag zijn theorieën nog steeds met overtuiging verkondigt, daarvoor zijn wij erg gelukkig,' zal Edwin Truyens in mei 1979 schrijven. Truyens was in 1976 de oprichter van de Nationalistische Studentenvereniging (NSV) en stond later ook mee aan de wieg van het Vlaams Blok, waarvan hij tot 1983 de studiedienst leidde.

Delvo is ook een van de weinige inspiratiebronnen die het Blok ooit in zijn programmatekst bij naam heeft genoemd. Dat doet Willy Smout in 1989 in het sociaal-economisch programma van het Blok. Zijn bibliografie vermeldt zowel 'Sociale collaboratie' (1944) van Edgard Delvo als 'Psychologie van het socialisme' (1926) van Hendrik De Man. De titel van dat programma lijkt overigens vrijwel letterlijk van Delvo overgeschreven te zijn: 'Van crisis en werkloosheid naar volledige tewerkstelling in een organisch solidaristische staat'.

Het nationaal-socialisme van een verloren gelopen socialist is ook vandaag voor extreem-rechts nog steeds een bron van inspiratie. 'Wanneer we de balans opmaken van de bijdrage die Delvo tot het Vlaams-nationalisme heeft geleverd, dan moet vooral zijn streven om het Vlaams-nationalisme een sterker onderbouwde sociale dimensie te geven, in het licht worden gesteld,' klinkt het frisse besluit in het partijblad van mei 1996. 'Op de vraag in hoeverre Delvo's inbreng vandaag nog actualiteitswaarde bezit, moet genuanceerd geantwoord worden. Ongetwijfeld is de maatschappij waarin wij leven grondig gewijzigd, zodat de hele sociale problematiek aan een grondige herdenking toe is. Daarbij zullen heel wat ideeën, methodes en structuren die Delvo voor ogen stonden de dag van heden moeten sneuvelen. Het lijdt evenwel geen twijfel dat de essentie van zijn denken, zijn streven naar sociale rechtvaardigheid doorheen een volksnationale gezindheid, bij dit herdenken nog steeds een perfecte leidraad kan vormen om tot een nieuwe synthese te komen.'

© Marc Spruyt

noot van de redactie: Alhoewel er binnen de redactie een grote terughoudendheid heerst ten opzichte van copyrights, kozen we er in dit geval voor om de keuze van de gevraagde auteur te respecteren en dit artikel te publiceren. Maar niettemin: eigendom is diefstal.

Aanbevolen lectuur:
SPRUYT Marc, Grove borstels: Stel dat het Vlaams Blok morgen zijn programma realiseert, hoe zou Vlaanderen er dan uitzien?, Leuven, Van Halewyck, 1995, 291 p., 798 Bfr.
Verkrijgbaar door overschrijving van 500 Bfr. (verzendingskosten inbegrepen) op rekeningnummer 001-1776211-23.

M i n d e r v a l i d e n e n a r b e i d : INTEGRATIE OF UITSLUITING?

Dat onze wereld er één is van 'normalen', waarin zij die hier wegens 'abnormaliteit' niet in passen, gemakkelijk slachtoffer worden van uitsluiting en zelfs repressie, is voor anarchisten en ook voor vele anderen meer dan bekend. Dat echter mensen die omwille van een mentaal en/of een fysiek gebrek ten opzichte van het gros van de samenleving ook tussen de mazen van het net vallen, is zo evident dat het meestal even snel terug vergeten wordt. Misschien omdat zij niet het nodige 'revolutionair potentieel' bezitten? Hoog tijd om de doorgaans weinig rooskleurige situatie van deze mensen naar voor te schuiven. Zeker in het kader van arbeid valt hier heel wat over te zeggen.

OVER BELEMMERDEN EN DE WEDSTRIJD

Handicap: "1. handicap, wedstrijd met voorsprong; 2. bezwarende voorwaarde; 3. belemmering, nadeel"

Het woord 'gehandicapte', dat ook in onze taal gemeengoed is geworden, kunnen we volgens het Engels-Nederlands woordenboek blijkbaar vertalen als 'een belemmerde, een benadeelde, iemand die aan bezwarende voorwaarden is onderworpen'. Persoonlijk vind ik de omschrijving 'wedstrijd met voorsprong' hier nog de beste vertaling van de situatie waarin een 'gehandicapte' zich bevindt. Onze prestatie-gerichte maatschappij met haar even competitieve economie - waarvan wij allen willens nillens deel van uit maken - is wel duidelijk een wedstrijd, zij het dan dat enkelen het doel uiterst betwistbaar vinden. Hoedanook zullen zij die op dit parcours kunnen en willen lopen dit ook zo hard mogelijk doen en zich doorgaans niet bekommeren om diegenen die vertwijfeld langs de zijlijn hun veters proberen dicht te knopen.

Het begrip "handicap" werd in het decreet van 27 juni '90 - dat de oprichting van het Vlaams Fonds regelde - omschreven als "elke langdurige en belangrijke beperking van kansen tot sociale integratie van een persoon ten gevolge van een aantasting van de mentale, psychische, lichamelijke of zintuiglijke mogelijkheden...". Op basis van deze basiskriteria en nog vele andere onderverdelingen worden ten achter gestelde mensen al dan niet opgenomen in een speciaal zorgsysteem en worden ze al dan niet opgenomen in het arbeidscircuit. Wat zijn nu al deze onderverdelingen en welke mogelijkheden bestaan er reeds voor de opvang van mindervaliden?

OVER OPVOEDING EN OPSPLITSING

Het is hopelijk duidelijk dat de beladen termen 'mindervaliden' of 'gehandicapten' een grove verzamelnaam vormen voor een zeer heterogene groep mensen. Er is immers een wereld van verschil tussen mentaal-, psychisch-, of motorisch gehandicapten. Ook is bijvoorbeeld iemand die wegens een arbeidsongeval een al dan niet zwaar lichamelijk letsel heeft opgelopen niet zomaar 'één, twee, drie' gelijk te stellen met iemand die reeds vanaf de geboorte kampt met een lichamelijk gebrek. Ik vind het moeilijk om toch deze verzamelnaam te gebruiken omdat een dergelijk etiket aanleiding kan geven tot ongenueerd denken. Ten eerste omdat het de verscheidenheid binnenin met de voeten kan treden en ten tweede omdat verzamelingen toch bij uitstek middelen zijn tot klassificatie en wetenschappelijke studie die gemakkelijk uitmondt in het kreëren van afstand, het verwijderen van 'de ander'. In dit geval een dus kunstmatig volgehouden afstand tussen 'waanzin' en 'intellect' of tussen 'volmaaktheid' en 'gebrek'.

Hiermee wil ik niet zeggen dat iemand met één been dezelfde mogelijkheden heeft als iemand met twee benen. Het gaat eerder om het feit dat dat ontbrekende been ten opzichte van de enorme hoeveelheid overeenkomsten en verschillen die er bestaan tussen twee personen slechts één van de vele opdelingscriteria vormt.

Er bestaat mijns inziens ook geen enkele reden (buiten het recht van de sterkste) om te stellen dat de wereld die een persoon met een 'lichte' of 'zware' mentale handicap ervaart, anders is aan de wereld die een als 'normaal' geklasseerd persoon ervaart.

Hoedanook gebruik ik in dit artikel toch veralgemeningen en brute klasseringstermen, enerzijds om niet oeverloos uit te wijden en anderzijds vanuit de pijnlijke konstatacie dat taal een gevangenis kan zijn. Van staatswege uit denkt men er blijkbaar ook zo realistisch over en daarom bestaan er verschillende onderverdelingen die opgroeiende kinderen klasseren in verschillende types. De opsplitsing tussen gewoon en buitengewoon onderwijs is daar een duidelijk voorbeeld van. Maar net zoals er in het gewone onderwijs verscheidene 'keuzemogelijkheden' bestaan, wordt dit ook in het buitengewoon onderwijs gehandhaafd.

Er bestaan in het buitengewoon (dus buiten het 'normale') onderwijs acht onderverdelingen, acht verschillende types waarin kinderen kunnen opgevangen worden die hulp nodig hebben die onvoldoende of niet voorhanden is in het gewoon onderwijs. De toelating of plaatsing in een van deze types en opleidingsvormen gebeurt op basis van een onderzoek van het PMS of andere bevoegde diensten. Het uiteindelijke inschrijvingsverslag bevat een attest dat het type en het onderwijsniveau bepaalt en een uitgebreide verantwoording hiervan. Type 1 is aangepast aan de opvoedingsbehoeften van kinderen en adolescenten met een licht mentale handicap. Type 2 voorziet ditzelfde voor kinderen en adolescenten met matige en/of ernstige mentale handicap. Type 3 is voor kinderen en adolescenten met karakterstoornissen. Type 4 is aangepast voor kinderen en adolescenten met motorische of neuromotorische stoornissen. Type 5 is voorzien voor langdurig zieke kinderen en adolescenten. Type 6 richt zich tot kinderen en adolescenten met een visuele handicap. Type 7 is aangepast aan de opvoedingsbehoeften van auditief gehandicapte kinderen. Type 8 is voor kinderen met ernstige leerstoornissen. Meervoudig gehandicapte kinderen worden dan in het type ondergebracht waarin het meest zou voldaan worden aan hun specifieke behoeften. Deze onderverdeling blijft gehandhaafd zowel in het kleuter- als in het lager en secundair buitengewoon onderwijs.

In het buitengewoon secundair onderwijs (het BuSO) komen er dan nog eens drie onderverdelingen bij: opleidingsvorm 1,2 & 3. Opleidingsvorm 1 (voor type 2,3,4,6 & 7) is georganiseerd tot 'sociale aanpassing' en heeft als doel de leerlingen een algemene en sociale vorming te geven met het oog op hun integratie in een beschermd leefmilieu. Opleidingsvorm 2 (voor type 2,3,4,6 & 7) is voorzien tot sociale aanpassing en arbeidsgeschiedmaking en heeft dus als doel de leerlingen een algemene, sociale vorming te geven alsmede een beroepsgerichte vorming met het oog op hun integratie in een beschermd leef- en werkmilieu. Opleidingsvorm 3 (voor type 1,3,4,6 & 7) heeft tot doel aan de leerlingen een algemene en beroepsgerichte vorming te geven teneinde hun integratie mogelijk te maken in een gewoon leef- en arbeidsmilieu.

Nu is het gemakkelijk om een vernietigende kritiek op al deze onderverdelingen te geven, maar het alternatief ligt niet echt pasklaar om een hoekje te wachten tot de tijd rijp is. Praten over gelijkwaardigheid is één ding, het omzetten in de dagdagelijkse wereld is iets totaal anders, zeker als het over 'gehandicapten' of 'mindervaliden' gaat; het zou immers een persoonlijke inzet vergen van elk van ons en we weten hoe moeilijk dat kan zijn. Het

buitengewoon onderwijs bezit nu ook mogelijkheden waar 50 jaar geleden nauwelijks sprake van was; een eenzijdig afkeurend standpunt zou de verworvenheden van veel mindervaliden negeren.

De laatste jaren zijn er weliswaar ideeën en initiatieven naar een geïntegreerd onderwijs (waar validen en mindervaliden in de mate van het mogelijke in éénzelfde school zitten), maar dit staat nog in de peuterschoenen en er zullen nog heel wat dubbeltes moeten rollen vooraleer deze aanzet zich ook werkelijk kan omzetten in de praktijk. Daarenboven is het voor heel wat kinderen (zeker voor diegenen met een mentale handicap) een pijnlijke realiteit dat ze worden uitgestoten omwille van hun anders-zijn. Ook is het dikwijls helemaal niet mogelijk dat een bepaald kind de behandeling of opvoeding krijgt die in de 'gewone scholen' voorhanden is, omdat speciale hulp of begeleiding meer dan gewenst is.

Onafgezien van het bestaan van types en onderwijsvormen, verschilt het aangepast onderwijs trouwens sterk van instelling tot instelling. In het algemeen kan men stellen dat kleinschalige scholen of projecten er beter in slagen om de leerlingen persoonlijk te benaderen en een waardige ontwikkeling te bereiken, omdat de leerlingen veel meer op gelijke voet benaderd worden en de begeleiding veel intensiever kan zijn. Grote instellingen leiden wel eens aan een onpersoonlijkheid die de kinderen veel minder stimuleert in hun individuele ontwikkeling en zeker niet in hun gevoel van eigenwaarde. In deze instellingen kan het woord 'stage' of 'praktijk' dikwijls gewoon betekenen dat de kinderen aangeleerd wordt om monotone handelingen tot een goed einde te brengen, zonder dat er enige creativiteit bij komt kijken. Als het ware een klaarstoming op het toekomstige werkmilieu.

OVER ARBEID EN INTEGRATIE

Na het doorlopen van deze voorziene scholing breekt op de gemiddelde leeftijd van 21 jaar het moment aan waarop men opgenomen wordt in 'het leven van de werkende mens'. Het werk 'om den brode'. Als er gesproken wordt over de integratie van gehandicapten in het arbeidsleven dan geldt dit natuurlijk enkel voor ons huidige arbeidssysteem. Ze moeten ingepast worden in één van de produktieprocessen die de verschillende sectoren rijk zijn. Dat deze vormen van werk dikwijls afstompnd zijn is genoeg bekend en voor personen met een handicap is het dikwijls een lijdensweg.

De Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding registreert niet altijd of haar 'klanten' een handicap hebben of niet en hanteert ook totaal andere categorieën. In de categorie 'gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid' praten we al snel over 48 000 mensen in Vlaanderen die al dan niet werk aan het zoeken zijn. Door de steeds meer doorgedreven automatisering zijn mensen die 'gedeeltelijk arbeidsongeschikt' zijn, de eersten die uit de boot vallen. De jobs voor mensen met een lage kwalificatie staan het meest op de helling en de groep

die voor deze jobs konkureert wordt almaar groter. Gehandicapten verliezen dan ook elk uitzicht op een job. Bij een sollicitatie is de keuze tussen een 'gewoon mens' en die 'ander' immers gauw gemaakt. Er zijn wel recentelijk initiatieven genomen vanuit de overheid om het integreren van gehandicapten in het gewone bedrijfsleven te bevorderen, onder andere door het toekennen van subsidies aan bedrijven voor het tewerkstellen van mindervaliden. Een 3000-tal mindervalide personen vond hierdoor werk. Ook zijn openbare besturen verplicht om een aantal werkplaatsen open te houden voor mindervaliden. Dit gaat om een totaal van ongeveer 1600 jobs.

Naast het gewone werkmilieu bestaat er voor gehandicapten ook een beschermt werkmilieu. In Vlaanderen bieden de beschutte werkplaatsen werk aan ongeveer 12 000 mensen met een handicap. Ongeveer drie kwart van de werknemers in de 'beschermde tewerkstelling' zijn personen met een verstandelijke handicap. Het gaat hier meestal om personen met een licht tot matige verstandelijke handicap. Personen met een ernstigere mentale handicap komen hier in veel mindere mate voor en hun aantal is trouwens dalende. De situatie van deze beschermde werkplaatsen is dan ook allerminst rooskleurig.

Steeds meer besparingen (minder subsidies) treffen deze 'sociale' sektor en daardoor zien de beschutte werkplaatsen zich verplicht om mensen te ontslaan. Tevens moeten ze hierdoor de produktie aanzienlijk opdrijven om hun positie in de markt te behouden. Want waar beschermde werkplaatsen vroeger ook een sociale functie bezaten, evolueren ze nu steeds meer naar een gewone, weliswaar speciale, onderneming. De werken die er uitgevoerd worden zijn meestal uitbestedingen van grotere industrieën en betreffen doorgaans monotone handelingen die anders dikwijls door machines uitgevoerd worden. Bijvoorbeeld schroeven en nagels in zakjes steken, drukwerk verzorgen en opsturen, etiketten kleven, enzovoort. Door de toenemende stress en door gezondheidsproblemen laat een vrij grote groep gehandicapten het stilaan afweten. Hun plaatsen worden ingenomen door mensen die hier beter in kunnen meedraaien zoals zeer licht mentaal gehandicapten of langdurig werklozen met 'aanpassingsproblemen'. Daarmee komt ook een ander knelpunt in het licht te staan, namelijk de 'doorstromingsfunctie' van de beschutte tewerkstelling. Bedoeling is namelijk om zoveel mogelijk mensen op termijn klaar te stomen voor het normale arbeidscircuit. Studies hebben echter uitgewezen dat slechts 1 op 100 werknemers binnen deze beschutte tewerkstelling ook daadwerkelijk 'doorstroomt'. Je kan dus bezwaarlijk spreken van een geslaagde integratie.

Daarenboven hebben beschutte werkplaatsen de verminderde subsidies meer dan nodig om hun werknemers uit te betalen, en geraken daardoor de lonen, die reeds laag zijn, op de helling. De

vakbonden hebben vorig jaar echter een minimumloon voor werknemers in de beschutte werkplaatsen geëist en dit is nu vastgelegd op 80 % van het normale minimumloon. Ten gevolge van deze op zich goede ontwikkeling is de financiële druk op de beschermde werkplaats echter nog toegenomen en wordt de produktie nog meer opgedreven met de bekende gevolgen voor de werknemers. Nog meer werkdruk, stress en ontslagen zijn de realiteit binnen de beschutte tewerkstelling.

Niettegenstaande sommige mindervalide werknemers in sommige beschutte werkplaatsen ongetwijfeld zeer tevreden zijn over het werk dat ze kunnen verwezenlijken en over het feit dat ze zich toch kunnen nuttig maken en zo een gevoel van eigenwaarde krijgen, is het werk dat in deze werkplaatsen gewoonlijk dient uitgevoerd te worden, uitermate afstompnd en denigrerend voor iedere mens. Een speciale opvang van mindervaliden is uiteraard nodig - ook in een anarchistische visie lijkt me dit onontkoombaar - maar de huidige integratiepogingen die zich richten op integratie in de vrije markt-economie slagen er mijns inziens in de verste verte niet in om mindervaliden het leven te geven waar ze recht op hebben.

OVER DE ALTERNATIEVEN EN HUN NOODZAAK

Wat zijn dan de alternatieven en in hoeverre bestaan ze reeds? Een daadwerkelijke opname van zowel verstandelijk als fysiek ten achter gestelden in de samenleving, moet volgens mij in kleinschalige projecten gerealiseerd worden. 'Net zoals voor validen geldt, kan enkel kleinschaligheid een garantie geven dat mindervaliden op een gelijkwaardige basis en met een zo groot mogelijke zelfbeschikking hun leven kunnen leiden. Daarenboven is het belangrijk dat validen en minder-validen niet kunstmatig gescheiden worden van in de wieg. Mensen die nooit gekonfronteerd worden met mindervaliden, zullen ook veel minder in staat zijn om zich ervoor open te stellen. In die zin is een zover mogelijk doorgedreven geïntegreerd onderwijs een prioriteit om de scheiding die reeds eeuwen bestaat om te buigen naar aanvaarding en respect.

Wanneer we spreken van arbeid en wonen kunnen bijvoorbeeld woon-werk projecten, waar gehandicapten zich opgenomen voelen in een groep en zo mogelijk taken kunnen uitvoeren zoals koken, in de tuin werken, handwerk, enzovoort, ... een werkelijk thuis bieden. Want dikwijls vallen veel mindervaliden in een zwart gat wanneer ze niet meer bij de familie kunnen inwonen. Een even groot probleem is dan dikwijls het invullen van de vrije tijd, en dit is in een kleinere kring veel minder problematisch, dan in grote onpersoonlijke instellingen. Een thuis (in de ruime zin van het woord) is voor deze mensen datgene vanwaaruit ze de mogelijkheid hebben zich te ontwikkelen. Zodra dit op de helling komt te staan vallen de reeds geringe zekerheden snel weg.

TECHNOCRATIE EN PROFESSIONALISERING

Een zoektocht naar ondergesneeuwde sporen.

De laatkapitalistische samenleving kenmerkt zich door verregaande vormen van professionalisering. Gezondheid, veiligheid, welzijn, onderwijs en recht worden gemonopoliseerd door deskundigen. Heel wat mensen hebben niet alleen vertrouwen in de bekwaamheid van deze zogenaamde deskundigen en hun getuigschriften (diploma's, professionele ervaring,...), zij laten ook in toenemende mate hun eigen behoeften bepalen door de technocraten.

EFFICIËNTIE EN RATIONALISATIE

De industriële maatschappij heeft het hoogtepunt van haar organisatorische integratie bereikt. De complexiteit van haar activiteiten-processen die betrekking hebben op alle deelgebieden van het menselijk leven vereist verregaande vormen van efficiëntie, rationalisatie en planning.

Het grootschalige karakter van haar economie, de centralisatie van politieke besluitvorming in naar eenheid strevende staten en de wijze waarop cultuur naar de mensen gebracht wordt -nl. bijna

uitsluitend via massamedia en grote manifestaties- verhogen de vraag naar speciaal opgeleide deskundigen die alles in goede banen moeten leiden.

Om de eigen sterke economische positie te vrijwaren, kiezen bedrijven de beste managers uit, om de geloofwaardigheid van politici staande te houden worden de briljantste Public Relations-mensen aangezocht en om cultuur te verstrekken voor de massa's tracht men de beste organisators, acteurs, journalisten en kwismasters te strikken. Het belangrijkste criterium daarbij is steeds de mate van technische bekwaamheid, veeleer dan de mate van kritische attitude.

Theodore Roszak verwoordde het in zijn 'Opkomst van een tegencultuur' als volgt "Zich baserend op zulke nooit ter discussie gestelde imperatieven als de eis van efficiëntie, van sociale zekerheid, van het op grote schaal coördineren van mensen en middelen, van een steeds hoger welvaartsniveau en steeds indrukwekkender manifestaties van menselijke macht, tracht de technocratie de anachronistische gaten en hoeken van de industriële maatschappij aan elkaar te breien." De precieze systematisering die Roszak in 1968 kon aanschouwen is haast dezelfde als diegene die we nu kunnen ontwaren. De negatieve effecten van de technocratische vorm van samenleven zijn er alleen maar erger op geworden : de kloof tussen arm en rijk wordt met de dag groter. De uitbreiding van de macht der deskundigen over alle deelgebieden van het leven ondermijnt de menselijke autonomie en zelfredzaamheid.

ONDERWIJS- EN WELZIJNSDESKUNDIGEN

Alhoewel de welzijnszorg pretendeert meer welzijn te brengen, zien we een toenemende afhankelijkheid ontstaan van burgers t.o.v. door de staat gecreëerde instellingen. De overheid verhuut d.m.v. de oprichting van welzijnsorganisaties het feit dat zij andere structurele maatregelen dient te treffen om het welzijn van de burgers te verhogen. Zij houdt het geloof in stand dat haar eigen welzijnsinstellingen werkelijk tegemoet komen aan de maatschappelijke noden. Het maakt mensen blind voor de incompetentie van de door de meerderheid verkozen politici en gediplomeerde en ervaren welzijnsleveranciers. Menig onderzoek heeft aangetoond dat het welzijnswerk in vele gevallen faalt om meer welzijn te bezorgen aan diegenen die beroep doen op de welzijnszorg, haar infrastructuur en mensen. De economische kosten van de welzijnssector worden intussen afgewenteld op diegenen die zowat het meest nood hebben aan welzijn (de armen).

Het onderwijs is in grote mate dienstbaar gemaakt aan het bedrijfsleven. Kinderen worden al op jonge leeftijd verplicht zich rekenschap te geven van de voor hun door deskundigen opgestelde leerprogramma's, programma's waarin men in hoge mate rekening houdt met dat waar het bedrijfsleven nood aan heeft. Wie een groot deel van onze kinderen hun opvoeding overlaat aan onderwijzers die niet anders kunnen dan de door de van bovenaf bepaalde richtlijnen te volgen, wie hen laat opsluiten in klaslokalen waar soms pedocraten hun gedragsmatige agressie op de kinderen kunnen uitwerken, komt soms voor verrassingen te staan. Hun kinderen rebelleren : zij spreiden absenteïsme tentoon of worden gesignaleerd als jongeren die met stenen naar gerechtshoeven of met tomaten naar politiecombi's aan het gooien zijn

(n.v.d.v.u.: wij beschouwen het gooien van tomaten en stenen echter wel als een belangrijke en noodzakelijke stap in de democratisering van het onderwijs! Echter zijn tomaten nogal een slappe poging.)

Eerder dan dat zij creativiteit bij kinderen stimuleren, leergierigheid bij hen opwekken en spontaniteit bij hen in stand houden, doen scholen en sommigen van de aldaar werkende deskundigen het tegenovergestelde. Onderwijsdeskundigen laten kinderen meedraaien in de dagelijkse rat-race om betere diploma's, goed betaalde jobs en maatschappelijk bepaald sukses. In 'Het recht op nuttige werkloosheid' stelt Ivan Illich : "Opvoeders, dokters en sociale werkers van vandaag - zoals de priesters en advocaten van vroeger - verkrijgen legale macht om de behoeften te scheppen die, zoals door de wet is vastgelegd, alleen zij mogen dienen. Zij veranderen de moderne staat in een holdingmaatschappij van ondernemingen, die de werking van de door hen zelf gewaarmerkte competenties vergemakkelijken." De hedendaagse schoolsystemen, die volgens het principe van schoolplicht en naar niveaus ingedeelde scholen werken, zijn effectief voor de conditionering van de beroepsbevolking en de consumenten in een industriële economie.

Scholing wordt door mensen gelijkgesteld met aanleren en leren. Opvoeders "vertellen nu de samenleving water geleerd moet worden en dat dat, wat buiten de school is geleerd als waardeloos afgeschreven kan worden."

Doordat de mens afgeleerd wordt op autonome wijze te leren van een ander individu en het ander individu iets aan te leren, bestendigt men de kloof tussen deskundigen en leken. Opvoeding is dan niet meer iets wat ten goede komt aan de menselijke zelfverwerving en de vermenselijking van de samenleving, maar staat in de eerste plaats ten dienste van de handhaving van de status-quo.

HET GEBREK AAN CONVIVIALITEIT

Georganiseerde en actieve burgers die zich verzetten tegen de mate waarin deskundigen het leven van leken beheersen, vormen een minderheid. Weinigen erkennen de noodzaak om een sceptische en niet-eerbiedige houding aan te nemen t.o.v. de professionele deskundige. Het belang dat gehecht wordt aan professionele leiders (politici) en deskundigen is niet het alleenrecht van diegenen die het kapitalistisch systeem verdedigen, we vinden het evengoed terug in landen als Cuba of China. Alhoewel er tekenen te bespeuren zijn dat het geloof in de bekwaamheid van politici, rechters en ordehandhavers afneemt (cfr. o.a. de witte mars) maken burgers zich nog steeds afhankelijk van anderen om samenleven mogelijk te maken. Anarchisme, verzoenings- en bemiddelingsprocedures die buiten het gerecht om ingezet worden en aangeleerde zelfverdedigings-technieken zijn dingen die die afhankelijkheid kunnen doorbreken. Autoritaire socialistische zullen beweren dat een grote mate van heteronomie (afhankelijkheid, red.) tot sociale vrijheid kan leiden. Het is de verdienste van het anarchisme steeds het tegendeel beweerd te hebben. Technocratie ondermijnt convivialiteit, het tegenovergestelde van industriële produktiviteit.

Convivialiteit is een Illichiaanse (Ivan Illich) term die staat voor een autonome en creatieve omgang van mensen onder elkaar, en de omgang van mensen met hun omgeving. Het gaat in tegen de geconditioneerde respons van mensen

op de eisen die door anderen en door een kunstmatige, door de mens gemaakte omgeving aan mensen gesteld worden.

Het verlies aan convivialiteit brengt met zich mee dat vormeloosheid en zinloosheid de moderne maatschappij teisteren. Doordat mensen hun greep verliezen op zichzelf en hun omgeving worden ze overgeleverd aan een door het systeem en haar instellingen voortgebrachte geestelijke armoede. Men tracht deze leegte op te vullen door het produceren van steeds meer goederen en het verliezen van steeds meer diensten. Maar met het aanbod groeit tegelijkertijd de frustratie en aldus de vraag naar goederen en diensten.

Paradoxaal genoeg betekent meer verkeersinfrastructuur minder mobiliteit, meer welzijnszorg minder welzijn en meer gezondheidszorg minder gezondheid. Afstanden tussen mensen onderling vergroten (letterlijk en figuurlijk), het industrieel systeem doet de afstand tussen woon- en werkplaats soms onnoemelijk verwijden en de kwaliteit van de leefomgeving, het aantal verkeersongevallen en het dagelijks geleverde zware werk jagen de kosten van de gezondheidszorg de hoogte in. Mensen zijn slaven geworden van hun eigen mens- en milieuonvriendelijke technologieën en werktuigen. Small isn't beautifull. Illich stelt : " *Onze fantasie is onder invloed van de industrie misvormd en kan zich alleen maar een voorstelling maken van dingen die in een gepland systeem van sociale gewoonten geperst kunnen worden die passen bij de logica van grootscheepse productie. Wij zijn bijna het vermogen verloren om ons een wereld te verbeelden waarin gezond, gezamenlijk overleg grenzen stelt aan ieders vermogen om het vermogen van ieder ander om de wereld vorm te geven te hinderen.*"

DOKTERS EN GEZONDHEIDSSPECIALISTEN

Het Westen heeft in het verleden enorme bedragen besteed aan gezondheidszorg en wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaken van allerlei ziekten, maar de resultaten zijn bedroevend te noemen. De taal van dokters en andere gezondheidsspecialisten is voor de gewone burger nauwelijks toegankelijk. Elementaire kennis omtrent het menselijk lichaam en zijn behoeften is bij veel mensen -ik moet het toegeven ook bij mijn- nauwelijks voorhanden. Door betere informatiecampagnes voor het publiek en laagdrempelige opleidingscursussen voor leken, zou gezondheidszorg minder kosten. Toch blijft men die gezondheidszorg toevertrouwen aan in deskundigen wiens monopolie door allerlei wetten beschermd wordt.

Veel mensen blijven intussen blind voor de incompetentie van menig dokter en gezondheidsspecialist. Zij begrijpen niet dat kanker en hartkwalen niet zozeer zullen teruggedrongen worden door geldinzamelingsacties als Kom op tegen kanker en Levenslijn alswel door het publiek te sensibiliseren voor een drastische verandering van de eigen levensgewoonten (bv. andere voeding, stoppen met roken, minder stresserende arbeid,...) Wie daar opmerkingen over geeft, wordt al snel beschouwd als iemand die opdringerig moraliserend of paternalistisch is. Dokters bepalen wie het etiket 'geestesziek' opgeplakt krijgt, welke drugs we in onze lijven mogen stoppen (niet die van eigen cannabiskweek maar die van de farmaceutische industrie) om stress en

depressieve neigingen te verminderen. De psychiater bepaalt het 'juiste' antidepressiemiddel en wie afkomt met anti-psychiatrische of kritisch psychiatrische ideeën wordt door de overheid met een kluitje in het riet gestuurd. Kraamrichtingen schoten in het verleden als paddestoelen uit de grond ten einde het thuis-bevallen uit de wereld te helpen.

Zoals Thomas Szasz stelt, kent het professionalisme het paternalisme als grondslag : de leer volgens welke nog niemand rijp is voor vrijheid en zelfbeslissing.

"Het medisch beroep heeft beslag gelegd op de twee meest natuurlijke en 'normale' biologische gebeurtenissen : geboorte en dood. Zo worden ook zwangerschap en ouderdom beschouwd als ziekten waarvan de behandeling deskundige medische hulp vereist. Het is geen wonder dat het medisch beroep tiranniek heerst over het leven van alledag van een volk dat weigert de verantwoordelijkheid op zich te nemen voor de meest elementaire taken die hun biologische bouw meebrengt."

We leven in een tijd waarin het erotische wordt gelijkgesteld met dat wat seksuologen zeggen dat het is. Alsof men aan de universiteit zou kunnen leren hoe intimiteit, emoties en seksualiteit in het dagelijks leven te integreren zonder het mogelijke uitzicht op een pijnlijke breuk in de relatie. Alsof alle seksuologen begrijpen hoe een vrije, erotische samenleving te creëren waar Thanatos niets meer is dan een kleine hindernis op de weg naar individuele zelfontplooiing en Eros iets anders dan dat wat men terugvindt in de seksboetiek.

LEVE DE VERZORGINGSSTAAT?

De voorgaande analyses werpen een nieuw licht op het karakter van de verzorgingsstaat. Ik hoop aangetoond te hebben dat de hedendaagse Westerse verzorgingsstaat nauwelijks te verkiezen valt boven de niet-verzorgingsstaat. Het stelsel van sociale verzekeringen en voorzieningen en het ingewikkeld en omvangrijk complex van voorzieningen op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg, huisvesting en zaken als bijvoorbeeld de rechtsbijstand ondermijnen de convivialiteit. Alhoewel de verzorgingsstaat ervoor zorgt dat bezuinigingsmaatregelen niet in al te grote mate de armen in het eigen land treft, zorgt zij ervoor dat dingen als welzijn, gezondheidszorg en onderwijs gemonopoliseerd worden door een professionele klasse van deskundigen. De verzorgingsstaat ondermijnt hiërarchie de menselijke autonomie en sociale vrijheid, alsmede het zelfbestuur van gemeenschappen.

De verzorgingsstaat kent een wettelijk kader waarmee ze burgers onderwerpt aan haar dubieuze doelstellingen en de kwaliteit van het leven doet afnemen. We leven in een tijd waar bewust baanlozen het leven zuurgemaakt wordt omdat bekommernis om welzijn het alleenrecht moet blijven van deskundigen die werken in door de staat gesubsidieerde instellingen. Is welzijn echter niet eerder iets wat momenteel in de hand wordt gewerkt door systeemontkennend vrijwilligerswerk, door politiek en sociaal engagement ? Kwaliteitsonderwijs wordt verward met leerplicht en de kleinste futiliteiten worden geregeld via verzekerings- en rechtsinstellingen. Daarom moeten we de aard en functie van de westerse verzorgingsstaten blijven wantrouwen. Voor alle duidelijkheid : hiërarchie wil ik niet een lans breken voor economische laissez faire, laissez passer-principes. Integendeel.

Raf Grinfeld

bronnen : verschillende recente nummers van de tijdschriften "Handiscope" (maandelijkse tijdschrift over handicap en integratie) en "De stem van de ouders" (vzw Evenement : vereniging voor begeleiding en ondersteuning van het sociaal-cultureel werk omtrent de mentale handicap).

DE SITUATIONISTEN OVER DE VAL VAN DE KUNST

De Situationistische Internationale (S.I.) was een revolutionaire groepering die de spektakelmaatschappij tot het centrale voorwerp van haar kritiek maakte. Het spektakel is niet enkel een schouwspel, een theater, een circus, waarbij gesproken kan worden van eenrichtingsverkeer tussen speler en toeschouwer. Volgens de situationisten is na de tweede wereldoorlog de consument door een stortvloed van indrukken en voorstellingen overweldigd, met het doel hem in het passieve consumentensysteem in te passen. In de huidige tijd heerst het spektakel en in deze spektakelmaatschappij maakt ook de vrije tijd deel uit van de consumptiecultuur. (Zie verZ nr 1: Tegen de spektakelmaatschappij: Het leven injecteren met poëzie.)

De situationisten ontkennen dat de heerschappij van de waar totaal zou zijn en dat er geen alternatief meer zou kunnen worden geformuleerd. Steeds gaan zij op zoek naar de krachten van de negatie en beleiden hun trouw aan het proletarische project van een klassenloze maatschappij. (Zie verZ nr 5: Sabotage van de consumptie-machine.)

De Situationistische Internationale ontstond officieel als beweging in 1957 uit de fusie van een drietal artistieke avant-garde bewegingen in Europa. Deze fusie van radicale kunstenaarsgroeperingen ontstaat in een tijd waarin een aantal kunstenaars zich wil bevrijden van het juk van het marktmechanisme. De kunst als waar moet worden bestreden en de creatieve uitingen moeten in een maatschappelijk kader worden geplaatst. Dit betekent dat de kunstenaar zich naar hun mening zal moeten inzetten voor een libertair-socialistische samenleving.

Ontstaan als een artistieke avant-garde, die poogt met behulp van experimenten tot een vrije invulling van het dagelijks leven van de mens te komen, zal geleidelijk het zwaartepunt van de activiteit verschuiven naar een theoretische opbouw van een revolutionaire strijd, om in de opstanden in Frankrijk in de jaren zestig een actieve rol te spelen. In 1972 heft de beweging zichzelf op.

De situationisten lieten zich verregaand inspireren door de destructieve woede van Dada en door het surrealisme van tussen de beide wereldoorlogen.

EEN BRUG TUSSEN LEVEN EN KUNST.

Door de geschiedenis van het denken loopt een barokke stroom, spelend met woorden en tekens met de subversieve bedoeling de orde van het tekensysteem en de Orde in het algemeen te verstoren. De periode 1910-1920 is in dit opzicht onvergankelijk vruchtbaar geweest, zo stelt Vaneigem in 'Handboek voor de jonge generatie' (1967). Voor de eerste keer werd er, heel onsamenvattend en heel geniaal, een brug tussen leven en kunst geslagen. De Dada-beweging, met zijn destructieve woede en nihilistische pose, had het bewustzijn van de verrotting van de westerse beschaving tot het hoogste punt gevoerd.

'Een bepaalde romantiek had al bewezen, zonder dat het bij Marx of Engels opkwam zich daarover te bekommeren, dat de kunst, dat wil zeggen de polsslag van cultuur en samenleving, voorop loopt om te laten zien in welke staat van ontbinding de waarden verkeren. Een eeuw later zagen de dadaïsten, terwijl Lenin de zaak onbenullig vond, in het kunstzinnig gezwel het symptoom van een door het hele organisme heen uitgezaaide kanker, van een ziekte van de hele samenleving. Het onaangename in de kunst is slechts de weerspiegeling van de kunst van het ongenoegen die overal als de wet van de macht was ingesteld. Dat hadden de dadaïsten van 1916 duidelijk vastgesteld. (...)

'Doordat de dadaïsten probeerden zich zelf en hun tijdgenoten te genezen van het ongenoegen van het leven - en dat deden ze al met al consequenter dan Freud -, hebben ze het eerste saneringslaboratorium van het dagelijks leven ingericht. De daad reikte veel verder dan de gedachte. "Wat telde," zo zegt de schilder Grosz, "was dat we om zo te zeggen in de diepste duisternis werkten. We wisten niet waar we aan bezig

waren." De Dada-groep was als een trechter waarin de talloze banaliteiten, de aanzienlijke hoeveelheid nulwaarden van de wereld werden gestort. Aan de onderkant kwam alles er veranderd, oorspronkelijk en nieuw weer uit. Voorwerpen en mensen bleven hetzelfde en toch veranderde alles van betekenis en teken. Er werd een aanzet gegeven tot een omkering van het perspectief in de magie van de hervonden eigen ervaring. Verdraaiing - de tactiek voor de omkering van het perspectief - veranderde drastisch het onveranderlijke kader van de oude wereld. De door allen gemaakte poëzie kreeg in die verandering haar werkelijke betekenis, die wel ver af stond van de literaire geest waaraan de surrealist ten slotte zo zielig te gronde gingen.

In Dada waren de kiemen aanwezig voor een opheffing van het nihilisme. Maar ook Dada heeft die laten afsterven, zo stelt Vaneigem. 'Dat de Dada-beweging, geplaatst voor de onmogelijkheid van de opheffing, uiteen is gevallen, komt doordat zij het instinct miste om in de geschiedenis te zoeken naar de verschillende experimentele pogingen tot opheffing, de momenten waarop de opstandige massa's hun lotsbestemming zelf bepalen.' Op uitzondering van enkele individuele leden van Dada-Berlijn, had de Dada-beweging verzuimd om aansluiting te zoeken met de revolutionaire beweging die op het zelfde ogenblik - het einde van de Eerste Wereldoorlog - Europa overspoelde. De nederlaag van deze omwentelingsbeweging, en dan vooral het neerslaan van de Radenrepubliek in Duitsland, vormt de fundamentele reden waarom Dada zou verzanden.

Het surrealisme - met haar geloof in de kracht van de poëzie en het imaginaire - levert terecht kritiek op het feit dat Dada niet in de opheffing van het nihilisme is geslaagd, maar wanneer het zelf tot opheffing van Dada probeert te komen, gaat het niet uit van het oorspronkelijke nihilisme en haakt het niet aan bij de geschiedenis, zo is Vaneigem van mening. 'En wat een nachtmerrie - waaruit ze nooit zijn ontwaakt - is de geschiedenis voor de surrealist geweest! Ze stonden machteloos tegenover de communistische partij, werden verrast door de Spaanse burgeroorlog, knorden altijd, maar liepen als trouwe hondjes achter links aan!'

Vaneigem vindt de breuk van iemand als Artaud met de surrealistische beweging veelzeggend. 'Hij verwijt de groep dat ze zich door het bolsjevisme laat inlijven en laat gebruiken door een revolutie - die, het zij terloops opgemerkt, de moord op de matrozen van Kronstadt op haar geweten heeft -, in plaats van de revolutie te gebruiken. Artaud heeft duizendmaal gelijk dat hij de beweging ervan beschuldigt niet in staat te zijn haar revolutionaire samenhangendheid te baseren op het rijkste dat ze in zich had, het primaat van de subjectiviteit.'

LEEGTE.

De situationisten zijn van mening dat de moderne kunst omstreeks 1930 stilgevallen is. Sedertdien heerst er een armzalige herhaling, en een afgrijselijke leegte. 'Van de moderne kunst kan gezegd worden wat er van *Finnegan's Wake* gezegd werd: dit is geen kunst, dit is de autopsie van zijn kadaver.' De modernistische kunstcritici loven de schoonheid van de ontbinding van de kunst, in de hoop dat deze zich niet te snel zal voltrekken.

Guy Debord neemt in dit verband afstand van de film *Hurléments en faveur de Sade*, die hij in 1952, dus voor de oprichting van de Situationistische Internationale, gemaakt had, en waarin hij een zwarte sequentie van 24 minuten, zonder klankband, ingevoegd had. Hij vernoemt de film in één adem met een 'compositie' van John Cage, die zijn toehoorders een moment van stilte laat beluisteren, en met de monochrome schilderkunst van Klein, voortbewogen door de machines van Tinguely, en die de vorm aannemen van blauwe schijven die met grote snelheid ronddraaien.

De kunst van Klein en John Cage, net zoals de genoemde film van Debord zelf overigens, zouden blijf geven van een leegte waarin de rol van de kunstenaars erin bestaat om die leegte in te kleden. Maar daarom blijft het niet minder leeg.

Enkele nummers later komen de situationisten hierop terug. Als ze op het voorbij jaar terugblikken, zien zij een reeks van kunstwerken die hun stelling over de ontbinding van de kunst nogmaals bevestigt.

* In Mexico had de schrijver Max Aub een boek gepubliceerd over het leven van een imaginaire cubistische schilder.

* In München was een groep schilders, aangevoerd door Max Strack, erin geslaagd een biografie en een tentoonstelling van het volledige werk van een imaginaire schilder samen te stellen, hetgeen op veel belangstelling van TV en van de pers kon rekenen.

* De Duitse choreograaf Harry Kramer slaagde in een ballet zonder choreografie, dus zonder enige beweging, op te voeren.

* Jerry Brown, een schilder van Toronto, poogt aan te tonen dat er geen verschil bestaat tussen kunst en afval.

* In een Parijse galerij stellen 9 kunstenaars de voorwerpen tentoon die ze uit afval samengesteld hebben - in een poging om Dada over te doen.

* Nicki de Saint-Phalle gaat nog een stap verder met haar doeken die ze met een verf-karabijn beschiet.

* Tinguely laat in het Museum voor Moderne Kunst van New York een machine zien dat zichzelf vernietigt. Maar het is de Amerikaan Richard Grosser die het prototype ontworpen heeft van een 'nutteloze machine', die tot helemaal niets dient. Vervuldigd uit aluminium, in klein formaat, bevat het neonbuizen die bij toeval aan- of uitschieten.

De situationisten geven hierbij als commentaar:

'Het valt op dat, zelfs wanneer ze over een dosis humor beschikken, al deze uitvinders veel kabaal maken en een houding aannemen alsof ze de destructie van de kunst uitvinden, de reductie van heel een cultuur tot de onomatopoeie of de stilte als een ongekend fenomeen, een nieuw idee, dat enkel maar op hun komst lag te wachten. Allen doden ze opnieuw de kadavers die ze telkens weer opnieuw opgraven, in een cultureel no man's land waarvan ze zich geen verderop meer kunnen inbeelden. Zij zijn daarom niet minder de kunstenaars van de tegenwoordige tijd, evenwel zonder in te zien hoe ze dat zijn. Zij drukken net onze tijd van versleten ideeën uit, die op plechtige toon tot nieuw uitgeroepen worden; deze tijd van een geplanifieerde incoherentie; van isolement en doofheid die verzekerd worden door de massa-communicatiemiddelen; van een universitaire opleiding in hogere vormen van analfabetisme; van de wetenschappelijk gegarandeerde leugen; en van de technische macht die in dienst

staat van de leidende mentale debiliteit.' De ongrijpbare geschiedenis, die ze op een onbegrijpbare manier vertalen, is die van het planetaire spektakel, dat even lachwekkend als bloederig is.

'Al die versleten ideeën zijn solidair: en al die belachelijkheden zijn onvermijdelijk door een terugkeer naar deze of die vorm van "ernst" of van nobele harmonie met het verleden. Deze maatschappij zal, op alle niveaus, meer en meer pijnlijk belachelijk worden, tot op het punt van zijn complete revolutionaire heropbouw.'

DE AVANT-GARDE VAN DE AFWEZIGHEID.

De situationisten leveren commentaar op een tijdschrift-artikel van de Franse filosoof Lucien Goldmann, die daarin de culturele avant-garde van de vijftiger jaren bespreekt: Ionesco, Beckett, Nathalie Sarraute, Adamov, Marguerite Duras en Robbe-Grillet. Lucien Goldmann spreekt van 'avant-garde van de afwezigheid', die in de kunst en de literatuur een zekere weigering van de verdinglijking van de moderne maatschappij uitdrukt, maar niet verder gaat dan dat: 'Het merendeel van de grote schrijvers van de avant-garde drukken niet zozeer de gerealiseerde of realiseerbare waarden uit, maar vooral de afwezigheid, de onmogelijkheid om waarden te formuleren of waar te nemen, waarden in wier naam zij de maatschappij zouden kunnen critiseren.'

De situationisten zijn het daar niet mee eens. Op de eerste plaats lijkt Goldmann de historische realiteit van het Duitse dadaïsme en van het surrealisme tussen de twee wereldoorlogen te negeren. Voorts spreekt Goldmann over de literaire creatie, alsof hij niet weet dat de afkeer voor de literatuur, dat de destructie zelf van de schriftuur een essentieel kenmerk was van de twintig of dertig jaren avant-gardistisch onderzoek in Europa. Deze avant-garde van de reële autodestructie van de kunst had de mogelijkheid op een ander leven altijd voor ogen gehad.

Goldmann vraagt zich in het artikel af of er in de bestaande maatschappij, in het moderne kapitalisme, sociale krachten bestaan die sterk genoeg zijn om in de richting van diens opheffing te gaan. Voor de situationisten is dat een belangrijke vraag, waar ze bevestigend op antwoorden. Reeds in het eerste nummer van hun tijdschrift (1958) verklaarden zij dat *het proletariaat* de kunst zal verwezenlijken, waarbij ze in 1962 eraan toevoegden dat de revolutie opnieuw moet worden uitgevonden, evenwel zonder hun hoop op de arbeidersbeweging op te geven.

RECUPERATIE.

Sedert 'L'Année dernière à Marienbad', de gelauwerde film van Alain Resnais uit 1959, wordt er onophoudelijk een beroep gedaan op 'de individuele participatie van de kijker'. De passieve toeschouwer wordt opgeroepen om deel te nemen aan het spektakel. Opgelet!, zo waarschuwen de situationisten, de recuperatie ligt op de loer:

'In de lente van 1962 is de pers begonnen met verslag uit te brengen over de praktijk van de *happening* onder de New-Yorkse artistieke avant-garde. Het is een soort spektakel dat tot het uiterste opgelost is, een improvisatie van gebaren, van dadaïstische aard, door mensen die zich in een gesloten ruimte bevinden. Drugs, alcohol, erotiek maken er deel van uit. De bewegingen van de "acteurs" vormen

een mengeling van poëzie, van schilderkunst, van dans en van jazz. Men kan een dergelijke vorm van sociale ontmoeting opvatten als een grensgeval van het oude artistieke spektakel wier scherven in een gemeenschappelijke kuil geworpen zijn; als een met esthetiek beladen poging om de ordinaire surprise-party of de klassieke orgie te vernieuwen. Door middel van het naïeve onderzoek van "iets dat gebeurt" kan men de afwezigheid van gescheiden toeschouwers waarnemen, en de weliswaar kleine wil om het zo arme register van de menselijke relaties te vernieuwen; de *happening* is, in het isolement, een zoektocht naar de constructie van een situatie op basis van de *ellende* (materiële miserie, armoede van de ontmoetingen, miserie die geërfd is van het artistieke spektakel, miserie van de precieze filosofie die heel de realiteit van deze momenten moet "ideologiseren").

'De situaties waar de S.I. voorpleit kunnen daarentegen enkel maar opgebouwd worden op basis van de materiële en spirituele rijkdom. Hetgeen wil zeggen dat het ontwerp van een constructie van situaties het spel en de ernst moet zijn van de revolutionaire avant-garde, en niet kan bestaan voor mensen die zich op bepaalde punten neerleggen bij de politieke passiviteit, bij de metafysische wanhoop of zelfs bij het eerste model van een maatschappij waarin de vrije experimentele houdingen zullen overheersen.'

De situationisten zijn van mening dat er geen culturele vernieuwing mogelijk is in detail-punten, maar enkel in zijn geheel, in de praktijk van een revolutionaire beweging. Kunst kan niet langer vrijblijvend zijn. Zij verwijzen naar Antonin Artaud, die zegt: 'En als er nog iets duivels en echt verdoemd is in deze tijd, dan is het om artistiek stil te staan bij de vormen, in plaats van zich te gedragen als gefolterden die op de brandstapel staan en tekens maken.'

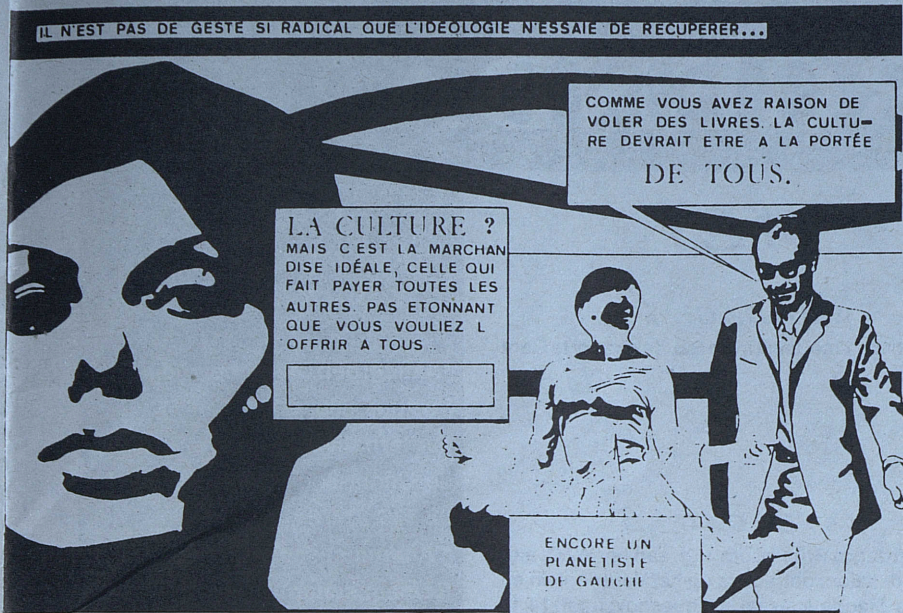
HET RONDDOLEN.

'Wij vervelen ons in de stad, er is geen zonnetempel meer. Tussen de benen van de voorbij wandelende vrouwen hadden de dadaïsten een engelse sleutel willen vinden en de surrealist een kristallen bokaal, allemaal vergeefse moeite. We kunnen alle beloften van de gezichten aflezen, dit is de laatste stand van de morfologie: De affiche-poëzie heeft twintig jaar stand gehouden. Wij vervelen ons in de stad, je moet het vuur uit de sloffen lopen om nog mysterieën te kunnen ontdekken op de aanplakborden langs de openbare weg...'

De situationisten dolen rond in de stad, zij zijn op zoek naar humor en poëzie, maar vinden enkel maar triestheid en banalisering. Net zoals op een schilderij van De Chirico een lege ruimte voelbaar wordt, men zich bewust wordt van de afwezigheid van iets, net zo zien de situationisten overal leegtes. Zij stellen zich tot doel de *afwezigheid* voelbaar te maken, met de bedoeling de leegte *opnieuw te vullen*: 'In zekere zin zal iedereen in zijn eigen "kathedraal" wonen. Er zullen kamers zijn die meer levendige fantasieën opwekken dan welke drug dan ook, waarin je alleen maar kunt liefhebben. Andere huizen zullen een onweerstaanbare aantrekkingskracht uitoefenen op de reizigers...'

Om de humor en de poëzie van een stad te leren ontdekken, of beter: de

'Wij willen niet meewerken aan het spektakel van het einde van een wereld, maar aan het einde van de wereld van het spektakel.'

afwezigheid hiervan, beoefenen de situationisten de praktijk van het *ronddolen*: 'Wanneer een of meerdere personen zich aan het ronddolen widen, zien zij voor kortere of langere tijd af van hun normale verplaatsings- of handelingsmotieven, van hun eigen relaties, werk en vrijetijdsbesteding, om zich over te geven aan de prikkels van de omgeving en de daarmee gepaard gaande ontmoetingen. Het aandeel van het toeval is hierbij minder doorslaggevend dan we denken. Vanuit het standpunt van het ronddolen bezien beschikken steden over een psychogeografisch reliëf met constante stromen, vaste punten en maalstromen die het betreden of verlaten van bepaalde zones sterk bemoeilijken.'

Het ronddolen is bij uitstek een praktijk van de door de industrie getransformeerde grote steden. Als zodanig zou het beantwoorden aan een zinsnede van Marx: 'Om hen heen zien de mensen niets anders dan hun evenbeeld, alles vertelt hun over henzelf. Zelfs hun landschap is beziel.'

Het veranderen van omgeving roept dan ook nieuwe gevoelens op, die eerst passief ondergaan worden, om vervolgens, met de vergroting van het bewustzijn, constructieve reacties op te roepen. In dit opzicht oefende Thomas de Quincey met zijn boek 'Confessions of an English Opium Eater' (1821) een grote invloed uit op de situationisten: 'Londen was de eerste stedelijke verwezenlijking van de industriële revolutie, en het is de Engelse literatuur van de 19-de eeuw dat getuigt van een bewustwording van de problemen van de atmosfeer en van de kwalitatief verschillende mogelijkheden in een grote agglomeratie. De lange historische evolutie van de passies neemt een wending met de liefde van Thomas de Quincey voor de arme Ann, waarvan hij toevallig gescheiden is en die elkaar zoeken zonder elkaar te vinden' 'doorheen het reusachtige labyrint van de straten van Londen, misschien maar een paar stappen van elkaar verwijderd...' Het werkelijke leven van Thomas de Quincey in de periode tussen 1804 en 1812 maakt hem tot een voorloper van het ronddolen: 'Door verbeteren mijn toegang tot het noordwesten te zoeken, en om alle kapen en klippen die ik op mijn eerste tocht tegengekomen was te vermijden, kwam ik plotseling in een labyrint van kleine straatjes en steegjes terecht... Ik was soms zelfs zo ver te geloven dat ik, als eerste, enige van *di terra incognita* kwam te ontdekken, en ik twijfelde eraan dat ze op de moderne kaarten van Londen vermeld stonden.' 'En op het einde van de eeuw is dit gevoel in de roman-vorm zo algemeen erkend, dat Stevenson (auteur van 'Doctor Jekyll and Mister Hyde', J.L.) een personage toont dat 's nachts door Londen loopt en zich erover verbaast "zo lang door een zo complex decor te lopen, zonder al was het maar de schaduw van een avontuur te ontmoeten" (*New Arabian Nights*).'

Om de leegte van een labyrintische wereld tegen te gaan, stellen de situationisten zich tot doel om avonturen te construeren.

DIE WELT ALS LABYRINTH.

In 1960 hadden de situationisten dan ook het plan opgevat om twee zalen van het Stedelijk Museum van Amsterdam om te vormen tot labyrint, met de bedoeling dat de bezoekers er in konden ronddolen.

Maar beperkt door een aantal restricties van de museum-directie, zegden de situationisten het project af. Het labyrint, dat als een parcours opgevat werd, kon theoretisch variëren van 200 meter tot 3 kilometer, en kon 5 meter hoog zijn, maar was op bepaalde plaatsen nauwelijks hoger dan 1,2 m. De meubels in het labyrint hadden niet tot doel het interieur op te smukken en wilden evenmin de stedelijke omgeving weergeven; het ging erom een gemengd milieu uit te beelden, door middel van een mengeling van binnenhuis-elementen (een ingericht appartement) en van elementen uit de stad. Om dit te bekomen werd er op een kunstmatige manier regen en mist en wind veroorzaakt. Men zou doorheen verschillende warmte- en lichtzones kunnen lopen, er zou geluid te horen zijn (geruis en woorden uit een serie bandopnemers), etc. Dit alles had tot bedoeling de bezoeker te doen verdwalen.

Samen met deze dwaaltocht in het labyrint moest er een operatie van *ronddolen* doorheen Amsterdam plaatsvinden. Twee groepen van elk drie situationisten zouden gedurende drie dagen door de stad dolen, te voet en eventueel per boot (overnachtend in kleine hotelletjes die ze onderweg tegenkwamen), zonder het centrum van Amsterdam te verlaten. Deze groepen zouden d.m.v. walkie-talkies met elkaar in verbinding staan, alsook met de camion-radio van de cartografische ploeg, waarin de directeur van de dwaaltocht zou plaatsnemen en van waaruit hij aan de dolers zijn instructies zou mededelen.

De ontdekkingen die deze doel-operatie zou opleveren, zouden in een latere fase verwerkt worden in een kritiek op het urbanisme. Ondanks het theatrale effect dat het op het publiek kon uitoefenen, was het de hoofdbedoeling om een nieuw spel te verwezenlijken. En de S.I. hield eraan om de economische gewoontes met de voeten te treden en liet in het budget een salaris van 50 gulden per persoon per dag inschrijven.

KRIEKE OP DE STEDENBOUW.

'De crisis van het urbanisme verergert', zo schreef de Nederlandse situationist Constant Nieuwenhuys. 'De opbouw van oude en nieuwe wijken is niet in overeenstemming met de gevestigde handelswijze, en nog minder met de nieuwe leefwijzes die wij nastreven. Een droefgeestige en steriele sfeer van onze omgeving is het resultaat. 'In de oude wijken zijn de straten tot autowegen vervallen, de ontspanning is gecommercialiseerd en vervormd door het toerisme. De sociale verhoudingen worden er onmogelijk. De nieuwbouwwijken worden overheerst door twee thema's: het verkeer per auto en het binnenhuis-comfort. Zij zijn de arme uitdrukking van het burgerlijk geluk, en elke ludieke gedachte is er afwezig. 'Tegenover de noodzaak om snel hele steden uit de grond te stampen, is men bezig met begraaftplaatsen uit gewapend beton te bouwen, waar de meerderheid van de bevolking veroordeeld wordt om er zich in dood te vervelen. Welnu, waartoe dienen de meest duizelingwekkende technische uitvindingen waar de wereld op dit ogenblik over beschikt, als de voorwaarden ontbreken om er profijt uit te trekken, als zij niets bijbrengen aan de ontspanning, als de verbeelding achterwege blijft?'

De situationisten roepen - nogmaals - op tot het avontuur en formuleren hun denkbeelden voor een nieuwe stedenbouw, het 'urbanisme unitair', waarin de mens in harmonie met zijn omgeving verkeert. Over deze denkbeelden heerst er evenwel binnen de S.I. een verdeelde mening over de uitvoerbaarheid ervan. Terwijl Constant Nieuwenhuys van mening lijkt te zijn dat een 'nieuwe stedenbouw' - een betere dan de bestaande - een andere samenleving kan bewerkstelligen, stelt het merendeel van de situationisten dat het erop de eerste plaats om gaat om een nieuw gebruik van het leven, een nieuwe revolutionaire praxis te ontwerpen. Zij willen dan ook geen doctrine over de stedenbouw ontwerpen, maar een kritiek op de stedenbouw, en een revolutionaire omwenteling als voorwaarde voor een leefbare wereld. Constant Nieuwenhuys zal de beweging verlaten. Met zijn New Babylon-project - een praktisch ontwerp van de stedenbouw als eenheid - zal hij een grote invloed uitoefenen op Provo.

DE VERDRAAIING.

'Détournement' of verdraaiing is een begrip dat frequent terugkeert bij de situationisten. Détournement is het verdraaien van elementen van bestaande kunstwerken. Men neemt bijvoorbeeld een schilderij en schildert dat gedeeltelijk over, of een fragment uit een gedicht, een filosofische uitspraak of een stelregel en verdraait die dusdanig dat het bijvoorbeeld een subversieve slogan wordt. 'Verdraaiing betekent, in de ruime zin van het woord, dat alles opnieuw ter discussie wordt gesteld en op het spel gezet', zo schrijft Vaneigem in het 'Handboek'. Hij geeft een voorbeeld: 'Bij het vallen van de avond zijn mijn vrienden en ik eens het Gerechtshof in Brussel binnengedrongen. Het is een knots van een gebouw dat met zijn enorme afmetingen de lager gelegen arme wijken plat drukt en de rijke Louisalaan, waarvan we eens een geweldig boeiend wild stuk land zullen maken, afschermt. Terwijl we daar zo in het wilde weg rondwaalden door een doolhof van gangen, trappen en ineenlopende kamers, maakten we allerlei vage plannen hoe we het gebouw konden inrichten, we namen het veroverde gebied in bezit en veranderden dat oord van misdaad en straf in een fantastisch kermisterrein, een Hof der Lusten waar we graag het voorrecht zouden genieten de pikantste avonturen werkelijk te beleven. Verdraaiing is dus de meest elementaire uiting van creativiteit. De subjectieve droom verdraait de wereld.'

En Vaneigem betoogt verder: 'De verdraaiing die haar eerste proeve van bekwaamheid in de kunst heeft afgelegd, is nu de kunst geworden die op alle gebieden kan laten zien wat ze waard is. Na aanvankelijk naar voren te zijn gekomen in de woelingen van de culturele crisis van de jaren 1910-1925, heeft ze zich geleidelijk uitgebreid tot alle sectoren die door ontbinding waren aangetast. Niettemin biedt de kunst de verdraaiingstechnieken nog steeds een bruikbaar proefterrein. (...) In die orde van ideeën zijn de werken van Michèle Bernstein van 1963 - gipsen waarin miniatures zoals tinnen soldaatjes, speelgoedautootjes en -tanks worden vastgedrukt -, met namen zoals 'Overwinning van de bende van Bonnot', 'Overwinning van de Commune van Parijs' en 'Overwinning van de Arbeidersraden van Boedapest' een prikkel om bepaalde kunstmatig in het verleden gestolde gebeurtenissen in positieve zin te corrigeren, een prikkel ook om de geschiedenis van de arbeidersbeweging opnieuw te maken en tegelijkertijd de kunst te verwerkelijken.'

NIEUWE ACTIEVORMEN.

Aan de basis van de oprichting van de S.I. lag het idee om een einde te maken aan de scheiding die zich rond 1930 voltrokken heeft tussen de avant-garde kunstenaars en revolutionair links, die voordien bondgenoten waren. De kern van het probleem bestond erin dat er sedert 1930 geen revolutionaire beweging meer geweest was, noch een artistieke avant-garde. Bij haar ontstaan wilde de S.I. deze leemte vullen: 'Net zoals op theoretisch vlak de proletariërs tegenover de natie, net zo kamperen de situationisten voor de poorten van de cultuur. Zij willen zich er niet vestigen, zij plaatsen zichzelf in de holte van de moderne kunst, zij zijn de organisatoren van de afwezigheid van deze esthetische avant-garde waar de burgerlijke kritiek op wacht en die zij, ontgooid als steeds, bij de eerste verschijning begroet.'

De situationisten worden zich geleidelijk bewust van de dubbelzinnigheid die erin schuilt om op het vlak van de cultuur actief te zijn. Meer en meer nemen zij afstand van de traditionele terreinen van de kunst en verschuift hun aandacht naar een kritiek op het dagelijks leven en de revolutionering van de maatschappij. Dit verloopt niet zonder botsingen in de schoot van de beweging. Want al verkeert de kunst in verval, hetgeen zich vertaalt in de onmogelijkheid van haar creatieve vernieuwing, dan brengt dat niet onmiddellijk diens verdwijning met zich mee. Het is pas in de loop van discussies en botsingen met medestanders - die bezegeld worden in een serie uitsluitingen - dat de situationisten tot de conclusie komen dat 'de tijd van de kunst voorbij is'. 'Nochtans moeten we opwerpen dat met de huidige stand van de maatschappij, die de kunst onderdrukt en haar vervangt door het automatisme van een nog hiërarchischer en passiever spektakel, de kunst enkel maar volledig opgeheven kan worden *door haar te realiseren*.' De culturele strijd, in de conventionele betekenis, zal voor de situationisten enkel nog maar de aanleiding en de dekmantel zijn voor een veel diepgaander werk: de revolutionaire strijd.

In deze strijd zijn er nieuwe actie vormen in de kunst en de politiek mogelijk. In een tekst uit 1963 geeft Guy Debord enkele voorbeelden:

'Op 16 januari pleegde een aantal revolutionaire studenten in Caracas een gewapende overval op een tentoonstelling die gewijd was aan Franse kunst, waarbij zij vijf schilderijen meenamen. In ruil daarvoor eisten zij de vrijlating van politieke gevangenen. Na een schietpartij... konden de ordehandhavers de schilderijen weer in beslag nemen. Enkele dagen later gooiden andere kameraden twee bommen naar politiewagens die de heroverde schilderijen vervoerden. Spijtig genoeg is het hun niet gelukt de schilderijen te vernielen.

'Dit is een duidelijk voorbeeld om met kunst uit het verleden om te gaan, haar in het leven weer een rol van betekenis te laten spelen. Sinds de dood van Gauguin ("Ik heb het recht willen invoeren alles te durven") en van Van Gogh heeft hun werk dat vijandige lieden misbruikt hebben, waarschijnlijk van de culturele wereld nimmer een eerbetoon ontvangen dat zo strookte met hun geest als deze actie van de Venezolanen. Tijdens de opstand van 1849 te Dresden had Bakoëin voorgesteld, zonder dat dit navolging vond, schilderijen uit het museum te halen en ze op de barricaden bij de invalsweg van de stad te plaatsen om te zien of de aanvallende troepen erdoor weerhouden zouden worden het vuur te openen. We zien aldus hoe dit voorval in Caracas weer verbonden wordt met een van de hoogtepunten van de revolutionaire opstand in de vorige eeuw en zelfs nog een stap verder gaat.

'Niet minder gemotiveerd lijkt ons de actie van de Deense kameraden, die in de afgelopen weken meermaals gebruik hebben gemaakt van brandbommen gericht tegen reisbureaus die toeristenreizen naar Spanje organiseren, of die illegale radio-uitzendingen hebben verzorgd om het publiek te waarschuwen voor het gebruik van kernwapens. (...) Tenslotte heeft de actie van de Britse kameraden die in april de plaatsen en plannen voor "regeringsschuilplaatsen van district VI" (RSG-6) openbaar hebben gemaakt, de grote verdienste dat zij aan 't licht gebracht heeft welk stadium de staatsmacht al bereikt heeft op het gebied

van de ruimtelijke ordening. Tevens brengt zij in beeld hoe ver de plannen van de overheid om op een totalitaire manier op te treden gevorderd zijn. Dit optreden is niet meer gekoppeld aan een militair perspectief. Overal zowel in het oosten als in het westen dient tegenwoordig de aanhoudende dreiging van een kernoorlog ertoe om de massa's koest te houden, *de schuilkeiders van de macht* te organiseren en de psychologische en materiële middelen ter verdediging van de macht van de heersende klassen te versterken.'

Debord maakt duidelijk dat in de directe actie al een kritische kunst kan worden gecreëerd met behulp van bestaande culturele expressievormen die het gehele terrein van film tot schilderkunst bestrijken. Dit hebben de situationisten samengevat in hun theorie van de *verdraaiing*: 'De "programmatische leuzen" die wij op lege schilderijen of op een "verdraaid" abstract schilderij aanbrengen, moeten als slogans worden beschouwd die op muren te zien zijn. Bepaalde schilderijen die titels hebben in de vorm van politieke verklaringen, dragen natuurlijk hetzelfde kenmerk van bespotting en omkering van het traditionele formalisme dat in de mode is en dat zichzelf momenteel een basis probeert te verschaffen met het schilderen van "zuivere tekens" die niet communicatief zijn.'

In het midden van de jaren zestig zullen de situationisten ophef maken met verdraaide foto-romans en met stripverhalen (o.a. 'De terugkeer van de kolonne van Durrutti', over de bekende Spaanse anarchistenleider), en zullen ze enkele kortfilms maken.

Een artistieke waarde willen zij daar niet aan toekennen. Vanaf het begin van de jaren zestig hadden zij geweigerd om deel te nemen aan het spektakel, inclusief aan de kunst. 'We kunnen niet deelnemen aan iets waaraan het onmogelijk is om deel te nemen,' zo stelden zij. 'We willen ons niet meer laten opsluiten in de oude classificaties van de artistieke praxis. Elke houding die de kunst wil vernieuwen is tegengesteld aan de situationistische theorie.'

POOIERS!

De situationisten blijven de hedendaagse kunst aanklagen als een val: als de neergang van de kunst, maar ook als de valstrik die de kunstenaars verdoemt om kunst te vervaardigen alsof men in zaken zit. De kunstenaar lijkt niet meer aan het kunstbedrijf te kunnen ontsnappen.

In de Van Dale vond ik nog een andere betekenis: een val is in het Bargoens een geheim bordeel. Zou het daarom kunnen zijn dat op de conferentie die de breuk met de kunst bezegelde, in de nachtelijke discussies met die kunstenaars die wilden voortdoen in het bedrijf der kunst, het scheldwoord weerklonk: 'Pooiers van de cultuur'?

Johny Lenaerts

Initiatief voor een Alternatief voor het Kapitalisme

**Het is niet de arbeid die men moet stimuleren,
het is het kapitalisme dat men moet elimineren!**

Kan men hopen op een oplossing van het
werkloosheidsprobleem en op een einde van de armoede door
het creëren van nieuwe banen?

Doorheen de geschiedenis van kapitalistische samenlevingen,
is werkloosheid voortdurend aanwezig geweest. Ze werd
gebruikt om arbeiders te verdelen, druk uit te oefenen op de
lonen, en om de inzet voor de sociale strijd te verlagen. Haar
omvang verschilt naargelang de economische benodigdheden
van het moment. Haar huidige ontwikkeling kan verklaard worden
door een toenemende produktiviteit (dankzij de automatisering),
en door een groeiend belang van het strikt financiële (monetaire)
kapitalisme.

Dit klassegegeven negeren door werk en de herverdeling van
arbeid te eisen, leidt het verlangen naar een fundamentele
verandering van de maatschappij af naar humanitaire en
caritatieve oplossingen.

Pleiten voor volledige tewerkstelling door oneindige groei kan
enkel leiden naar sociale en ecologische afgronden. Dit is niet
enkel het 'ontkennen van het feit dat groei de werkloosheid niet
kan oplossen, maar bovendien weigeren toe te geven dat deze
ons leidt naar de vernietiging van ons milieu.

Ver van de verantwoordelijke van de huidige situatie -het
kapitalisme- aan te vallen, handhaven deze eisen het kapitalisme
als enige mogelijke samenlevingsvorm.

Tegenover arbeid als bron van inkomsten, moeten we sociale
waarde van arbeid stellen.

Het wordt alsmat dringender dat we de vicieuze cirkel
doorbreken van een systeem dat ons een logica opdringt van
permanente productiegroei als enige mogelijkheid tot overleven.
Omdat het productivisme altijd de neiging heeft de mens uit zijn
ecologische en sociale omgeving te trekken - hetgeen leidt tot
de dood van de menselijkheid door de vernietiging van zijn/haar
context. Al vanaf de Franse Revolutie is arbeid het dominante
element dat de samenhang tussen individuen en hun sociale
klasse bepaalt. Deze waarde, essentieel voor de burgerij, is ook
binnengedrongen in de arbeidersbeweging die het heeft over
het 'recht op arbeid'. Dit in plaats van te ageren voor een gelijke
verdeling van de rijkdom die moet geproduceerd worden op
vrijwillige basis en met kennis van zaken. Deze waarde is in die
mate binnengedrongen in de vakbonden dat ze zelfs de
verworvenheden van vroegere overwinningen op de helling
durven te zetten, zoals bijvoorbeeld het institutionaliseren van
onzekere en deeltijdse arbeid.

Ooit belangrijk de centrale plaats die arbeid in onze maatschappij
bekleedt en de huidige sociale orde die daar uit voortvloeit te
bekritiseren. De kapitalistische logica zal niet gestopt worden
zolang men arbeid niet als een menselijke activiteit tussen
andere plaatst. Arbeid, bedoeld om onze behoeften te bevredigen
en waardoor we onszelf kunnen bepalen, net zoals we het doel
en de structuur van onze organisatie, en de technieken om deze
te realiseren kunnen bepalen.

De globalisering van de economie maakt elke zoektocht naar
oplossingen op nationaal vlak ondergeschikt aan de
beslissingen op internationaal vlak, zoals bij de Europese
Unie.

Ongebreidelde armoede en uitbuiting in de arme landen zijn de
tegenhangers van uitsluiting en werkloosheid in de rijke landen.
Daarom moeten wij op globaal vlak alternatieven ontwikkelen
voor de globalisering van economie en de markt. Iedere aanpak
van werkloosheid en arbeid moet daarom uitgaan van
internationale solidariteit tussen de onderdrukte en uitgebuite
klassen. Gebouwd op respectievelijke overeenkomsten ; op
echt anti-imperialisme en antikolonialisme, op het verwerpen
van valse humanitaire oplossingen of hulp. Enkel deze
internationale solidariteit zal ons toelaten komaf te maken met de
concurrentieslag tussen onderdrukten waarop het kapitalisme
gefundeerd is.

De weigering van de groei - waarvan gezegd wordt dat ze
nodig is voor sociale vooruitgang- de bevestiging van de
sociale functie van arbeid en de verwerping van het
imperialisme, zijn de peilers van de strijd tegen de werkloosheid
en uitsluiting.

Sinds enkele jaren zijn aan de noodzakelijke kwantitatieve eisen
(loonsverhoging, vermindering van de arbeidsduur, verlaging
van de huurprijzen,...) ook kwalitatieve eisen toegevoegd
(papieren voor iedereen, recht op wonen, verdediging van het
milieu, de menselijke waarde,...). Deze stellen onze manier van
leven in vraag en kunnen leiden tot een debat over de basis
waarop we met elkaar willen samenleven. Hieruit volgt ons
inziens dat een echt alternatief voor het kapitalisme op
deze basissen kan gebouwd worden, om uit te monden in een
egalitaire en solidaire samenleving, zonder klassen of
overheersing van om het even welke soort.

Initiatief voor een Alternatief voor Kapitalisme

IAK is geen nieuwe organisatie en heeft ook niet de bedoeling er
een te worden. Door het coördineren van verschillende groepen,
organisaties, kollektieven en individuen wil IAK een campagne
mogelijk maken rond werkloosheid en bestaansonzekerheid, en
dus de plaats van de arbeid in onze samenleving in vraag stellen.
Voor ons, libertaire revolutionairen, kan er geen sprake van zijn,
deze thema's over te laten aan de inrichters van het kapitalisme.
De tijd is m.a.w. rijp voor een hergroepering van libertaire en
revolutionaire krachten. Iedereen kan in zijn/haar streek een IAK-
kollektief opstarten. Als je geïnteresseerd bent, schrijf dan naar:

IAK c/o Centre Libertaire, Zuidstraat 65, 1000 Brussel

NOOIT MEER THUIS MET DE

ANARGENDA

APRIL

VRIJDAG 4

knutselkeuken rond vluchtelingen om 19h. in JH
Sorm, Victor Delangestraat 71 te Deurne

5 TOT 12

aktiefietstocht tegen uitwijzingen door Brugge, Gent,
Antwerpen, Turnhout, Luik, Namen, Brussel
(Steenokkelrzel) info: Parkstraat 14, 3000 Leuven,
016/29.30.79

ZATERDAG 5

mars op Namen van de arbeiders van Clabecq

MAANDAG 7

aktiebijeenkomst fietstocht Aktiegroep Recht Op
Vluchten om 15h. in De Waag, Kloosterstraat 5,
Antwerpen met 's avonds debat en
vluchtelingencafé***werkwinkel: 'Comment mobiliser
les chômeurs?' in Centre Libertaire, zuidstraat 65,
1000 Brussel, 02/511.93.10***infokeuken A.E.G. een
voorstelling van de vluchtelingenorganisatie
Autonoom Centrum uit Amsterdam. Eten om 19h.
voor 70 Bfr., infoactiviteit om 20h30, reserveren voet
het eten op 09/233.58.86

DONDERDAG 10

debat 'l'allocation universelle' met Bruno Gillian in
Centre Libertaire om 20h, 02/511.93.10

VRIJDAG 11

uitspraak proces tegen Klaas Maertens (rijkswachter
valten breekt zijn heup bij een actie in Oostende tegen
'live-export', één van de aktievoerders wordt hiervoor
aangeklaagd)***optredens in het kraakpand in de
Bomastraat in Gent

ZATERDAG 12

ationale protestaktie tegen uitwijzingen aan het
deportatiekamp in Steenokkerzeel met achteraf een
solidariteitsfeest *** vrouwenfui Aksent op Roze,
Balzaal Vooruit, Gent***dierendag van Aktiegroep
Dierenbevrijding met video's, cocktailbar,
veganistisch eten en optredens van Bullshit
propaganda, Die Nachse Bananen en Rubbish Heap
in de het kraakpand in de Bomastraat in Gent

ZONDAG 13

Fleas & Lice, Hiatus, State of fear in kraakpand
Hogepontstraat te Gent

MAANDAG 14

A.E.G.-infokeuken over het Gentse verkeersbeleid
door Jos Lotens van Perpetuum Mobile

WOENSDAG 16

straatfeest in de Tiensestraat bij Alma 1 met techno,
trip hop, ... van 17.30 tot 22.30 met mogelijks after
party info: Sociale Raad, 016 22 95 41.

ZATERDAG 19

sprekershoek om 16h. op het Conscienceplein in
Antwerpen

MAANDAG 21

werkwinkel: 'Comment mobiliser les chômeurs?' in
Centre Libertaire, zuidstraat 65, 1000 Brussel, 02/
511.93.10***A.E.G.-infokeuken over de Kunst van
het afhaken, anarchisme in het licht van de eeuwige
slinger tussen exotie en esotie... door Siebe
Thissen

VRIJDAG 25

discussie over de economische crisis, het einde van
de homo faber, Au Pantin, 355 Chée d'Ixelles, Brussel

MAANDAG 28

A.E.G.-infokeuken over islamfundamentalisme door
Lucas Caterien

MEI

VRIJDAG 1

anarchistisch 1 mei feest in de Baudelokapel te Gent
vanaf 13h

ZATERDAG 3

roze zaterdag in Brussel om 15h. aan het WTC, aan
het Noordstation, optredens op het Vossenplein en
fui in de Magdalenazaal, Duquesnoystraat 14 te
1000 Brussel. Info: 09/223.69.29

7 TOT 19

fietzmanifestaties van o.a. de Fietzersbond in het
kader van de week van de 'zachte weggebruiker' in
Kortrijk, Gent, Brugge, Aarschot, Leuven, Ronse,
contact: Fietzersbond vzw., Bacchuslaan 35, 2600
Berchem

16 TOT 19

Pinksterlanddagen (anarchistisch treffen) in
Appelscha; thema's zijn maatschappelijke uitsluiting
(illegalen, vluchtelingen, daklozen), arbeid
(uitkeringsstrijd, baanvrijheid, arbeidsethos),
anarchisme en natuurbeheer en anarchisme in je
eigen leven. Contact: Postbus 24083, 3502 MB
Utrecht, tel: 030/272 14 12

MAANDAG 26

Europese marsen tegen werkloosheid, armoede en
uitsluiting passeren in Rijsel, Doornik en Charleroi
(tel: 071/37 58 89)

DINSDAG 27

Marsen te Rijsel, Namen en Bergen

WOENSDAG 28

Marsen te Brussel (tel: 02/511 93 10 of 02/513 07
74), Kortrijk (tel: 053/62 64 36 fax 053/63 15 29) en
La Louvière

VRIJDAG 30

Marsen te Herzele (tel: 053/62 64 36 fax: 053/63 15
29), Brussel (tel: 02/511 93 10 of 02/513 07 74) en
Luik (tel: 04/ 342 94 55)

ZATERDAG 31

Marsen te Gent (contact: 09/2254584 of
fax: 092237661) en Brussel (tel: 02/511 93 10 of 02/
513 07 74)

JUNI

3 JUNI

Marsen te Antwerpen

12 TOT 17

Eurotop van onderop (georganiseerd door Platform
Naar een ander Europa en omvat workshops en
aktie): Migrant in europa, racisme, fort europa, de
eurobom, ecologisch europa, en nog veel meer

ZATERDAG 14

demonstratie in Amsterdam tegen werkloosheid,
armoede en uitsluiting, tevens samenkomst van de
Marsen voor werk

ENKELE INTERESSANTE ADRESSEN:

*Aktiegroep Dierenbevrijding,
Postbus 686, 9000 Gent

*Alternative Libertaire, 2 Rue
de l'Inquisition, 1040 Bruxelles,
02/736 27 76

*Anarchistisch Economische
Gemeenschap, Sparrestraat 1A,
9000 Gent

*elke maandag 19h infokeuken,
activiteit 20.30

*woensdag 20h. Volskeuken

*Anarchistische Infotheek,
Annonciadenstraat 16, 9000
Gent

(permanente: elke woensdag
van 14h tot 18h)

*Anarchistische Koepel,

Postbus 244, 9000 Gent

(enkel postbusadres

vermelden)

*Anarchistisch Kollektief,

Postbus 244, 9000 Gent

*Autonoom Centrum De
Schelderatten, Hogepontstraat
48, 9000 Gent of Postbus 395,
9000 Gent (enkel postbusadres
vermelden)

(elke donderdag om 20h
Volxkeuken)

*Black Adder Distro, Postbus
27, 9000Gent1

*Centre Libertaire, 65 Rue du
Midi, 1000 Bruxelles

*De Nar, Postbus 104, 1210

Brussel 21,

de_nar@knooppunt.be

*Mba-Kajere, Ooievaarstraat

36, 9000 Gent

*Nationaal secretariaat Marsen
tegen werkloosheid, armoede

en uitsluiting, Tulpstraat 34,

1050 Brussel, tel: 02/502 37 80

fax: 02513 02 55

*Perspectief, Dracenastraat 21,
9000 Gent

*Pino, s Meiersstraat 5, 3000

Leuven

*Platform naar een ander

Europa, Postbus 54, 1000 AB

Amsterdam

*Tegenstroom informatie-en

cultuurwinkel, Parkstraat 14,

3000 Leuven 016/22.03.53

(woe., don. vrij tussen 15u/19u.)

016/29.30.79

(antwoordapparaat): radicale

boeken-winkel en infocentrum.

Openingsuren: woe., don., vrij,

tussen 15u. en 19u.

*VerZ, Platteelstraat 47, 3010

Kessel-Lo

*Zwart en Rood, Postbus 86,

9000 Gent 12

